

Rapport

*De prijs van water 2008:
analyse en aanbevelingen*

Inhoud

Krachtlijnen.....	5
1. Inleiding.....	9
2. Werkwijze	10
2.1. Bronnen	10
2.2. Prijzen.....	10
2.3. Onderscheid kleinverbruikers / grootverbruikers.....	11
2.4. Typegezin en typebedrijven	12
3. Toelichting bij de integrale waterprijs	13
3.1. Structuur van de watersector	13
3.1.1 Drinkwatervoorziening	13
3.1.2 Afvalwaterinzameling en -zuivering.....	15
3.2. Structuur van de waterprijs	18
3.2.1 Kleinverbruikers	18
3.2.2 Grootverbruikers	19
4. Waterprijzen kleinverbruikers	22
4.1. Drinkwaterprijs	22
4.1.1 Tarieven en tariefevolutie 2006-2008	22
4.1.2 Sociale correcties	27
4.2. Bovengemeentelijke saneringsbijdrage	28
4.2.1 Tarief en tariefevolutie 2006-2008.....	28
4.2.2 Sociale en ecologische vrijstellingen.....	28
4.3. Gemeentelijke saneringsbijdrage	29
4.3.1 Tarieven en tariefevolutie 2006-2008	29
4.3.2 Vrijstellingen en verminderingen	33
4.4. Integrale waterprijs.....	34
4.5. Samenvattend overzicht.....	37
5. Waterprijzen grootverbruikers	40
5.1. Drinkwatertarieven	40
5.2. Bovengemeentelijke saneringsbijdrage	49
5.3. Contracten voor zuivering bedrijfsafvalwater voor rioolozers	50
5.4. Financierende afvalwaterheffing voor rioolozers.....	50
5.5. Gemeentelijke saneringsbijdrage – en vergoeding	51
5.6. Regulerende afvalwaterheffing voor oppervlaktewaterlozers, grondwaterheffing, heffing op watervang en koelwaterheffing	57

5.7. Integrale waterprijs.....	57
5.8. Samenvattend overzicht.....	61
6. Conclusies en beleidsaanbevelingen	65
6.1. Conclusies	65
6.2. Beleidsaanbevelingen	67
Bijlagen	71
Bijlage 1: integrale waterprijzen per gemeente voor een typegezin.....	71
Bijlage 2: integrale waterprijzen in functie van de gezinsgrootte	89
Bijlage 3: tarieven voor grootverbruikers.....	108
Bijlage 4: gemeentelijke rioolbelastingen	127

Lijst met tabellen

Tabel 1 : overzicht drinkwaterbedrijven (aantal klanten en aantal m ³)	14
Tabel 2 : overzicht inzake beheer van rioleringen – toestand juni 2008	17
Tabel 3 : overzicht drinkwatertarieven huishoudelijk verbruik (excl. 6 % btw).....	23
Tabel 4 : drinkwaterprijzen per m ³ voor een typegezin	24
Tabel 5 : sociale correcties in de drinkwaterfactuur van een typegezin	27
Tabel 6 : overzicht tarieven gemeentelijke saneringsbijdrage	30
Tabel 7 : vrijstellingen gemeentelijke saneringsbijdrage voor kleinverbruikers	33
Tabel 8 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 1 000 m ³	41
Tabel 9 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 10 000 m ³	43
Tabel 10 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 25 000 m ³	45
Tabel 11 : integrale waterprijzen per gemeente voor typegezin	71
Tabel 12 : integrale waterfactuur per gemeente volgens gezinsgrootte.....	91
Tabel 13 : overzicht drinkwatertarieven grootverbruikers	108
Tabel 14 : tarieven en modaliteiten gemeentelijke saneringsbijdragen voor grootverbruikers	110
Tabel 15 : gemeentelijke belastingen voor de financiering van rioolbeheer 2004-2006	127

Lijst met grafieken

Grafiek 1 : drinkwaterprijzen per m ³ voor een typegezin	25
Grafiek 2 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een typegezin	35
Grafiek 3 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een typegezin.....	36
Grafiek 4 : drinkwatertarieven per m ³ voor typebedrijf met waterverbruik van 1 000 m ³	42
Grafiek 5 : drinkwaterprijzen per m ³ voor typebedrijf met waterverbruik van 10 000 m ³	44
Grafiek 6 : drinkwaterprijzen per m ³ voor typebedrijf met waterverbruik van 25 000 m ³	46

Grafiek 7 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een bedrijf met een waterverbruik van 1000 m ³ en een vuilvracht per m ³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater	58
Grafiek 8 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een bedrijf met een waterverbruik van 1000 m ³ en een vuilvracht per m ³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater	59
Grafiek 9 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een bedrijf met een waterverbruik van 10 000 m ³ en een vuilvracht per m ³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater	59
Grafiek 10 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een bedrijf met een waterverbruik van 10 000 m ³ en een vuilvracht per m ³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater	60
Grafiek 11 : drinkwaterprijzen volgens gezinsgrootte	89
Grafiek 12 : drinkwaterfactuur volgens gezinsgrootte	89
Grafiek 13 : integrale waterprijs volgens gezinsgrootte	90
Grafiek 14 : integrale waterfactuur volgens gezinsgrootte	90

Lijst met figuren

Figuur 1 : Vlaams gewest – toeleveringsgebieden drinkwaterbedrijven	15
Figuur 2 : Vlaams gewest – beheer gemeentelijk rioleringsnet	17
Figuur 3 : geldstromen grootverbruikers (rioollozers)	21
Figuur 4 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m ³ voor typegezin	25
Figuur 5 : Vlaams gewest – tarieven per m ³ gemeentelijke saneringsbijdragen	31
Figuur 6 : Vlaams gewest – integrale waterprijzen per m ³ voor typegezin	35
Figuur 7 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m ³ bij verbruik van 1 000 m ³	42
Figuur 8 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m ³ bij verbruik van 10 000 m ³	44
Figuur 9 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m ³ bij verbruik van 25 000 m ³	46
Figuur 10 : Vlaams gewest – berekeningsmethodes gemeentelijke saneringsbijdrage grootverbruikers	52

Krachtlijnen

Dit rapport toont de evolutie van de waterprijs in Vlaanderen tussen 2006 en 2008 voor zowel kleinverbruikers als grootverbruikers. Het bevat tevens de beleidsaanbevelingen die de SERV koppelt aan zijn analyse.

Kleinverbruikers komen grofweg overeen met gezinnen. Voor kleinverbruikers bestaat de totale waterprijs uit drie componenten: (1) de drinkwaterprijs, (2) de bovengemeentelijke saneringsbijdrage voor de financiering van de zuiveringsinfrastructuur beheerd door Aquafin en (3) de gemeentelijke saneringsbijdrage voor de inzameling van het afvalwater via het gemeentelijk rioleringsnet en voor kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. Deze drie componenten worden geïnd door de drinkwaterbedrijven via de zogenaamde eengemaakte of integrale waterfactuur.

Grootverbruikers zijn bedrijven. Zij betalen aan de drinkwaterbedrijven eveneens een drinkwaterprijs voor het geleverde drinkwater, een bovengemeentelijke saneringsbijdrage en een gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding. Maar daarnaast betalen zij ook nog een afvalwaterheffing aan de Vlaamse Milieumaatschappij en in sommige gevallen een zuiveringsvergoeding aan Aquafin.

De **waterprijzen** zijn tussen 2006 en 2008 *sterk toegenomen*, voor de kleinverbruikers met gemiddeld meer dan 30%. De stijging is terug te vinden in alle componenten van de integrale waterfactuur, maar vooral in de bijdragen voor waterzuivering en riolering. De drinkwatertarieven stegen in nominale termen gemiddeld met 3,5 %, wat minder is dan de inflatie gedurende die periode. In reële termen zijn ze dus licht gedaald. De bovengemeentelijke saneringsvergoeding steeg met 25 % en de gemeentelijke saneringsvergoeding met meer dan 150 %. Hierdoor vertegenwoordigt de component drinkwater voor het eerst gemiddeld minder dan de helft van de integrale waterprijs.

Voor de grootverbruikers is het veel moeilijker om een eenduidig beeld te schetsen. Alleen al op het vlak van de gemeentelijke saneringsbijdragen worden meerdere berekeningsmethodes naast elkaar gebruikt afhankelijk van de gemeente en het drinkwaterbedrijf. Wel kan worden vastgesteld dat de verhoging van de drinkwatertarieven en van de gemeentelijke saneringsbijdrage in dezelfde grootteorde ligt als bij de kleinverbruikers. De bovengemeentelijke saneringsbijdrage daarentegen is voor grootverbruikers meer toegenomen dan voor kleinverbruikers (+34%).

Achter de gemiddelden gaan **grote verschillen** schuil (zie onderstaande tabel). Dat geldt niet enkel voor de tarieven en tariefstructuren van de drinkwaterprijzen, maar vooral voor berekeningsmethodes van de gemeentelijke saneringsbijdrage voor grootverbruikers en de toepassing van sociale correcties voor kleinverbruikers op die gemeentelijke saneringsbijdrage. Die

uiteenlopende tarieven en modaliteiten kunnen aanleiding geven tot zeer grote verschillen in de waterfactuur en maken de situatie **complex en ondoorzichtig**.

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een typegezin***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,23 euro	1,48 euro	0,85 euro	0,90 euro
Aandeel	100%	46 %	26%	28 %
Spreiding prijs per m ³	2,12 - 3,76 euro	1,21 - 1,85 euro	Geen	0 - 1,1851 euro
Totale factuur	292 euro	134 euro	77 euro	81 euro
Spreiding totale factuur	192 tot 340 euro	109 tot 167 euro	Geen	0 tot 107 euro
Stijging tov 2006	31%	3,5 %	25%	157%
Spreiding stijging	5 tot 69 %	0 tot 24%	Geen	0% tot max

* De basis voor het gemiddelde is het aantal gemeenten.

** Alle tarieven en bedragen zijn excl. btw

*** Een typegezin bestaat uit 2,38 personen en heeft een gemiddeld waterverbruik per persoon van 104 liter per dag of een gezinsverbruik van 90,44 m³ per jaar.

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een type 1 - bedrijf***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,46 euro	1,57 euro	0,98 euro	0,91 euro
Aandeel	100%	46 %	28 %	26 %
Spreiding prijs per m ³	1,85 – 4,41 euro	0,87 – 2,60 euro	Geen	0 - 1,30 euro
Totale factuur	3 460 euro	1 570 euro	980 euro	910 euro
Spreiding totale factuur	1850 - 4410 euro	870 – 2600 euro	Geen	0 – 1 319 euro
Stijging tov 2006****	34%	4%	34%	155%

* De basis voor het gemiddelde is het aantal gemeenten.

** Alle tarieven en bedragen zijn excl. btw

*** Een type 1 – bedrijf heeft een jaarlijks waterverbruik van 1 000 m³ en 25 VE's, gebruikt uitsluitend drinkwater en loost op riool.

**** Berekend op basis van 302 gemeenten

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een type 2 - bedrijf***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,07 euro	1,24 euro	0,98 euro	0,86 euro
Aandeel	100%	40 %	32 %	28 %
Spreiding prijs per m ³	1,84 – 3,60 euro	0,87 – 1,61 euro	Geen	0 – 1,30 euro
Totale factuur	30 900 euro	12 400 euro	9 800 euro	8 600 euro
Spreiding totale factuur	18 400 – 36 000 euro	8 700 – 16 100 euro	Geen	0 – 13 000 euro
Stijging tov 2006****	37%	3,5%	34%	162%

* De basis voor het gemiddelde is excl. btw

** Alle tarieven en bedragen zijn exclusief btw

*** Een type 2 – bedrijf heeft jaarlijks waterverbruik van 10 000 m³ en 250 VE's, gebruikt uitsluitend drinkwater en loost op riool

**** Berekend op basis van 302 gemeenten

Ook de beweegredenen achter de stijgende tarieven, prijsstructuren en modaliteiten zijn niet steeds even transparant. Dit creëert vooral op niveau van de gemeentelijke saneringsbijdrage **risico's** op ad hoc beleid, kruissubsidiëring, formules 'à la tête du client' en – gelet op de marktstructuur in de drie deelmarkten - op monopolistisch gedrag. Zo is vandaag het verband tussen de hoogte van de gemeentelijke saneringsbijdrage en de kosten die een gemeente op dat vlak heeft niet transparant en is het onduidelijk welke taken, werkingskosten, investeringskosten, administratieve kosten en belastingen en subsidies precies worden doorgerekend via de integrale waterfactuur. Sommige waterfacturen bevatten overigens zeer weinig informatie en laten daardoor niet toe om de correctheid van de aangerekende bedragen, kortingen en terugbetalingen te controleren.

Gelet op deze vaststellingen, is er volgens de SERV dringend nood aan een overheidsvisie op de financiering van het waterbeleid en de kostenterugwinning van waterdiensten. Bovendien moet volgens de SERV dringend werk gemaakt worden van een performante regulator/toezichthouder voor de watersector.

Een **beleidsvisie op de financiering van het waterbeleid en de kostenterugwinning van waterdiensten** is dringend nodig omdat heel wat kernvragen vandaag nog onbeantwoord zijn, onder meer over:

- de noodzakelijke investeringen die moeten gebeuren in de watersector. De omvang en aard van die investeringen hangen in belangrijke mate af van de keuzes die worden gemaakt op het vlak van de uit te bouwen infrastructuur (bv. moet collectieve zuivering verder uitgebouwd worden of moet integendeel zelfzuivering door bedrijven, kleinschalige waterzuivering door particulieren of ingrijpen aan de bron (vb. productbeleid) gerealiseerd worden) en van de beoogde milieuresultaten (bv. aan welke normen moet het oppervlaktewater tegen wanneer voldoen?).
- het gewenste niveau van kostenterugwinning op de gebruikers. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat een volledige doorrekening van de kosten inzake inzameling en zuivering van afvalwater tegen 2010 of zelfs tegen 2015 niet haalbaar is. Dit veronderstelt een planmatige, doordachte en transparante fasering van eventuele tariefverhogingen (anders dan vb. de jaarlijkse aanpassingen via programmadecreten). Hierbij moet bijzondere aandacht uitgaan naar de sociale en economische implicaties. In die context is de SERV voorstander van het behoud van een begrenzing van de gemeentelijke saneringsbijdrage die gemeenten kunnen aanrekenen.
- de kosten die mogen of kunnen worden doorgerekend in de prijzen. Dit veronderstelt onder andere een opsplitsing van de kosten per waterdienst en van de kosten verbonden aan decretale opdrachten (bv. de publieke waterzuivering door Aquafin) ten opzichte van commerciële activiteiten (bv. concessies of deeltaken in het kader van rioolbeheer). Het impliceert ook duidelijke afspraken met de gemeenten over de aard van de werken en investeringen die kunnen worden verhaald via de gemeentelijke saneringsbijdrage;

- de gepaste financieringswijze van de noodzakelijke investeringen en de verrekening van de financieringskosten (bv. de te hanteren afschrijvingstermijnen);
- de prikkels die moeten worden ingebouwd (via tariefregulering, benchmarking...) om de klant- en resultaatsgerichtheid, kostenefficiëntie en innovatiegerichtheid te verzekeren en de uiteenlopende tariefstructuren, prijszettingsmethodes, economische en ecologische correcties en schaalniveaus waarop de kostentoe rekening gebeurt te evalueren en indien wenselijk ook te harmoniseren via regelgeving en richtlijnen. In dit opzicht pleit de SERV ervoor om de complexe situatie van integrale waterprijzen voor grootverbruikers te vereenvoudigen door afschaffing van de restheffing.

De SERV vraagt dat van de noodzakelijke overheidsvisie en gevraagde evaluaties op korte termijn werk wordt gemaakt. In afwachting daarvan meent de SERV dat het logisch en aangewezen is om de tarieven voor de bovengemeentelijke en gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding *voorlopig niet verder te verhogen*.

Ten tweede beveelt de SERV aan om dringend werk te maken van **een performante regulator/toezichthouder voor de watersector**. Met de aanduiding van de Vlaamse Milieumaatschappij als economisch toezichthouder voor de afvalwatersector en de reguleringsinstantie voor de drinkwatersector die er nu toch zou komen (eveneens binnen de Vlaamse Milieumaatschappij), zijn al enkele initiatieven genomen. Maar de randvoorwaarden voor een goed markttoezicht lijken nog onvoldoende aanwezig.

In dat verband vraagt de SERV om de opties voor operationalisering van de reguleringsinstantie voor de watersector grondiger te onderzoeken. Onafhankelijk van de wijze waar de reguleringsinstantie wordt opgericht - als subentiteit in de Vlaamse Milieumaatschappij, als een aparte instelling van openbaar nut of als onderdeel van de VREG (de reguleringsinstantie voor de energiesector) - volgens de SERV is er in alle gevallen nood aan:

- enerzijds een duidelijk normenkader dat door de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement moet worden aangereikt
- anderzijds wettelijke waarborgen en waarborgen op niveau van de regulator/toezichthouder voor onder andere de goede invulling van de taken en bevoegdheden van de regulator/toezichthouder, de uitbouw van specifieke deskundigheid, de onafhankelijkheid en onpartijdigheid, de behandeling van vertrouwelijke gegevens, de regeling van onverenigbaarheden in de taken of functies van het personeel, de transparante werking en rapportering over de eigen werkzaamheden en publieke verantwoording ten aanzien van het Vlaams Parlement.

1. Inleiding

De watersector in Vlaanderen staat voor belangrijke uitdagingen. Dat blijkt duidelijk uit het informatiedossier dat de SERV begin 2007 publiceerde¹. In uitvoering van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater moeten nog heel wat inspanningen gebeuren om de zuiveringsgraad in Vlaanderen sterk te verhogen. Ook inzake drinkwater zijn er uitdagingen, zowel op het gebied van kwantiteit als kwaliteit. Zo moet de drinkwatervoorziening tijdens periodes van langdurige droogte of tijdelijke hoge piekverbruiken verzekerd blijven. De vervuiling van het grondwater en het oppervlaktewater - onder andere door pesticiden en hormoonverstorende stoffen - verhogen de productiekosten. De Europese Kaderrichtlijn Water vraagt daarenboven dat tegen eind 2010 alle watergebruikers een redelijke bijdrage leveren in de kosten in verhouding tot de door hen gebruikte waterdiensten terwijl de kosten voor afvalwaterinzameling en -zuivering vandaag nog voor een groot deel door de overheid worden gedragen. Er kan dus worden verwacht dat de globale waterprijs in de toekomst in belangrijke mate zal toenemen.

Die toename van de globale waterprijs is al enige tijd aan de gang. Maar een totaalbeeld ontbreekt momenteel². Daarom heeft de SERV opnieuw het initiatief genomen om de evolutie van de waterprijs en de componenten ervan in kaart te brengen. Transparante informatie is nodig om de sociale en economische effecten van de stijgende waterprijzen te bewaken en te zoeken naar mechanismen om die toename onder controle te houden. Net zoals in 2007³, heeft de SERV dan ook een reeks beleidsconclusies en aanbevelingen aan de vaststellingen in dit rapport gekoppeld.

Dit rapport is als volgt gestructureerd. Eerst wordt een korte toelichting geven bij de gevolgde werkwijze. Vervolgens worden de structuur van de watersector en de samenstelling van de integrale waterprijs in herinnering gebracht. In deel 4 en deel 5 zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen voor respectievelijk de kleinverbruikers (gezinnen) en grootverbruikers (bedrijven). Deel 6 trekt conclusies en bevat de beleidsaanbevelingen van de SERV. De bijlagen bevatten gedetailleerde informatie over de waterprijzen in Vlaanderen.

¹ SERV, 09.02.2007, *Informatiedossier over de Vlaamse watersector*, Brussel : SERV. Een beknopte versie van dit dossier werd als hoofdstuk opgenomen in SERA 2007 (zie SERV, *Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2007. De Vlaamse watersector : analyse en uitdagingen*, Gent : Academiapress p. 443-509).

² Zeer recent, op 30 mei 2008, publiceerde de VMM als economisch toezichthouder voor de eerste keer gegevens over de integrale waterfactuur van de gezinnen in 2008 (zie <http://www.vmm.be/water/drinkwaterfactuur>). In vergelijking daarmee bevat het voorliggend SERV-rapport tevens informatie over de waterfactuur van grootverbruikers. Voor de kleinverbruikers is in vergelijking met de cijfers van de VMM extra informatie opgenomen over onder andere de prijsevolutie tussen 2006 en 2008 en de verschillende modaliteiten (o.a. het gebruik van sociale correcties). De VMM koppelde aan de cijfers ook geen conclusies.

³ SERV, 12.09.2007, *Aanbeveling Kostenterugwinning van waterdiensten: beleidsvragen voor de Vlaamse watersector*.

2. Werkwijze

2.1. Bronnen

Sinds de reorganisatie van de watersector in 2005, is de integrale waterfactuur een feit. De *integrale waterfactuur* omvat de levering van drinkwater, de inzameling van afvalwater en de zuivering van afvalwater en wordt geïnd door de drinkwaterbedrijven.

Bijgevolg heeft de SERV een beroep gedaan op de verschillende *drinkwaterbedrijven* voor de aanlevering van de informatie over de waterprijzen in 2008. De drinkwaterbedrijven hebben vooraf hun medewerking aan de inventarisatie door de SERV toegezegd in het directiecomité van de Samenwerking Vlaams Water (SVW)⁴.

Voor specifieke onderdelen die niet vallen onder de integrale waterfactuur, met name de restheffing voor bedrijven en de contracten met Aquafin, werd gebruikt gemaakt van informatie uit de regelgeving, de Vlaamse Milieumaatschappij en Aquafin.

De informatie voor de situatie in 2006 is afkomstig uit een eerder rapport van de SERV⁵.

2.2. Prijzen

De prijzen in dit rapport zijn de tarieven geldig op 1 januari 2008⁶. Voor enkele gemeenten waar de overeenkomst over de doorrekening van de gemeentelijke saneringsbijdrage pas in werking trad op 1 februari 2008 of 1 mei 2008 worden die latere tarieven gebruikt⁷.

Alle vermelde bedragen zijn **exclusief btw**⁸ en worden uitgedrukt in nominale prijzen.

⁴ Samenwerking Vlaams Water (SVW) is de koepel van de Vlaamse drink- en afvalwaterbedrijven. Alle Vlaamse drinkwaterbedrijven en Aquafin zijn lid van SVW.

⁵ SERV, 09.02.2007, Informatiedossier over de Vlaamse watersector, Brussel : SERV. Een beknopte versie van dit dossier werd als hoofdstuk opgenomen in SERA 2007 (zie SERV, Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2007. De Vlaamse watersector : analyse en uitdagingen, Gent : Academiapress p. 443-509).

⁶ Deze tarieven kunnen verschillen van de tarieven die worden gebruikt op de facturen aangezien de opname van de meterstanden zelden op 31/12 gebeurt. De toegepaste tarieven worden dan pro rata temporis berekend met de tarieven voor 2007 en 2008 in functie van het aantal maanden in 2007 resp. 2008 waarop het waterverbruik op de factuur betrekking heeft.

⁷ In de bijlage is aangeduid om welke gemeenten het gaat.

⁸ Op 8 juli 2005 werd een btw-ruling afgesproken tussen de drinkwaterbedrijven en de federale minister van Financiën. Hierin werd bepaald dat voor de bovengemeentelijke en de gemeentelijke saneringsbijdragen een btw-tarief geldt van 6%. Dit heeft alleen betrekking op het afvalwater afkomstig van drinkwater. Voor andere waterbronnen geldt dit niet. Hiervoor werd pas later een saneringsvergoeding ingevoerd. Deze valt niet onder hogergenoemde ruling en is derhalve onderworpen aan 21 % btw.

In het rapport wordt tevens een vergelijking gemaakt tussen de prijzen in 2008 en 2006. Voor de kleinverbruikers is dat vrij eenvoudig. Voor de grootverbruikers is dit moeilijker, deels omdat de informatie voor 2006 niet helemaal volledig is, deels omdat er zeer veel situaties en combinaties mogelijk zijn afhankelijk van de sector, het verbruiksprofiel, het lozingsprofiel en de ligging van een bedrijf.

2.3. Onderscheid kleinverbruikers / grootverbruikers

Naar analogie met de heffingsregeling wordt in dit rapport een onderscheid gemaakt tussen kleinverbruikers en grootverbruikers. Onderstaande criteria zijn relevant voor het onderscheid tussen klein- en grootverbruikers.

kleinverbruikers	grootverbruikers
<ul style="list-style-type: none"> in principe < 500 m³ in de praktijk ook groter verbruik ingeval van collectieve watermeters in appartementsgebouwen 	<ul style="list-style-type: none"> in principe > 500 m³
<ul style="list-style-type: none"> gedomicilieerde personen 15 m³ per persoon gratis 	<ul style="list-style-type: none"> in principe geen gedomicilieerde personen⁹ geen gratis waterverbruik
<ul style="list-style-type: none"> huishoudelijke doeleinden 	<ul style="list-style-type: none"> niet-huishoudelijke doeleinden kan wel aanleiding geven tot lozing van "huishoudelijk" afvalwater sector 56 in heffingswetgeving
<ul style="list-style-type: none"> integrale waterfactuur vrijgesteld van heffing met uitzondering voor eigen waterwinning → heffing VMM 	<ul style="list-style-type: none"> "integrale" waterfactuur¹⁰ heffingsplichtig saneringsbijdragen (op drinkwaterverbruik) wordt in mindering gebracht van de heffing contracten met Aquafin voor rioolozers vergoeding aan Aquafin (op water afkomstig van eigen waterwinning) wordt in mindering gebracht van de heffing regulerende heffing voor oppervlaktewaterlozers gemeentelijke saneringsvergoeding op deel eigen waterwinning te betalen aan het drinkwaterbedrijf

⁹ Voor landbouwers en sommige KMO's zal dit wel het geval zijn omdat ze geen aparte watermeters hebben.

¹⁰ Ook voor de grootverbruikers is er een zgn. integrale waterfactuur, maar daarnaast zijn er zoals aangegeven in de tabel nog andere 'waterfacturen'. Voor meer toelichting, zie deel 3.2.

2.4. Typegezin en typebedrijven

De presentatie van de integrale waterprijzen gebeurt in dit rapport aan de hand van basisprijzen per component per bedrijf of per gemeente. Om een goede vergelijking tussen bedrijven en gemeenten onderling mogelijk te maken, worden de waterprijzen tevens berekend voor een typegezin en drie typebedrijven met volgende kenmerken.

typegezin kleinverbruikers	typebedrijven grootverbruikers ¹¹
<ul style="list-style-type: none"> • Typegezin bestaande uit 2,38 personen met gemiddeld waterverbruik per persoon van 38 m³ per jaar of 104 liter per dag → totaal verbruik 2,38 x 38 m³ per jaar of 90,44 m³ 	<ul style="list-style-type: none"> • Typebedrijf met klein waterverbruik → 1 000 m³, watermeter met 20 Ø → 25 VE
	<ul style="list-style-type: none"> • Typebedrijf met middelgroot waterverbruik → 10 000 m³, watermeter met 40 Ø → 250 VE
	<ul style="list-style-type: none"> • Typebedrijf met groot waterverbruik → 25 000 m³, watermeter met 80 Ø → 625 VE

In bijlage 2 zijn voor elke gemeente apart gedetailleerde prijzen opgenomen voor het vermelde typegezin alsook de prijzen voor gezinnen bestaande uit 1, 2, 3, 4 en 5 personen.

¹¹ Het gaat om dezelfde types als in de eerste benchmarkstudie uitgevoerd in opdracht van SVW in 2002. SVW (2002) *Sectorresultaten van een bedrijfsvergelijkend onderzoek binnen de Vlaamse drinkwatersector*. 6 november 2002, 91 p.

3. Toelichting bij de integrale waterprijs

Voor een goed begrip worden hierna de structuur van de watersector en de samenstelling van de integrale waterprijs in herinnering gebracht. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar het SERV-rapport van 2007¹².

3.1. Structuur van de watersector

De watersector bestaat uit drie deelmarkten: de drinkwatervoorziening, de afvalwaterinzameling en de afvalwaterzuivering.

3.1.1 Drinkwatervoorziening

De Vlaamse drinkwatersector telt momenteel 13 drinkwaterbedrijven: 4 grote drinkwaterbedrijven en een aantal kleinere maatschappijen. Deze maatschappijen verdelen allemaal drinkwater en op één na produceren ze ook drinkwater. Al deze maatschappijen zijn voor 100% in publieke handen, weliswaar met verschillende statuten.

Tabel 1 geeft een overzicht van alle drinkwaterbedrijven volgens het aantal klanten en de geleverde hoeveelheden drinkwater.

Figuur 1 geeft de geografische spreiding van hun leveringsgebieden. Het Intercommunaal Samenwerkingscomité van Waterbedrijven (ISWa) verenigt de nog resterende gemeentebedrijven. Met name gaat het om Ieper, Hoeilaart, Knokke-Heist, Sint-Niklaas en Tongeren. Ook de IWM maakt deel uit van ISWa.

¹² SERV, 09.02.2007, *Informatiedossier over de Vlaamse watersector*, Brussel : SERV. Een beknopte versie van dit dossier werd als hoofdstuk opgenomen in SERA 2007 (zie SERV, *Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2007. De Vlaamse watersector : analyse en uitdagingen*, Gent : Academiapress p. 443-509).

Tabel 1 : overzicht drinkwaterbedrijven (aantal klanten en aantal m³)

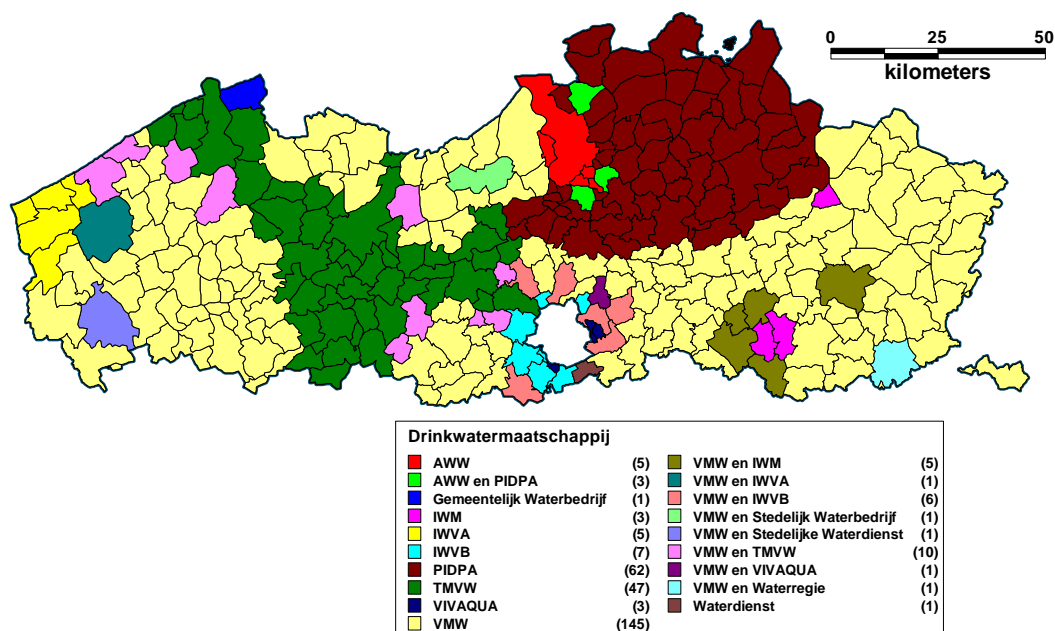
drinkwaterbedrijf	aantal klanten	distributie in m ³	gemiddelde afname in m ³ per aansluiting ¹³
VMW - Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening	1.089.752	116.457.624	107
TMVW * - Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening	529.707	57.302.468	108
PIDPA - Provinciale Intercommunale voor Drinkwater in de Provincie Antwerpen	477.287	58.574.804	123
AWW - Antwerpse Waterwerken	157.955	105.715.557	669
IWVB - Intercommunale voor Waterbedeling in Vlaams-Brabant	90.167	10.938.320	121
IWM - Intercommunale Watermaatschappij	47.842	4.849.561	101
IWVA - Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht	46.862	4.483.817	96
Gemeentelijk Waterbedrijf Knokke-Heist	22.119	2.758.237	125
Stedelijk Waterbedrijf Sint-Niklaas	21.656	1.784.438	82
VIVAQUA ** - de voormalige Brusselse Intercommunale Watermaatschappij (BIWM)	13.907	1.601.121	115
Regie Stedelijke Waterdienst Ieper	10.815	2.583.685	239
Waterregie Tongeren	9.143	738.740	81
Waterdienst Hoeilaart	4.322	437.877	101
TOTAAL	2.521.534	368.226.249	146

* inclusief abonnees Stedelijk Waterbedrijf Oudenaarde

** exclusief Luchthaven Zaventem

¹³ De verschillen in gemiddelde afname zijn te verklaren door de klantenstructuur. Sommige maatschappijen hebben heel wat niet-huishoudelijke klanten met een zeer groot waterverbruik. Dit verhoogt sterk de gemiddelde afname.

Figuur 1 : Vlaams gewest – toeleveringsgebieden drinkwaterbedrijven

3.1.2 Afvalwaterinzameling en -zuivering

In uitvoering van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater¹⁴ werden in het Vlaams gewest de verantwoordelijkheden op het vlak van waterzuivering verdeeld over drie actoren: de burgers, de gemeenten en het gewest.

actoren	taken en verantwoordelijkheden
burgers	De burger is verplicht om op huisniveau zijn afvalwaterstromen te centraliseren. Afhankelijk van de zuiveringszone waarin hij woont is hij verplicht om zijn afvalwater hetzij zelf te zuiveren hetzij aan te sluiten op de riolering. In sommige gemeenten wordt de uitbouw van de individuele waterzuivering collectief georganiseerd. De rioolbeheerder (=de gemeente zelf of een "derde") zorgt er voor de bouw en exploitatie. Ook de financiering is gecollectiviseerd.
gemeenten	De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanleg van rioleringen op hun grondgebied. Gemeenten staan ook in voor de bouw en exploitatie van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties, zogenaamde KWZI's in regio's waar het aanleggen van een riolering niet rendabel is. Zij kunnen deze taak ook overdragen aan een "derde".
gewest	Op wijkniveau worden er voor de rioleringen eindpunten gecreëerd. Om deze eindpunten, ook wel lozingspunten genoemd, af te leiden naar een zuiveringsinstallatie, zijn er meestal nog belangrijke leidingen of collectoren nodig. Het aanleggen van deze leidingen en de zuivering van het afvalwater is een zogenaamde bovengemeentelijke (m.a.w. een gewestelijke) opdracht. De taak van de bovengemeentelijke waterzuivering werd toevertrouwd aan <i>Aquafin</i> . Deze taak omvat zowel de bouw als de exploitatie van rioolwaterzuiveringsinstallaties, prioritaire ¹⁵ of bovengemeentelijke rioleringen, collectoren en pompstations.

¹⁴ Europese Richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater 91/271/EEG

¹⁵ Artikel 32 septies van de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging hanteert de term *prioritaire* riolering. Hiermee wordt evenwel geen connotatie van belang bedoeld.

infrastructuuronderdeel	planning	uitvoering	exploitatie
rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's)	Vlaams gewest (VMM)	Aquafin	Aquafin
collectoren & "prioritaire" rioleringen	Vlaams gewest (VMM)	Aquafin	Aquafin
kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's) (*)	Vlaams gewest (VMM) of gemeenten (+ VMM)	Aquafin of gemeenten of rioolbeheerders	Aquafin of gemeenten of rioolbeheerders
rioleringen	gemeenten (+ VMM)	gemeenten of rioolbeheerders	bemeenten of rioolbeheerders
individuele zuivering (IBA)	burgers of bemeenten of rioolbeheerders	burgers of bemeenten of rioolbeheerders	burgers of bemeenten of rioolbeheerders

(*) afhankelijk van de capaciteit van de kleinschalige zuiveringsinstallatie

Sinds de reorganisatie van de watersector in 2005 hebben ook de drinkwaterbedrijven een rol in de afvalwaterinzameling en afvalwaterzuivering. De reorganisatie heeft immers zowel de gemeentelijke als de bovengemeentelijke saneringsplicht bij de drinkwaterbedrijven gelegd. Zij zijn hierdoor de facto waterketenbedrijven geworden.

Om aan hun bovengemeentelijke saneringsplicht te voldoen, hebben de drinkwaterbedrijven collectief een overeenkomst met Aquafin ondertekend. Aquafin behoudt dus haar monopoliepositie inzake de uitbouw en de exploitatie van de bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur.

Door de gemeentelijke saneringsplicht van de drinkwaterbedrijven hebben de gemeenten niet langer het monopolie voor het beheer van rioleringen en het inzamelen en afvoeren van afvalwater. Zij behouden wel de autonomie om te bepalen wie deze taken op zich moet nemen op hun grondgebied: ofwel blijven ze zelf instaan voor het beheer van de rioleringen ofwel dragen ze dat over. Bij overdracht zijn er verschillende mogelijkheden: overdragen aan de drinkwaterbedrijf, aan een intercommunale, aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband of aan een derde entiteit na marktbevraging. In de praktijk bieden alle drinkwaterbedrijven hun diensten aan de gemeenten aan, met bedrijven zoals Ri-ant, Aquario, Hidrorio/Hidrosan en Rio-act. Niet alleen actoren uit de watersector maar ook uit de energiemarkt hebben het rioolbeheer overgenomen van de gemeenten, met name Interelectra in Limburg en de provinciale Brabantse Energiemaatschappij (PBE) in Vlaams Brabant. Heel wat gemeenten houden het beheer van hun rioleringen in eigen handen, maar besteden een aantal deeltaken uit, o.a. aan

Het Rekenhof spreekt in dit verband over *bovengemeentelijke* en *gemeentelijke* rioleringen. Zie *Verslag van 21 december 2004 over de gewestelijke subsidiëring van gemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur in Europees kader over bovengemeentelijke en gemeentelijke rioleringen*.

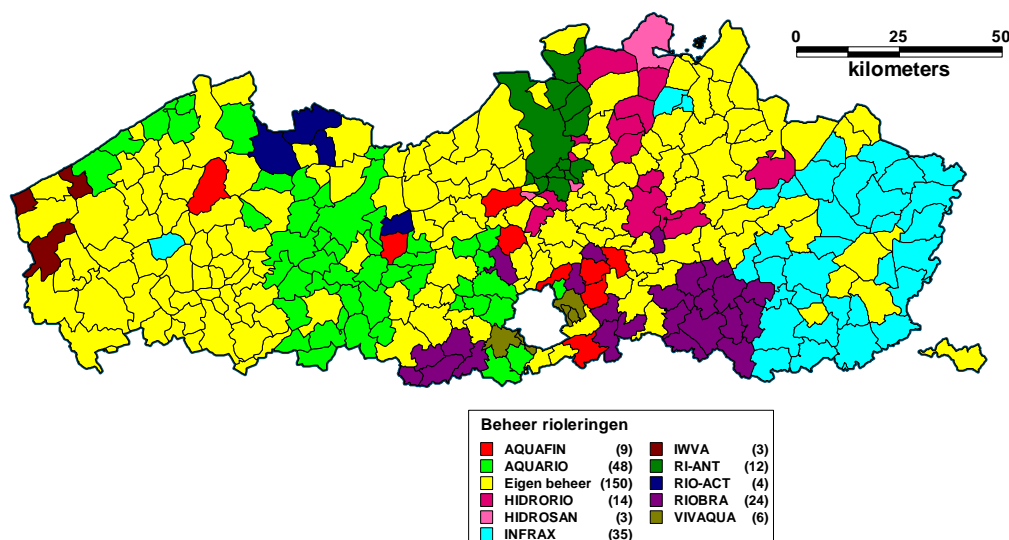
Aquafin. Tabel 2 geeft een overzicht van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden actief op vlak van rioolbeheer. Figuur 2 geeft een overzicht van de werkingsgebieden van de verschillende samenwerkingsverbanden.

Tabel 2 : overzicht inzake beheer van rioleringen – toestand juni 2008

naam	exploitant	aantal gemeenten
Aquario	TMVW	48
Hidrorio	PIDPA	14
Hidrosan	PIDPA	3
VIVAQUA	VIVAQUA	6
IWVA	IWVA	3
Ri-ant	AWW + AQUAFIN	12
Rio-act	VMW + AQUAFIN	4
AQUAFIN	AQUAFIN	9
INFRA	Interelectra	35
Riobra	PBE	24
Eigen beheer		147
Onbeslist (geen contract)		3
TOTAAL		308

Bron: informatie verkregen via de drinkwaterbedrijven

Figuur 2 : Vlaams gewest – beheer gemeentelijk rioleringsnet

3.2. Structuur van de waterprijs

Voor de structuur van de waterprijs moet een onderscheid worden gemaakt tussen kleinverbruikers en grootverbruikers.

3.2.1 Kleinverbruikers

Tot 2005 dienden drinkwaterabonnees minimum twee 'water'-facturen te betalen: de drinkwaterfactuur en de afvalwaterheffing. Veel drinkwaterabonnees moesten voor de inzameling van het afvalwater nog een derde 'factuur' betalen aan hun gemeente.

Sinds 2005 worden de drie componenten samengebracht op een *eengemaakte factuur* die de *integrale waterprijs* omvat. Deze factuur wordt geïnd door de drinkwaterbedrijven.

componenten van de integrale waterfactuur voor kleinverbruikers	
<i>drinkwaterprijs</i>	Dit is de prijs voor de levering van drinkwater. Deze moest voor de reorganisatie ook al aan de drinkwaterbedrijven betaald worden. Op drinkwater is 6% btw van toepassing.
<i>bovengemeentelijke saneringsbijdrage</i>	Dit is de prijs voor de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur, meer bepaald de financiering van de uitbouw en exploitatie van de zuiveringsinfrastructuur beheerd door Aquafin. De bovengemeentelijke saneringsbijdrage komt in de plaats van de afvalwaterheffing die tot en met 2004 aan de VMM moest betaald worden voor rekening van het MINA-fonds. Op de bovengemeentelijke saneringsbijdrage is 6% btw van toepassing.
<i>gemeentelijke saneringsbijdrage / vergoeding</i>	Dit is de prijs voor de inzameling van het afvalwater via het gemeentelijk rioleeringsnet en desgevallend de uitbouw en exploitatie van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. De gemeentelijke saneringsbijdrage vervangt in principe

	<p>mogelijke bestaande belastingen of algemene milieubelastingen waarvan de opbrengst gebruikt werd voor het beheer van rioleringen¹⁶. De term gemeentelijke saneringsbijdrage slaat op de inzameling van de geleverde hoeveelheid drinkwater. De term gemeentelijke saneringsvergoeding op de bijdrage in de kosten voor de sanering van het afvalwater afkomstig van eigen waterwinningen (en dus niet afkomstig van water geleverd door een drinkwaterbedrijf). Het tarief daarvan is hetzelfde. Alleen het btw tarief verschilt: op de bijdrage 6 % en op de vergoeding 21 %.</p>
--	--

Sinds de reorganisatie ligt de *saneringsplicht* van het geleverde drinkwater bij de drinkwaterbedrijven. Het zijn zij die de waterzuiveringsfactuur aan Aquafin betalen. Ook de uitgaven inzake rioleringen worden via de drinkwaterbedrijven betaald aan de gemeenten of de door hen aangestelde beheerders van rioleringen. In veel gevallen zijn dit de drinkwaterbedrijven zelf wanneer zij diensten aanbieden inzake rioleringsbeheer (cf. supra).

Omdat de opbrengst van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage ontoereikend is om de facturen van Aquafin te betalen, krijgen de drinkwaterbedrijven jaarlijks een algemene werkingstoelage uit het MINA-fonds. Het besluit dat deze werkingstoelage invoert, bepaalt duidelijk dat de werkingstoelage dient ter invulling van de bovengemeentelijke saneringsverplichting. Een kleine fractie van deze werkingstoelage voorziet in een inningsbijdrage voor de drinkwaterbedrijven. Het geldt als vergoeding voor de inning van de bijdragen.

3.2.2 Grootverbruikers

Voor de *grootverbruikers* is de situatie minder eenvoudig dan voor kleinverbruikers. Grootverbruikers betalen aan de drinkwaterbedrijven eveneens een drinkwaterprijs voor het geleverde drinkwater, een bovengemeentelijke saneringsbijdrage en een gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding. Maar daarnaast betalen zij ook nog een afvalwaterheffing aan de Vlaamse Milieumaatschappij en in sommige gevallen een zuiveringsvergoeding aan Aquafin.

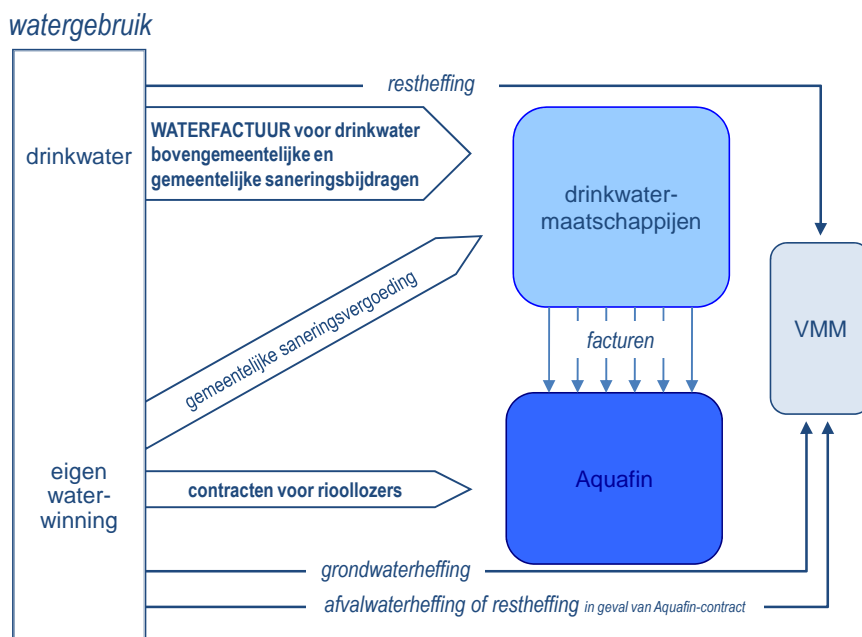
componenten van de waterfactuur voor grootverbruikers	
<i>drinkwaterprijs</i>	Dit is de prijs voor de levering van drinkwater. Op drinkwater is 6% btw van toepassing.
<i>bovengemeentelijke saneringsbijdrage</i>	Dit is de prijs voor de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur, meer bepaald de financiering van de uitbouw en exploitatie van de zuiveringsinfrastructuur beheerd door Aquafin. De bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt berekend op de fractie van het afvalwater afkomstig van drinkwater aangekocht bij een drinkwaterbedrijf. Ze wordt berekend naar analogie met de vroegere afvalwaterheffing, meer bepaald als het resultaat van het eenheidstarief vermenigvuldigd met het aantal vervuilingseenheden (VE) dat het bedrijf loost. De vaststelling van het aantal VE's gebeurt ofwel forfaitair via sectorale omzettingcoëfficiënten ofwel op basis van meetgegevens. Op de

¹⁶ Gegevens van het departement Binnenlandse Zaken over gemeentebelastingen tonen aan dat het aantal gemeenten dat rioobelastingen toepast afneemt. In 2004 waren er 120 gemeenten die één of meerdere soorten rioobelastingen inden. In 2006 zijn dat er nog 91. Ook de globale opbrengst ervan is gedaald van 14,9 miljoen naar 11,2 miljoen. Dezelfde trend tekent zich af voor de globale milieubelastingen. Voor meer detail zie Tabel 15 in bijlage.

	bovengemeentelijke saneringsbijdrage is 6% btw van toepassing.
<i>gemeentelijke saneringsbijdrage / vergoeding</i>	Dit is de prijs voor de inzameling van het afvalwater via het gemeentelijk rioleringsnet en desgevallend de uitbouw en exploitatie van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. De term gemeentelijke sanerings <i>bijdrage</i> slaat op de inzameling van de fractie van het afvalwater afkomstig van drinkwater, de term gemeentelijke sanerings <i>vergoeding</i> slaat op de inzameling van de fractie van het afvalwater afkomstig van eigen waterwinningen (en dus niet afkomstig van water geleverd door een drinkwaterbedrijf). Het tarief daarvan is hetzelfde. Alleen het btw tarief verschilt: op de bijdrage 6 % en op de vergoeding 21 % ¹⁷ .
<i>zuiveringsvergoeding</i>	Bedrijven kunnen ook contracten afsluiten met Aquafin voor de zuivering van hun bedrijfsafvalwater afkomstig van een eigen waterwinning. De vergoeding die bedrijven via contracten met Aquafin betalen voor waterzuivering mag nooit lager zijn dan de afvalwaterheffing. Ook hier is de heffing een "sluitpost": de VMM bepaalt de heffing en brengt de vergoeding betaald aan Aquafin in mindering. Bedrijven die hun bedrijfsafvalwaterlozen in oppervlaktewater komen niet in aanmerking voor deze contractaanpak. Zij kunnen eventueel wel een contract afsluiten met Aquafin voor de aanleg en de exploitatie van een afvoerleiding.
<i>afvalwaterheffing</i>	Anders dan de vorige componenten die worden geïnd via de drinkwaterbedrijven, moet deze heffing worden betaald aan de VMM. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen rioolozers en oppervlaktewaterlozers. Rioolozers blijven dus in tegenstelling tot kleinverbruikers heffing betalen aan de VMM. De bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt hiervan in mindering gebracht. Voor bedrijven met een contract met Aquafin wordt de aan Aquafin betaalde vergoeding in mindering gebracht van de heffing. De heffing wordt dus gebruikt als "sluitpost" en wordt daarom ook restheffing genoemd. Hoe kleiner deze restheffing, hoe voordeliger voor het bedrijf in kwestie omdat de bovengemeentelijke saneringsbijdrage fiscaal mag afgetrokken worden en de heffing niet. De grootte van de restheffing hangt af van de verhouding drinkwater/eigen waterwinning en of het bedrijf al dan niet een contract heeft met Aquafin. Voor oppervlaktewaterlozers is er niets veranderd. Zij blijven aan de VMM heffing betalen. Het is de bedoeling van de Vlaamse regering dat de heffing voor oppervlaktewaterlozers evolueert naar een regulerende heffing.
<i>grondwaterheffing / heffing captatie oppervlaktewater / koelwaterheffing</i>	Voor grondwaterwinningen van meer dan 500 m ³ per jaar moet grondwaterheffing betaald worden aan de VMM. De heffing wordt berekend in functie van het aantal m ³ en verschilt naargelang de laag en het gebied waar grondwater wordt onttrokken. De drinkwaterbedrijven genieten een verlaagd tarief inzake grondwaterheffing. Dit verlaagd tarief houdt geen rekening met de laag of het gebied waaruit het water wordt opgepompt. Voor het capteren van oppervlaktewater boven de 500 m ³ per jaar moet de heffing op watervang betaald worden aan de beheerder van de waterloop in functie van het aantal m ³ . Dit geldt alleen voor de bevaarbare waterlopen. Tot slot is er ook de koelwaterheffing die moet worden betaald aan de VMM voor het lozen van koelwater.

¹⁷ Voor bedrijven die een btw-aangifte doen betekent dit uiteindelijk geen verschil vermits de btw kan worden gerecupereerd. Voor landbouwbedrijven is dit evenwel niet neutraal. Land- en tuinbouwers zijn in de regel aan de bijzondere landbouwregeling onderworpen. Bij de bijzondere landbouwregeling gaat men er van uit dat de btw die een landbouwer ontvangt bij de verkoop van producten gelijk is aan de btw die hij betaalt bij de aankoop van alle goederen die op het bedrijf nodig zijn. In tegenstelling tot "normale" btw-plichtigen dienen land- en tuinbouwers, onderworpen aan de bijzondere landbouwregeling, geen btw-aangiften in. De betaalde belasting op de aankopen wordt dus niet gerecupereerd via de periodieke btw-aangifte, ook niet als die btw 21% bedraagt.

Figuur 3 : geldstromen grootverbruikers (rioollozers)

4. Waterprijzen kleinverbruikers

Hierna bespreken we de waterprijzen voor de kleinverbruikers in 2008. We analyseren achter-eenvolgens de drie componenten van de integrale waterfactuur (drinkwaterprijs, bovengemeentelijke saneringsbijdrage, gemeentelijke saneringsbijdrage). Daarna gaan we in op de integrale waterprijs. Achteraan volgt een samenvattend overzicht van de voornaamste bevindingen over de waterprijzen voor kleinverbruikers.

4.1. Drinkwaterprijs

4.1.1 Tarieven en tariefevolucie 2006-2008

De prijs die de drinkwaterbedrijven aanrekenen voor het drinkwaterverbruik verschilt sterk van bedrijf tot bedrijf en ook binnen eenzelfde bedrijf worden soms verschillende tarieven gehanteerd. Tabel 3 geeft voor alle drinkwaterbedrijven een overzicht van de prijscomponenten voor de levering van drinkwater : abonnement, huur meter en variabele kosten per m³.

Op basis van de gemiddelde gezinsgrootte en het gemiddeld jaarlijks drinkwaterverbruik kan voor een 'theoretisch' typegezin berekend worden hoeveel het drinkwatertarief per kubieke meter bedraagt en dit voor alle drinkwaterbedrijven. Tabel 4, Grafiek 1 en Figuur 4 geven daarvan een overzicht voor een gezin van 2,38 personen, met een jaarlijks waterverbruik van 38 m³ per persoon. In Bijlage 2 (Grafiek 11) wordt een overzicht gegeven van minimum en de maximumprijzen voor gezinnen bestaande uit 1, 2, 3, 4 en 5 personen.

Tabel 3 : overzicht drinkwatertarieven huishoudelijk verbruik (excl. 6 % btw)

drinkwaterbedrijf	abonnement	huur meter (Ø ≤ 20)	vaste kosten	variabele kosten per m ³
AWW	57,34	-	57,34	1,28
ISWa Hoeilaart*	29,75	-	29,75	1,46
ISWa Ieper	41,00	-	41,00	1,75
ISWa IWM	45,00	-	45,00	1,65
ISWa Knokke-Heist	-	6,48	6,48	1,94
ISWa Sint-Niklaas	35,70	-	35,70	1,77
ISWa Tongeren	39,00	-	39,00	1,28
IWVA	39,00	-	39,00	1,48
IWVB	39,92	-	39,92	2,33
IWVB Kortenberg **	41,56	-	41,56	1,64
IWVB Machelen	36,72	-	36,72	2,33
PIDPA	42,76	11,85	54,61	1,22
TMVW ***	41,00	-	41,00	2,04
Vivaqua Kraainem	34,83	-	34,83	1,71
Vivaqua Linkebeek	17,35	-	17,35	2,11
Vivaqua Steenokkerzeel	41,00	-	41,00	1,60
Vivaqua Wezembeek-Oppem	34,71	-	34,71	1,96
VMW Limburg	41,56	-	41,56	1,35
VMW Oost & West VL	41,56	-	41,56	1,79
VMW Vlaams-Brabant	41,56	-	41,56	1,64

* De Gemeentelijke Waterdienst Hoeilaart rekent voor het waterverbruik tussen 15 en 30 m³ per persoon 1,46 euro per m³ aan en voor het verbruik boven de 30 m³ per persoon 1,51 euro per m³

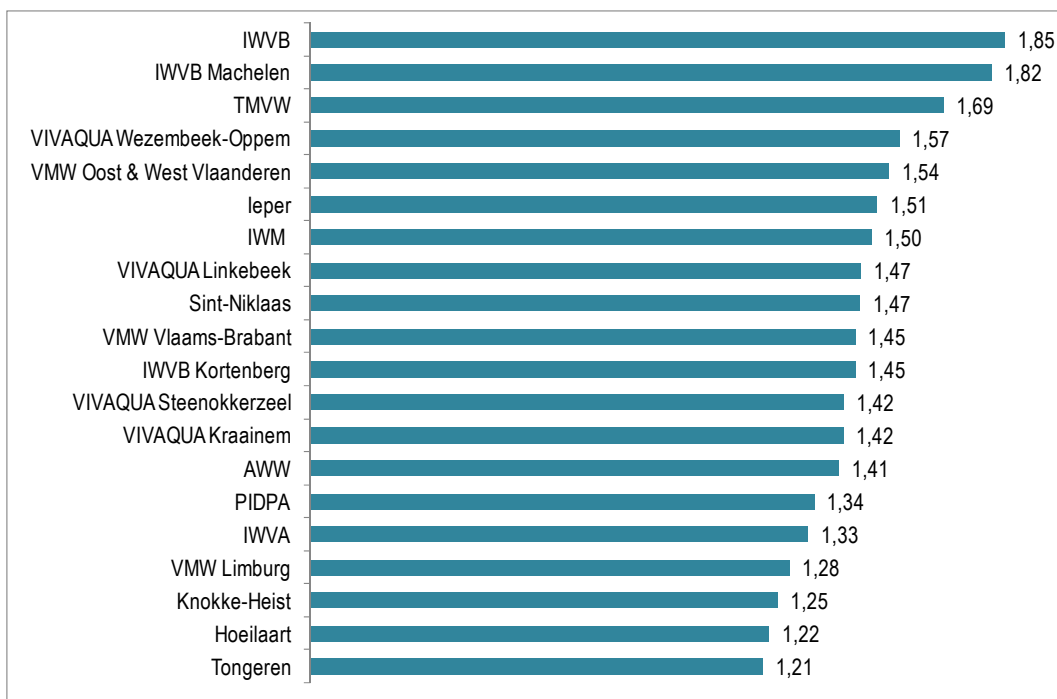
** IWVB past in Kortenberg een lager tarief toe. Dit lagere tarief is gelijk aan dat van VMW die ook in Kortenberg drinkwater bedeeft.

*** TMVW hanteert verschillende verbruiksklassen : het basisverbruik (15 m³ per persoon) is gratis, het comfortverbruik (van 16 tot 35 m³ per persoon) en een forfait van 15 m³ boven het basis- en het comfortverbruik per gezin (en niet per persoon) kost 2,04 euro per m³ en het oververbruik (tot 500 m³) kost 2,48 euro per m³.

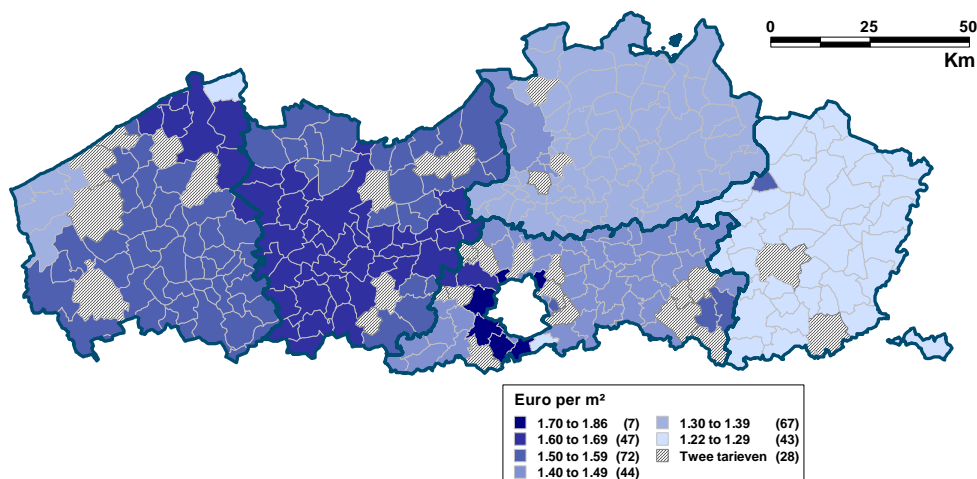
Tabel 4 : drinkwaterprijzen per m³ voor een typegezin

drinkwaterbedrijf	vaste kosten	variabele kosten	totale kosten	aandeel vaste kost	prijs per m ³
AWW	57,34	70,07	127,41	45%	1,41
ISWa Hoeilaart	29,75	80,87	110,62	27%	1,22
ISWa Ieper	41,00	95,74	136,74	30%	1,51
ISWa IWM	45,00	90,32	135,32	33%	1,50
ISWa Knokke-Heist	6,48	106,20	112,68	6%	1,24
ISWa Sint-Niklaas	35,70	96,89	132,59	27%	1,47
ISWa Tongeren	39,00	70,07	109,07	36%	1,21
IWVA	39,00	81,02	120,02	32%	1,33
IWVB	39,92	127,54	167,46	24%	1,85
IWVB Kortenberg	41,56	89,77	131,33	32%	1,45
IWVB Machelen	36,72	127,54	164,26	22%	1,82
PIDPA	54,61	66,78	121,39	45%	1,34
TMVW	41,00	111,67	152,67	27%	1,69
VIVAQUA Kraainem	34,83	93,63	128,46	27%	1,42
VIVAQUA Linkebeek	17,35	115,34	132,69	13%	1,47
VIVAQUA Steenokkerzeel	41,00	87,58	128,58	32%	1,42
VIVAQUA Wezembeek-Oppem	34,71	107,29	142,00	24%	1,57
VMW Limburg	41,56	73,90	115,46	36%	1,28
VMW Oost & West Vlaanderen	41,56	97,98	139,54	30%	1,54
VMW Vlaams-Brabant	41,56	89,77	131,33	32%	1,45

Grafiek 1 : drinkwaterprijzen per m³ voor een typegezin

Figuur 4 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m³ voor typegezin

Vaststellingen

- Alle maatschappijen rekenen zowel vaste als variabele kosten aan voor de levering van drinkwater. De *vaste of forfaitaire vergoeding* omvat het abonnement of huurgeld voor de watermeter of een combinatie van beide. Het huurgeld van de meter wordt meestal gedifferentieerd volgens de diameter: hoe groter de diameter des te hoger de jaarlijkse huurprijs. Voor kleinverbruikers volstaat een diameter van 20 mm. De huurprijs hiervan zit bij de meeste drinkwaterbedrijven vervat in het abonnement.
- De *variabele kosten* worden aangerekend op basis van de geleverde kubieke meter drinkwater. Het drinkwaterdecreet bepaalt dat de drinkwaterbedrijven jaarlijks per abonnee 15 m³ drinkwater per gedomicilieerd persoon gratis moeten leveren. Dus alleen het waterverbruik boven de 15 m³ per persoon moet worden betaald. De meeste bedrijven hanteren hiervoor een vast tarief per kubieke meter. Enkel TMVW en de Gemeentelijke Waterdienst Hoeilaart hebben een licht progressief tarief.
- De prijsverschillen tussen de drinkwaterbedrijven situeren zich zowel in de vaste component als in het variabel gedeelte. De verschillen in de vaste vergoeding lopen het sterkst uiteen: gaande van 6,48 tot 57,34 euro. De variabele kosten variëren van 1,22 euro per m³ tot 2,33 euro per m³.
- Twee drinkwaterbedrijven hanteren verschillende tarieven volgens gemeente (IWVB en VIVAQUA) en één bedrijf heeft een ander tarief naargelang de provincie (VMW). De overige drinkwaterbedrijven hanteren hetzelfde tarief in heel hun werkingsgebied. IWM dat vroeger een onderscheid maakte tussen abonnees in Limburg en Vlaams-Brabant rekent nu een uniform tarief aan alle abonnees aan.

Situatie voor een typegezin

- De totale factuur voor een typegezin ligt in 2008 tussen 109 en 167 euro.
- De totale prijs per kubieke meter (alles inbegrepen) varieert voor een typegezin van 1,21 tot 1,85 euro per m³. Dit is een spreiding van 1,53. In vergelijking met 2006 is deze spreiding afgenomen. Toen bedroeg ze 1,63.
- Het aandeel van de vaste kosten ligt voor een typegezin gemiddeld rond 30 %. Er zijn twee uitschieters: bij PIDPA en AWW is het aandeel 45 % en bij het gemeentelijk waterbedrijf van Knokke-Heist is het aandeel maar 6 %.
- In 28 gemeenten betalen niet alle inwoners evenveel voor de levering van drinkwater omdat er twee drinkwaterbedrijven actief zijn. Maar de verschillen zijn niet zo groot, meestal slechts enkele procenten. In gemeenten met bedeling door VMW en TMVW bedraagt het verschil in prijs ongeveer 9 %. De grootste verschillen situeren zich in gemeenten waar zowel VMW als IWVB drinkwater bedelen. IWVB is 28 % duurder dan VMW (met uitzondering van Kortenberg waar IWVB het VMW – tarief hanteert). In Limburg is IWM 17 % duurder dan VMW. In West-Vlaanderen is VMW 16 % duurder dan IWVA, maar 9 % goedkoper dan TMVW.

Vergelijking met 2006

- In vergelijking met 2006 zijn de tarieven met gemiddeld 3,5 % gestegen. Dat is minder dan de inflatie, die bedroeg 5 % over de beschouwde periode. In reële termen is de drinkwaterprijs dus gemiddeld genomen lichtjes gedaald.
- Vier maatschappijen (AWW, IWVA, PIDPA en VIVAQUA) hebben dezelfde tarieven als in 2006.
- Alle ISWa-leden met uitzondering van het Stedelijk Waterbedrijf Sint-Niklaas verhoogden zowel hun vast als hun variabel tarief. In Sint-Niklaas verhoogde alleen de variabele vergoeding.
- De stijging is het grootst voor de abonnees van IWM in Limburg (+ 24 %). IWM schakelde het lagere tarief in de provincie Limburg gelijk met het hogere tarief voor Vlaams-Brabant, dat zelf met 12 % toenam.
- Voor abonnees van de stedelijke waterdienst van Oudenaarde – die sinds 1 januari 2008 overgenomen werd door de TMVW – is drinkwater 21 % duurder geworden.
- Ook VMW, TMVW en IWVB voerden prijsverhogingen door. De prijsverhogingen van VMW bedragen +6 % in Oost- en West-Vlaanderen, + 4 % in Vlaams-Brabant en + 2 % in Limburg. TMVW verhoogde haar tarief over heel haar distributiegebied met 3 %.

4.1.2 Sociale correcties

Sommige waterbedrijven passen sociale correcties toe op de drinkwaterfactuur. Een overzicht daarvan is opgenomen in Tabel 5.

Tabel 5 : sociale correcties in de drinkwaterfactuur van een typegezin

drinkwaterbedrijf	vaste kosten	variabele kosten	totale kosten	aandeel vaste kost	prijs per m ³
ISWa Knokke-Heist					
⇒ <i>sociaal tarief</i>	6,48	106,20 36,94	112,68 43,42	6% 15%	1,24 0,48
PIDPA	54,61	66,78	121,39	45%	1,34
⇒ <i>sociaal tarief</i>	19,29		86,07	22%	0,95
TMVW	41,00	111,67	152,67	27%	1,69
⇒ <i>sociaal tarief</i>	0,00		111,67	0%	1,23

Vaststellingen

- Drie drinkwaterbedrijven passen sociale correcties toe: TMVW, PIDPA en het gemeentelijk Waterbedrijf Knokke-Heist.
- Zowel de rechthebbenden als de concrete modaliteiten verschillen. Bij **TMVW** moeten gerechtigden op een sociale vrijstelling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage geen vaste kosten betalen. Bovendien krijgen ze een korting op de aansluitingsprijs. Voor

een typegezin betekent dit een drinkwaterprijs van 1,23 in plaats van 1,69 euro per m³. Bij **PIDPA** betalen abonnees met budgetbegeleiding of budgetbeheer bij het OCMW een vaste vergoeding van 7,44 i.p.v. 42,76 euro. Deze korting geldt niet op de huur van de meter. De vaste kost bedraagt derhalve 19,29 euro in plaats van 54,61 euro. Voor een typegezin betekent dit een drinkwaterprijs van 0,95 in plaats van 1,34 euro per m³. Bij het **Gemeentelijk Waterbedrijf Knokke-Heist** hebben gerechtigden op een sociale vrijstelling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage en gezinnen met een collectieve schuldenregeling recht op een bijkomende gratis hoeveelheid drinkwater van 15 m³ per gedomicilieerde persoon. Voor een typegezin betekent dit een drinkwaterprijs van 0,48 in plaats van 1,24 euro per m³. Voor dezelfde gerechtigden geldt in Knokke-Heist ook een vrijstelling van gemeentelijke saneringsbijdrage op de eerste 30 m³ per persoon.

4.2. Bovengemeentelijke saneringsbijdrage

4.2.1 Tarief en tariefevolutie 2006-2008

De bovengemeentelijke saneringsbijdrage is dezelfde voor heel Vlaanderen. Ze wordt bekomen door een eenheidstarief te vermenigvuldigen met het verbruikte water.

Het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage bedraagt in 2008 **0,8465 euro per m³**. Voor een typegezin met een waterverbruik van 90,44 m³ per jaar betekent dit een bedrag van 77 euro.

Dit is opnieuw een verhoging ten opzichte van de voorgaande jaren: van 0,6798 in 2006 naar 0,7580 in 2007 en nu in 2008 0,8465 euro per m³.

De bovengemeentelijke saneringsbijdrage geldt alleen voor het deel drinkwater. Huishoudens met een eigen waterwinning blijven voor de zuivering hiervan een heffing betalen aan de VMM.

4.2.2 Sociale en ecologische vrijstellingen

De vroegere vrijstellingen die golden voor de afvalwaterheffing blijven van toepassing op de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Het betreft vrijstellingen om sociale en om ecologische redenen. Eind 2007 werden de modaliteiten voor de sociale vrijstellingen aangepast. Zij zijn van kracht sinds 2008. Door de nieuwe regeling zullen ongeveer dubbel zoveel gezinnen de sociale vrijstelling effectief ontvangen. Het gaat om 180.000 gezinnen. In 2007 betaalden

90.000 gezinnen de bovengemeentelijke saneringsbijdrage hoewel ze recht hadden op vrijstelling¹⁸.

vrijstelling	vroegere regeling	nieuw sinds 2008
<i>vrijstelling om sociale redenen</i>	Gerechtigden op één van volgende uitkeringen worden vrijgesteld van bovengemeentelijke saneringsbijdrage: (1) het gewaarborgd inkomen voor bejaarden of de inkomensgarantie voor ouderen ; (2) het leefloon ; (3) de tegemoetkoming of de inkomensgarantie voor personen met een handicap ; (4) de integratietegemoetkoming voor personen met een handicap.	De vroegere regeling werd behouden, met volgende aanpassingen: <ul style="list-style-type: none"> • De vrijstelling wordt bekomen voor het gezin, wanneer één van de gezinsleden genieten van één van de opgesomde uitkeringen. Als gevolg daarvan is het niet meer nodig dat het contract voor de drinkwaterlevering op naam staat van de rechthebbende, het volstaat dat het op naam staat van één van de gezinsleden ervan. • de vrijstelling wordt via de waterfactuur verleend onder volgende bijkomende voorwaarde: op de factuur mag geen ander verbruik worden verrekend, dwz. geen verbruik van een ander gezin, of professioneel verbruik. • wanneer het niet mogelijk is de vrijstelling via de waterfactuur te verlenen (op basis van de opgesomde voorwaarden), heeft het gezin recht op <i>compensatie</i>. Deze wordt rechtstreeks aan het gezinshoofd uitbetaald en bedraagt 25,40 euro per persoon¹⁹; • de drinkwaterbedrijven zijn verplicht om zoveel als mogelijk de vrijstellingen en de compensaties automatisch toe te kennen en dit op basis van gegevens van het Rijksregister, de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en/ of de instanties die de opgesomde uitkeringen toekennen.
<i>vrijstelling om ecologische redenen</i>	Drinkwaterklanten die hun afvalwater zuiveren in een individuele behandeling voor afvalwater (IBA) worden vrijgesteld van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, op voorwaarde dat hun IBA gebouwd werd vooraleer hun woning aansluitbaar werd op een RWZI. De IBA dient bovendien gebouwd en geëxploiteerd te worden volgens een Code van Goede Praktijk.	

4.3. Gemeentelijke saneringsbijdrage

4.3.1 Tarieven en tariefevolucie 2006-2008

Sinds de reorganisatie van de watersector in 2005 kunnen gemeenten via de watermaatschappijen op de integrale waterfactuur een kostprijs doorrekenen voor de 'gemeentelijke sanering' van afvalwater. De gemeenten bepalen autonoom hoeveel ze aan hun inwoners doorrekenen voor het uitvoeren van die gemeentelijke saneringsopdracht. De Vlaamse over-

¹⁸ Bron : VMM – afdeling economisch toezicht (gebaseerd op ramingen van de drinkwaterbedrijven).

¹⁹ Bij de bepaling van het bedrag van de compensatie wordt rekening gehouden met een forfaitair drinkwaterverbruik van 30 m³.

heid heeft wel decretaal een *maximumbedrag* vastgelegd. In 2008 ligt dit op **1,1851 euro per m³** of 1,4 maal het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage²⁰. De decreetgever heeft tevens bepaald dat de opbrengst van de gemeentelijke saneringsbijdrage bestemd is voor de financiering van de gemeentelijke saneringsverplichting. Deze bijdrage geldt uitsluitend voor het afvalwater afkomstig van drinkwater. Voor de inzameling van afvalwater afkomstig van een eigen waterwinning betalen huishoudens een gemeentelijke saneringsvergoeding aan hun drinkwaterbedrijf. Op deze vergoeding is 21 % btw van toepassing.

Tabel 6 en Figuur 5 geven een overzicht van de tarieven van de gemeentelijke saneringsbijdrage in 2008. In bijlage worden de gedetailleerde cijfers getoond voor elke gemeente apart.

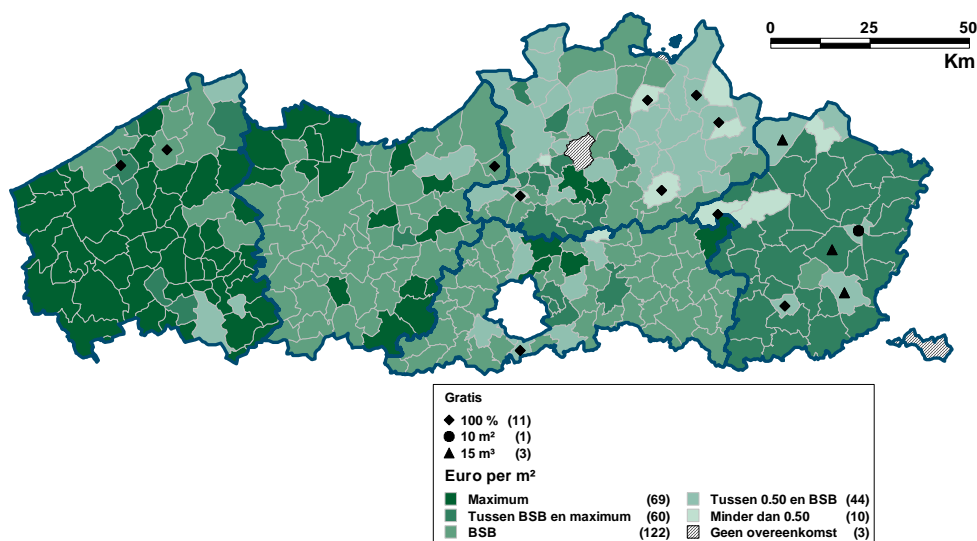
Tabel 6 : overzicht tarieven gemeentelijke saneringsbijdrage

gemeentelijke saneringsbijdragen in euro per m³ (excl. btw)	aantal gemeenten	procentuele verdeling
geen overeenkomst	3	0,97%
minder dan 0,50	10	3,25%
tussen 0,50 en BSB	44	14,29%
gelijk aan BSB* = 0,8465	122	39,61%
tussen BSB en maximum	60	19,48%
maximum = 1,1851	69	22,40%
TOTAAL	308	100%

* BSB staat voor bovengemeentelijke saneringsbijdrage

²⁰ Artikel 16bis § 3 van het drinkwaterdecreet

Figuur 5 : Vlaams gewest – tarieven per m³ gemeentelijke saneringsbijdragen

Vaststellingen

- Drie gemeenten hebben nog geen overeenkomst afgesloten waarin de doorrekening van de gemeentelijke saneringsbijdrage via de eengemaakte waterfactuur is vastgelegd. Het gaat om Ranst, Baarle-Hertog en Voeren. In vergelijking met 2006 is dit een zeer beperkt aantal. Toen waren er nog een 40-tal gemeenten die geen overeenkomst hadden.
- Het merendeel van de gemeenten hanteert in 2008 een tarief dat hetzij gelijk is aan dat van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, hetzij het bedrag ervan benadert. In veel overeenkomsten tussen de drinkwaterbedrijven en de gemeenten is de hoogte van de gemeentelijke saneringsbijdrage gekoppeld aan het bedrag van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Als de bovengemeentelijke saneringsbijdrage stijgt, verhoogt dus automatisch ook de gemeentelijke saneringsbijdrage.
- Meer dan 1 gemeente op 5 rekent het maximumtarief aan. In totaal zijn er 118 gemeenten die een rioleringsbijdrage van 1 euro of meer per m³ aanrekenen.
- Gemeenten die bij eenzelfde samenwerkingsverband voor rioleringsbeheer aangesloten zijn rekenen meestal eenzelfde tarief aan. Voor Aquario (TMVW) en Hidrorio (PIDPA) bedraagt het tarief voor het merendeel van de gemeenten 0,85 euro per m³. Het tarief van de gemeenten die bij INFRAX (Interelectra) zijn aangesloten bedraagt 1,13 euro per m³. Alle gemeenten waar IWVA drinkwater beddeelt en desgevallend ook het rioolbeheer uitvoert rekenen het maximumtarief aan. Bij Ri-ant, Vivaqua en Hidrosan (PIDPA) is er geen uniform tarief. De 147 gemeenten, die opteren om het beheer van hun rioleringsnet zelf te doen, passen een eigen tarief toe dat varieert van 0,22 euro per m³ tot het maximumbedrag van 1,1851 euro per m³.

- Vooral in de provincie West-Vlaanderen wordt het maximumtarief toegepast. Ook in Limburg (gemeenten aangesloten bij INFRAX) rekenen de meeste gemeenten meer dan 1 euro per m³ aan. In de provincie Antwerpen worden de laagste tarieven aangerekend.
- 11 gemeenten bepaalden wel een bedrag voor de rioleringsbijdrage maar rekenen dit (nog) niet door aan hun inwoners. In Figuur 5 zijn ze aangeduid met \blacklozen . Deze gemeenten treden op als *derde betaler*²¹. Het aantal gemeenten dat deze regeling toepast is sterk afgenomen sinds 2006. Toen waren dat nog 103 gemeenten of één op drie. De vermindering van het aantal derdebetalersregelingen is enerzijds te wijten aan het feit dat veel gemeenten beslisten om deze doorrekening pas in te voeren na de gemeenteraadsverkiezingen in 2006. Anderzijds zijn in de meeste gemeenten de zoneeringsplannen goedgekeurd en wordt stilaan duidelijk welke budgettaire inspanningen nog nodig zijn om hun rioolnet uit de bouwen of te renoveren. Heel wat gemeenten anticiperen hierop door het maximum tarief van gemeentelijke saneringsbijdrage aan te rekenen.
- In de tabel in bijlage 1 wordt in de vierde laatste kolom aangegeven hoe hoog het bedrag is dat een typegezin effectief moet betalen. Dit bedrag varieert van 0 tot 1,1851 euro per m³ of 107 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar. Gemiddeld bedraagt de gemeentelijke saneringsbijdrage 0,90 euro per m³ of 81 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar.

²¹ Naar analogie met de derdebetalersregeling in de ziekteverzekering. Daar treden de mutualiteiten op als derde betaler voor een groot deel van de kosten inzake gezondheidszorgen.

4.3.2 Vrijstellingen en verminderingen

Voor de toepassing van eventuele sociale en ecologische vrijstellingen geldt eveneens de autonomie van de gemeenten. Informatie over vrijstellingen en verminderingen is opgenomen in Tabel 7, Figuur 5 en in bijlage 1.

Tabel 7 : vrijstellingen gemeentelijke saneringsbijdrage voor kleinverbruikers

vrijstellingen gemeentelijke saneringsbijdrage	aantal gemeenten	procentuele verdeling
indien vrijstelling bovengemeentelijke saneringsbijdrage (BSB) ook vrijstelling rioleringsbijdrage	244	79,22%
indien vrijstelling BSB dan korting van 25 %	57	18,51%
indien vrijstelling BSB dan korting van 50 %	2	0,65%
uitsluitend ecologische vrijstelling	1	0,32%
indien BSB vrijstelling dan vrijstelling voor basisverbruik 30 m ³	1	0,32%
geen overeenkomst	3	0,97%
TOTAAL	308	100 %

Vaststellingen

- Naar analogie met de vrijstelling van 15 m³ per persoon voor de levering van drinkwater zijn er 4 Limburgse gemeenten die een gelijkaardige regeling toepassen voor de gemeentelijke saneringsbijdrage. Drie gemeenten (▲ in Figuur 5) stellen de eerste 15 m³ per persoon vrij van rioleringsbijdrage. Eén gemeente (● in Figuur 5) stelt de eerst 10 m³ vrij van rioleringsbijdrage. Dit geldt voor alle burgers en niet alleen voor de gerechtigden op sociale vrijstellingen.
- De drinkwaterbedrijven vragen aan de gemeenten om dezelfde vrijstellingen toe te passen als voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. 80 % van de gemeenten doet dit ook effectief. Dit is een groter aandeel dan 2 jaar geleden.
- Toch bestaan er nog verschillen. De gemeenten aangesloten bij Riobra en INFRAX kennen in geval van vrijstelling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage een korting toe op de gemeentelijke saneringsbijdrage. Deze korting bedraagt in 57 gemeenten 25 % en in 2 gemeenten 50 %.
- Eén gemeente (Mortsel) kent uitsluitend de ecologische vrijstelling toe en niet de sociale vrijstelling. Twee jaar geleden gold deze regeling in alle gemeenten aangesloten bij Ri-ant. In 2008 passen alle Ri-ant-gemeenten - behalve Mortsel dus - ook de sociale vrijstelling toe.

- Eén gemeente (Knokke-Heist) past een vrijstelling toe voor het basisverbruik. Bepaalde categorieën hoeven op het verbruik tot 30 m³ per persoon geen gemeentelijke saneringsbijdrage te betalen.
- Twee gemeenten stellen gebouwen van de gemeente en het OCMW vrij van de gemeentelijke saneringsbijdrage. Het betreft Sint-Laureins en Waarschoot.
- In twee gemeenten worden ook gezinnen vrijgesteld die nog niet aangesloten zijn op riolering, maar dit in de toekomst wel zullen worden²². Het betreft een beperkt aantal inwoners van Antwerpen. Op hun waterfactuur wordt tot dusver nog geen gemeentelijke saneringsbijdrage aangerekend. In Hasselt geldt een gelijkaardige regeling. De gemeentelijke saneringsbijdrage wordt er wel aangerekend via de waterfactuur, maar inwoners die nog niet aangesloten zijn op de riolering kunnen bij de gemeente een aanvraag tot terugbetaling indienen.

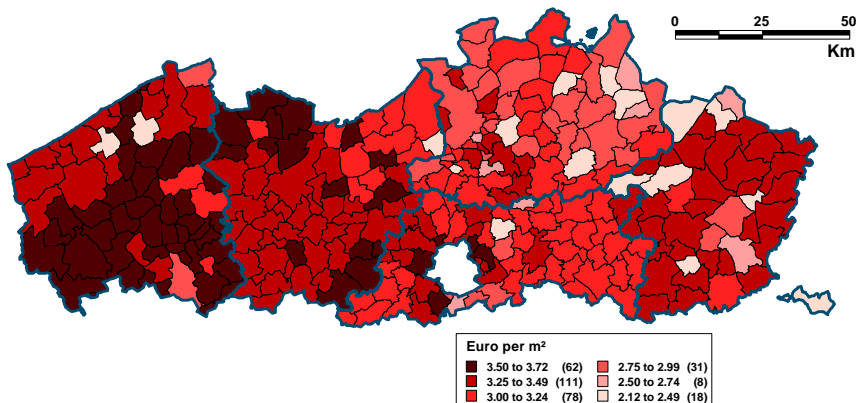
4.4. Integrale waterprijs

Rekening houdend met de effectief te betalen gemeentelijke saneringsbijdragen werd de integrale waterprijs berekend voor een typegezin. Gedetailleerde gegevens per gemeenten wordt weergegeven in bijlage 1. In bijlage 2 (Tabel 12) zijn de gemiddelde prijzen opgenomen voor gezinnen bestaande uit 1, 2, 3, 4 en 5 personen.

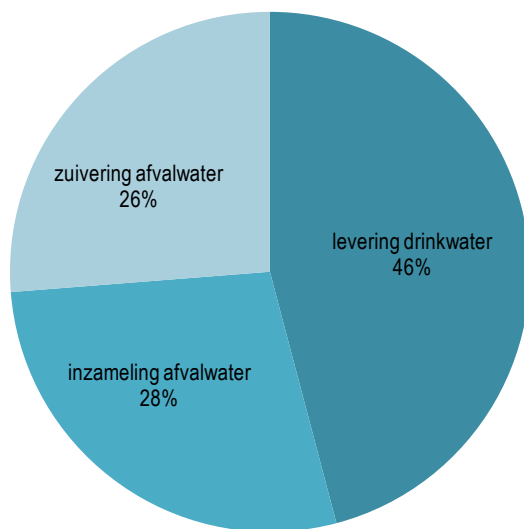
Figuur 6 geeft de integrale waterprijzen voor een typegezin geografisch weer. Grafiek 2 bevat het gemiddeld relatief aandeel van de drie prijscomponenten. Grafiek 3 toont de evolutie van de gemiddelde integrale waterprijs tussen 2006 en 2008.

²² Zie ook het antwoord van de Minister van Leefmilieu op de parlementaire vraag om uitleg over de eengemaakte waterfactuur. Nr 957 (2005-2006), behandeld op 20 april 2006. De Minister antwoordde toen dat huishoudens die nog niet aangesloten zijn op riolering ook een bijdrage moeten betalen omwille van de milieuschade die ze veroorzaken door niet gezuiverd afvalwater te lozen in oppervlaktewater.

Figuur 6 : Vlaams gewest – integrale waterprijzen per m³ voor typegezin²³

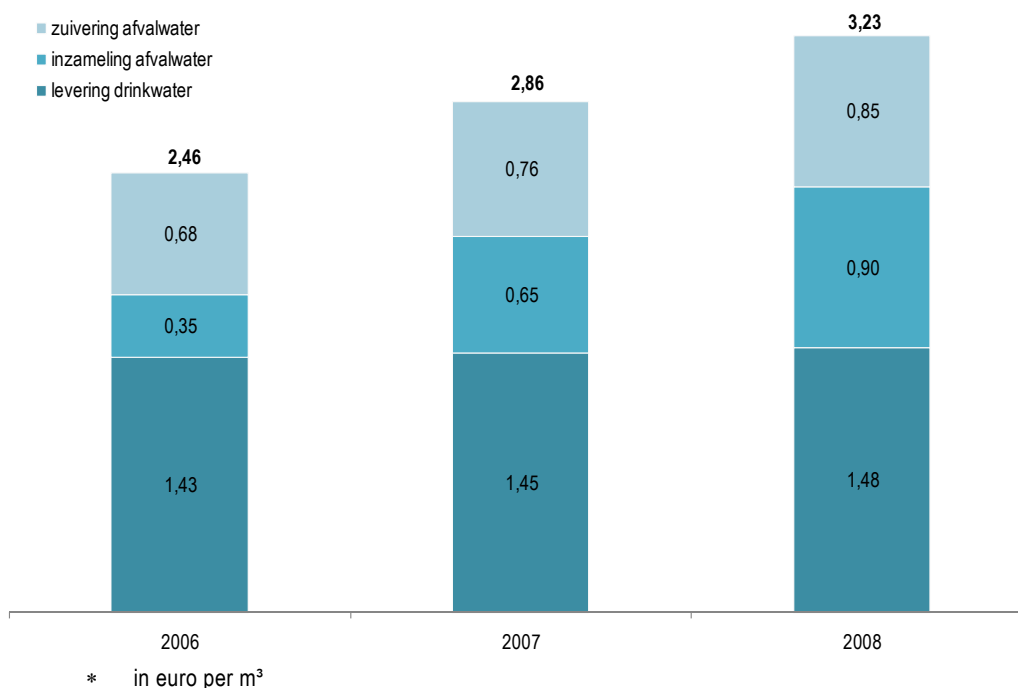

Grafiek 2 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een typegezin

²³ In gemeenten waar twee drinkwaterbedrijven drinkwater bedelen werd een gemiddelde prijs berekend, voor meer gedetailleerde cijfers zie Bijlage 1: integrale waterprijzen per gemeente voor een typegezin.

Grafiek 3 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een typegezin

Vaststellingen

- In 2008 bedraagt de integrale waterprijs in Vlaanderen gemiddeld²⁴ 3,23 euro per m³ of 292 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar.
- Hiervan gaat 1,48 euro per m³ (of 134 euro per jaar voor een typegezin) naar de levering van drinkwater, 0,85 euro per m³ (of 77 euro per jaar voor een typegezin) naar de zuivering en 0,90 euro per m³ (of 81 euro per jaar voor een typegezin) naar de inzameling van afvalwater. De levering van drinkwater bedraagt dus gemiddeld minder dan de helft van de integrale waterprijs.
- In vergelijking met 2006 is de integrale waterprijs gemiddeld met 31 % toegenomen.
- Deze toename is in belangrijke mate te verklaren door de sterke toename van de rioleringsbijdragen²⁵. Gemiddeld nam de rioleringsbijdrage toe van 0,35 naar 0,90 euro per m³. Dit is bijna een verdrievoudiging. De prijs voor de zuivering nam toe met 25 %. De prijs voor de levering van drinkwater nam gemiddeld slechts toe met 3,5 %. Hierdoor is het aandeel van de levering van drinkwater in de integrale waterprijs tussen 2006 en 2008 gedaald van 58 % naar 46 %. Het aandeel van de zuivering van afvalwater bleef nagenoeg constant en het aandeel van de inzameling van afvalwater verdubbelde van 14 naar 28 %.

²⁴ basis voor het gemiddelde is het aantal gemeenten.

²⁵ Gemeenten die in 2006 en 2007 geen overeenkomst hadden met een drinkwaterbedrijf, worden verondersteld geen gemeentelijke saneringsbijdrage te hebben doorgerekend. Het bedrag werd derhalve op 0 gezet.

- Achter deze gemiddelden gaan wel sterke verschillen schuil.
- De laagste integrale waterprijs voor een typegezin bedraagt 2,12 euro per m³ of 192 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar. Dat is het geval in drie gemeenten waar geen gemeentelijke saneringsbijdrage moet betaald worden omdat er een derdebetalers-regeling geldt (Tessenderlo en Wellen) of er geen overeenkomst werd afgesloten (Voeren) en de drinkwatertarieven relatief laag zijn (het VMW-tarief voor Limburg).
- De hoogste integrale waterprijs ligt op 3,76 euro per m³ of 340 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar. Dit is het geval in Zaventem waar een hoog IWVB-tarief geldt in combinatie met een hoge gemeentelijke saneringsbijdrage.
- De spreiding tussen het minimum en het maximum bedraagt 1,77.
- Globaal genomen liggen de integrale waterprijzen in de provincies Antwerpen en (Oostelijk) Vlaams-Brabant lager dan in de andere provincies. Nochtans is de waterprijs er gemiddeld genomen iets hoger dan in de provincie Limburg. Limburg kent echter hogere rioleringsbijdragen. In Oost-Vlaanderen liggen de rioleringsbijdragen op het niveau van de bovengemeentelijke, maar is het drinkwatertarief aan de hoge kant. West-Vlaanderen kent hoge drinkwatertarieven. Bovendien passen veel gemeenten er de maximum rioleringsbijdrage toe wat leidt tot hogere integrale waterprijzen.
- De prijsverhoging tussen 2006 en 2008 varieert van 5 % tot 69 % (in bijlage gegevens van alle gemeenten apart).
- Gemeenten waar de drinkwaterprijs noch de gemeentelijke saneringsbijdrage verhoogde, kennen een toename van de integrale waterprijs tussen 5 en 7 %. Deze stijging is volledig te wijten aan de verhoging van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage met 25 %.
- 99 gemeenten kenden een verhoging van de integrale waterprijs met meer dan 50 %. Dit is te wijten aan het feit dat deze gemeenten in de meeste gevallen in 2006 geen rioleringsbijdrage doorrekenden (hetzij geen overeenkomst, hetzij derdebetalersregeling) en in 2008 de maximumbijdrage aanrekenen. Dit is het geval voor veel gemeenten in West-Vlaanderen. Bovendien heeft VMW daar zijn tarieven sterker verhoogd dan in Limburg en in Vlaams-Brabant.

4.5. Samenvattend overzicht

Voor kleinverbruikers bestaat de totale waterprijs uit drie componenten: (1) de drinkwaterprijs, (2) de bovengemeentelijke saneringsbijdrage voor de financiering van de zuiveringsinfrastructuur beheerd door Aquafin en (3) de gemeentelijke saneringsbijdrage voor de inzameling van het afvalwater via het gemeentelijk rioleringsnet en voor kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. Deze drie componenten worden geïnd door de drinkwaterbedrijven via de integrale waterfactuur.

Voor de kleinverbruikers is de **integrale waterprijs** tussen 2006 en 2008 toegenomen met gemiddeld 31% tot 3,23 euro per m³ of 292 euro excl. btw voor een typegezin met een waterverbruik van 90,44 m³ per jaar. Deze stijging is vooral te verklaren door de sterke toename van de gemeentelijke saneringsbijdrage. Gemiddeld nam die toe met meer dan 150%. Dat is een verdrievoudiging. Hierdoor vertegenwoordigt de component drinkwater voor het eerst gemiddeld minder dan de helft van de integrale waterprijs.

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een typegezin***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,23 euro	1,48 euro	0,85 euro	0,90 euro
Aandeel	100%	46 %	26%	28 %
Spreiding prijs per m ³	2,12 - 3,76 euro	1,21 - 1,85 euro	Geen	0 - 1,1851 euro
Totale factuur	292 euro	134 euro	77 euro	81 euro
Spreiding totale factuur	192 tot 340 euro	109 tot 167 euro	Geen	0 tot 107 euro
Stijging tov 2006	31%	3,5 %	25%	157%
Spreiding stijging	5 tot 69 %	0 tot 24%	Geen	0% tot max

* De basis voor het gemiddelde is het aantal gemeenten.

** Alle tarieven en bedragen zijn excl. btw

*** Een typegezin bestaat uit 2,38 personen en heeft een gemiddeld waterverbruik per persoon van 104 liter per dag of een gezinsverbruik van 90,44 m³ per jaar.

Achter deze gemiddelden gaan wel grote verschillen schuil. De laagste integrale waterprijs voor een typegezin betaalt men in Tessengerlo, Wellen en Voeren (192 euro). De hoogste integrale waterprijs geldt in Zaventem (340 euro). Globaal genomen ligt de totale waterprijs in de provincies Antwerpen en (Oostelijk) Vlaams-Brabant lager dan in de andere provincies. Limburg kent immers echter hoge rioleringsbijdragen, in Oost-Vlaanderen is het drinkwatertarief aan de hoge kant en in West-Vlaanderen zijn er hoge drinkwatertarieven én hoge rioleringsbijdragen. De toename van de totale waterprijs tussen 2006 en 2008 varieert van 5% tot 69%. In 99 gemeenten was er een verhoging van meer dan 50 %.

De **drinkwaterprijs** bestaat typisch uit een *forfaitaire vergoeding* (het abonnement of het huurgeld voor de watermeter of een combinatie van beide) en een *vergoeding in functie van de geleverde m³ drinkwater* (op basis van een vast tarief per m³ ; enkel TMVW en de Gemeentelijke Waterdienst Hoeilaart hebben een licht progressief tarief). Alleen het waterverbruik boven de 15 m³ per persoon moet worden betaald.

De prijsstructuur is dus bij alle maatschappijen ongeveer dezelfde, maar de tarieven verschillen sterk en ook binnen eenzelfde maatschappij worden soms verschillende tarieven gehanteerd afhankelijk van de regio of gemeente. De prijsverschillen tussen de drinkwaterbedrijven situeren zich zowel in de vaste component als in het variabele gedeelte. De vaste vergoeding varieert van 6,48 tot 57,34 euro. De variabele vergoeding varieert van 1,22 euro per m³ tot 2,33 euro per m³. In vergelijking met 2006 zijn de tarieven met gemiddeld 3,5 % gestegen. Vier maatschappijen hanteren dezelfde tarieven als in 2006. De stijging is het grootst voor de abonnees van IWM in Limburg (+ 24 %).

Slechts drie drinkwaterbedrijven passen sociale correcties toe (TMVW, PIDPA en het gemeentelijk Waterbedrijf Knokke-Heist). Ook hier zijn er verschillen in modaliteiten.

De **bovengemeentelijke saneringsbijdrage** is dezelfde voor heel Vlaanderen. Ze bedraagt 0,8465 euro per m³. Voor een typegezin met een waterverbruik van 90,44 m³ per jaar betekent dit een bedrag van 77 euro. Dit is opnieuw een verhoging ten opzichte van de voorgaande jaren: van 0,6798 in 2006 naar 0,7580 in 2007 en nu in 2008 0,8465 euro per m³.

De sociale en ecologische vrijstellingen die van toepassing waren op de afvalwaterheffing gelden ook voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Wel werden eind 2007 de modaliteiten aangepast, waardoor meer sociale vrijstellingen effectief zullen worden toegekend. Ook werd een forfaitaire compensatie ingevoerd. Hierdoor zullen in 2008 ongeveer 180.000 gezinnen de sociale vrijstelling effectief ontvangen. Dat is dubbel zoveel als in 2007.

De gemeenten bepalen autonoom hoeveel ze aan hun inwoners doorrekenen als **gemeentelijke saneringsbijdrage**. De Vlaamse overheid heeft wel decretaal een maximumbedrag vastgelegd. In 2008 ligt dit op 1,1851 euro per m³ of 1,4 maal het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Gemeenten die bij eenzelfde samenwerkingsverband voor rioleringsbeheer aangesloten zijn, rekenen meestal hetzelfde tarief aan.

Het merendeel van de Vlaamse gemeenten hanteert in 2008 een tarief dat hetzij gelijk is aan dat van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, hetzij het bedrag ervan benadert. Er zijn nog 14 gemeenten waar gezinnen geen gemeentelijke saneringsvergoeding betalen (11 gemeenten met derde betalingsregeling en 3 gemeenten die nog geen overeenkomst afsloten met een drinkwaterbedrijf). Gemiddeld bedraagt de gemeentelijke saneringsbijdrage 0,90 euro per m³ of 81 euro voor een typeverbruik van 90,44 m³ per jaar.

In vrijwel alle gemeenten gelden er sociale en/of ecologische correcties op de gemeentelijke saneringsbijdrage. De modaliteiten lopen evenwel sterk uiteen en omvatten zowel vrijstellingen als kortingen voor bepaalde categorieën gezinnen, al zijn de verschillen wel afgenomen in vergelijking met 2 jaar geleden. Vandaag past ongeveer 80 % van de gemeenten dezelfde vrijstellingsregeling toe als op bovengemeentelijk vlak.

5. Waterprijzen grootverbruikers

Hierna worden voor de grootverbruikers de verschillende onderdelen van de waterprijs geanalyseerd. Zoals reeds vermeld, is dit minder eenvoudig dan voor de kleinverbruikers. Grootverbruikers betalen aan de drinkwaterbedrijven een drinkwaterprijs voor het geleverde drinkwater, een bovengemeentelijke saneringsbijdrage en een gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding. Daarnaast betalen zij ook nog een afvalwaterheffing aan de Vlaamse Milieu-maatschappij en in sommige gevallen een zuiveringsvergoeding aan Aquafin. Zowel de bovengemeentelijke saneringsbijdrage als de vergoeding betaald aan Aquafin worden in mindering gebracht van deze heffing.

Verder is er nog de regulerende afvalwaterheffing voor bedrijven die lozen in oppervlaktewater, de grondwaterheffing voor grondwaterwinningen van meer dan 500 m³ per jaar, de heffing op de captatie van oppervlaktewater en de koelwaterheffing. Voor de grootverbruikers zijn er bovendien zeer veel situaties en combinaties mogelijk, afhankelijk van de sector, het verbruiksprofiel en het lozingsprofiel. Toch is getracht aan de hand van enkele typeprofielen en voorbeelden de situatie in kaart te brengen.

5.1. Drinkwatertarieven

Omwille van de grote verscheidenheid aan tariefstructuren werd voor drie types van niet-huishoudelijke verbruikers een gemiddelde drinkwaterprijs berekend: een waterverbruik van (1) 1 000 m³ (2) 10 000 m³ en (3) 25 000 m³ per jaar.

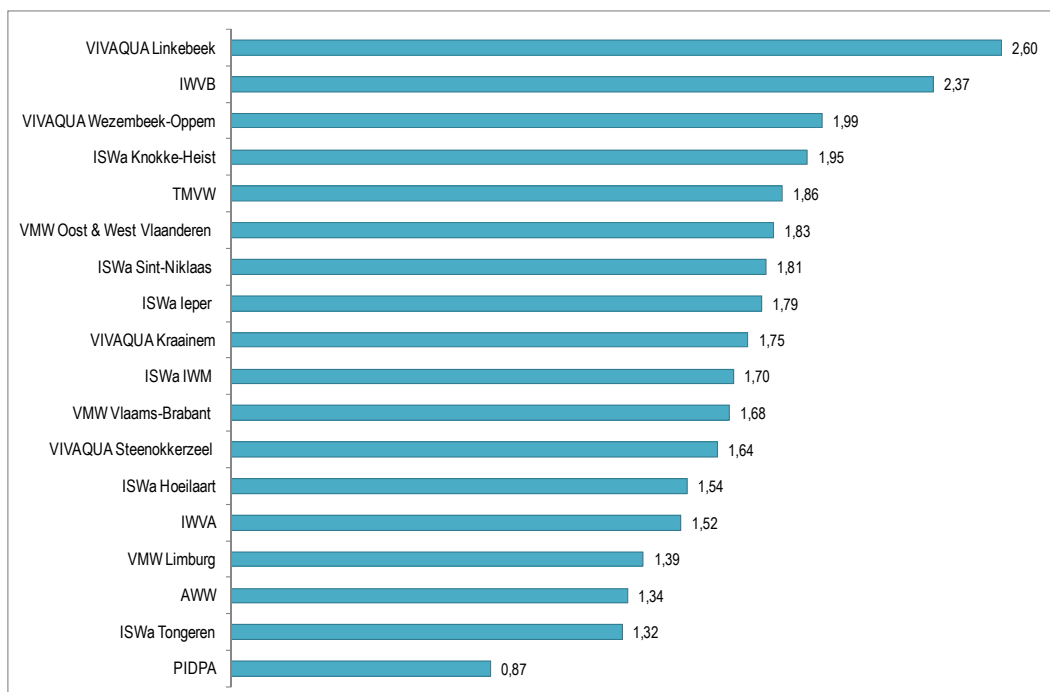
Per type wordt hierna een tabel weergegeven waarin zowel de vaste als de variabele componenten van de drinkwaterprijs worden weergegeven. De laatste kolom van die tabel bevat de gemiddelde prijs per m³ die werd bekomen door de som van de vaste kosten en de variabele kosten te delen door het totale verbruik dat bij dat type bedrijf hoort. Daarna volgt een grafiek waarin de gemiddelde prijzen zijn gerangschikt van laag naar hoog en een figuur met een geografisch overzicht. Daarna worden de belangrijkste vaststellingen overlopen voor de drie types van niet-huishoudelijke watergebruikers.

Ter informatie wordt in bijlage (Tabel 13) een overzicht gegeven van de geldende forfaitaire en vaste tarieven. Aan de hand van deze tabel is het mogelijk om voor andere waterverbruiken de drinkwaterprijs te berekenen. Voor (zeer) grote waterverbruikers is dat niet mogelijk omdat meestal met individuele contracten wordt gewerkt.

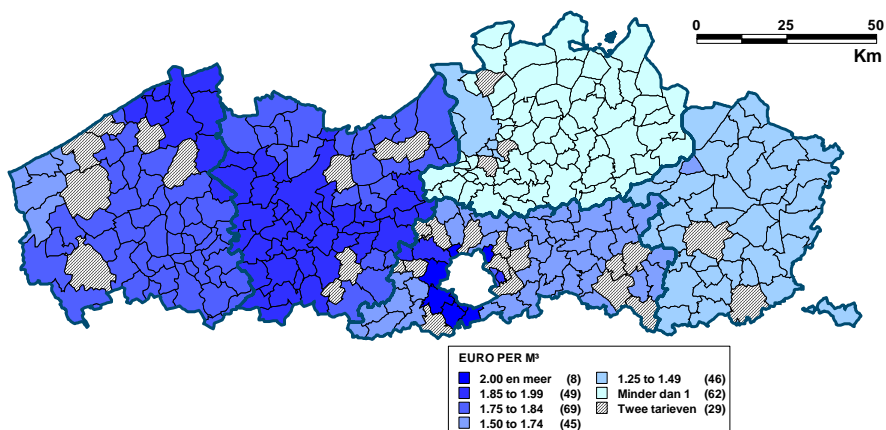
Typebedrijf met waterverbruik van 1 000 m³Tabel 8 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 1 000 m³

drinkwaterbedrijf	totaal vaste kosten	variabele kosten	totale kosten	aandeel vaste kost	prijs per m ³
AWW	57,34	1.280	1.337	4,29%	1,34
ISWa Hoeilaart	29,75	1.509	1.539	1,93%	1,54
ISWa Ieper	41,00	1.750	1.791	2,29%	1,79
ISWa IWM	45,00	1.650	1.695	2,65%	1,70
ISWa Knokke Heist	6,48	1.940	1.946	0,33%	1,95
ISWa Sint-Niklaas	35,70	1.770	1.806	1,98%	1,81
ISWa Tongeren	39,00	1.280	1.319	2,96%	1,32
IWVA	39,00	1.480	1.519	2,57%	1,52
IWVB	39,92	2.331	2.370	1,68%	2,37
PIDPA	54,00	820	874	6,18%	0,87
TMWV	41,00	1.820	1.861	2,20%	1,86
VIVAQUA Kraainem	34,83	1.711	1.745	2,00%	1,75
VIVAQUA Linkebeek	17,35	2.583	2.600	0,67%	2,60
VIVAQUA Steenokkerzeel	41,00	1.600	1.641	2,50%	1,64
VIVAQUA Wezembeek-Oppem	34,71	1.960	1.995	1,74%	1,99
VMW Limburg	41,56	1.350	1.392	2,99%	1,39
VMW Oost & West Vlaanderen	41,56	1.790	1.832	2,27%	1,83
VMW Vlaams-Brabant	41,56	1.640	1.682	2,47%	1,68

Grafiek 4 : drinkwatertarieven per m³ voor typebedrijf met waterverbruik van 1 000 m³

Figuur 7 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m³ bij verbruik van 1 000 m³

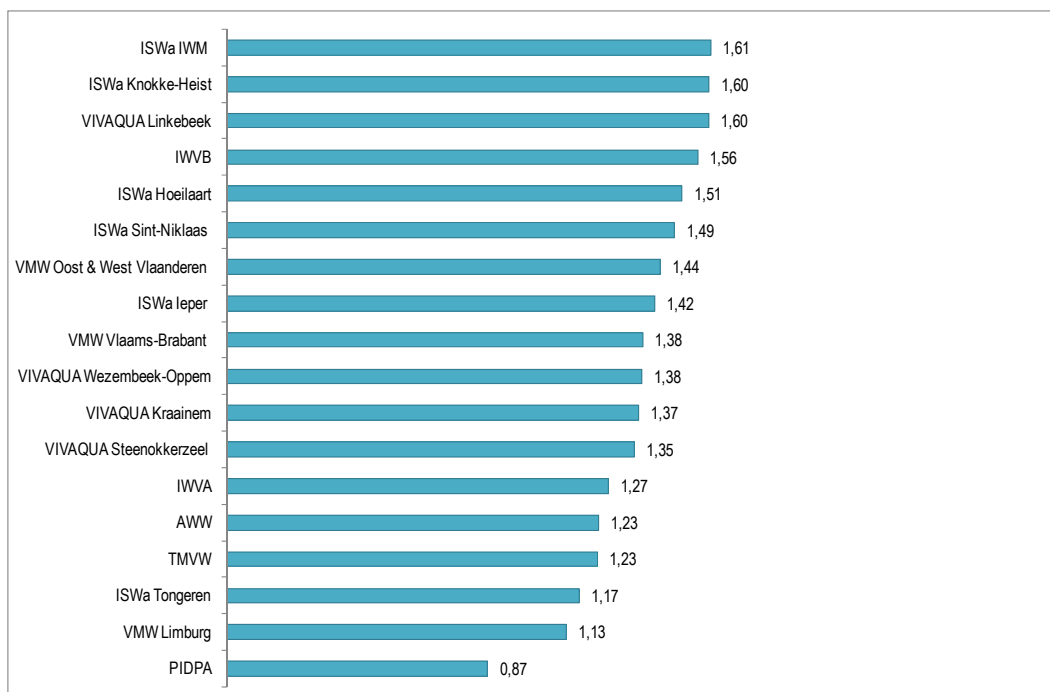

Typebedrijf met waterverbruik van 10 000 m³

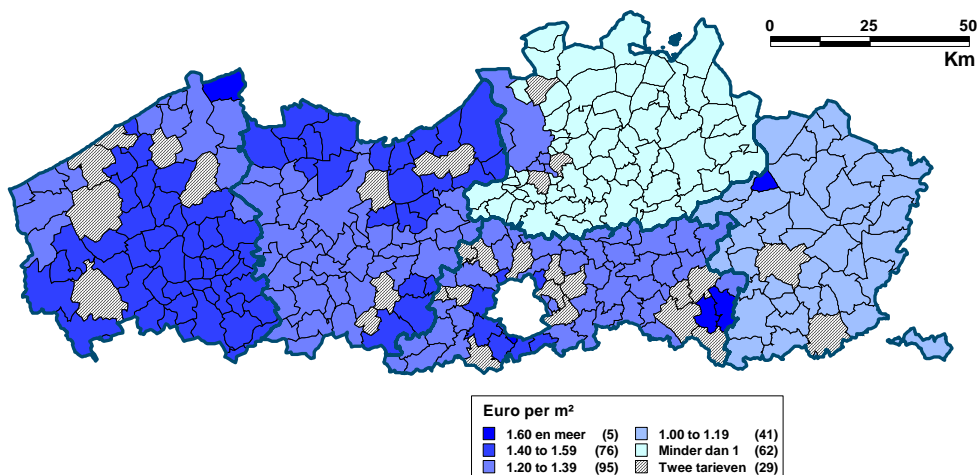
Tabel 9 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 10 000 m³

drinkwaterbedrijf	totaal vaste kosten	variabele kosten	totale kosten	aandeel vaste kost	prijs per m ³
AWW	338,30	12.010	12.348	2,74%	1,23
ISWa Hoeilaart	29,75	15.099	15.129	0,20%	1,51
ISWa Ieper	303,42	13.900	14.203	2,14%	1,42
ISWa IWM	71,03	16.000	16.071	0,44%	1,61
ISWa Knokke Heist	45,36	15.980	16.025	0,28%	1,60
ISWa Sint-Niklaas	147,25	14.732	14.879	0,99%	1,49
ISWa Tongeren	129,00	11.580	11.709	1,10%	1,17
IWVA	78,27	12.600	12.678	0,62%	1,27
IWVB	102,97	15.534	15.636	0,66%	1,56
PIDPA	228,00	8.440	8.668	2,63%	0,87
TMW	41,00	12.260	12.301	0,33%	1,23
VIVAQUA Kraainem	34,83	13.646	13.681	0,25%	1,37
VIVAQUA Linkebeek	17,35	15.990	16.007	0,11%	1,60
VIVAQUA Steenokkerzeel	211,70	13.320	13.532	1,56%	1,35
VIVAQUA Wezembeek-Oppem	34,71	13.750	13.785	0,25%	1,38
VMW Limburg	333,60	10.940	11.274	2,96%	1,13
VMW Oost & West Vlaanderen	333,60	14.060	14.394	2,32%	1,44
VMW Vlaams-Brabant	333,60	13.480	13.814	2,42%	1,38

Grafiek 5 : drinkwaterprijzen per m³ voor typebedrijf met waterverbruik van 10 000 m³

Figuur 8 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m³ bij verbruik van 10 000 m³

Typebedrijf met waterverbruik van 25 000 m³

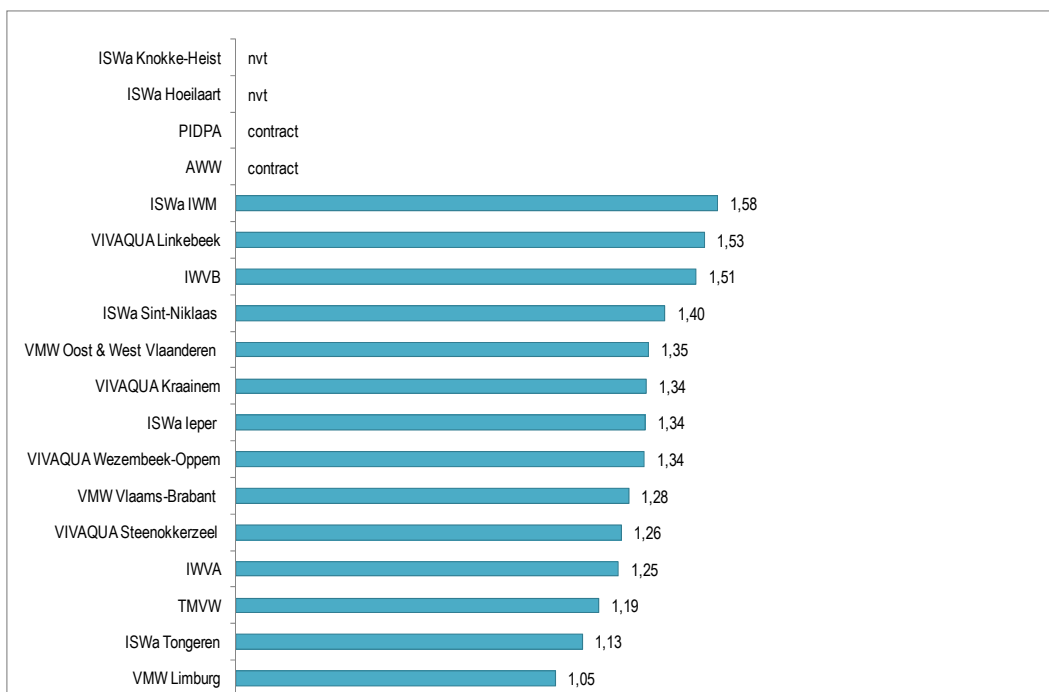
Voor twee kleinere drinkwaterbedrijven is het tarief in het derde type niet van toepassing (nvt) omdat ze geen grote drinkwaterklanten hebben. PIDPA en AWW hebben geen algemene tarieven voor een verbruik van 25 000 m³, zij sluiten in dat geval een individueel contract af met de klant. Voor (zeer) grote industriële verbruikers gelden bij de meeste drinkwaterbedrijven overigens geen vooraf vastgestelde tarieven. Deze klanten hebben de mogelijkheid om individuele contracten af te sluiten. Het gaat hier om contracten op maat, afgestemd op de specifieke vraag van de klant (bv. concrete eisen m.b.t. kwaliteit van het geleverde water zoals demi-water²⁶).

Tabel 10 : overzicht drinkwatertarieven voor typebedrijf met waterverbruik van 25 000 m³

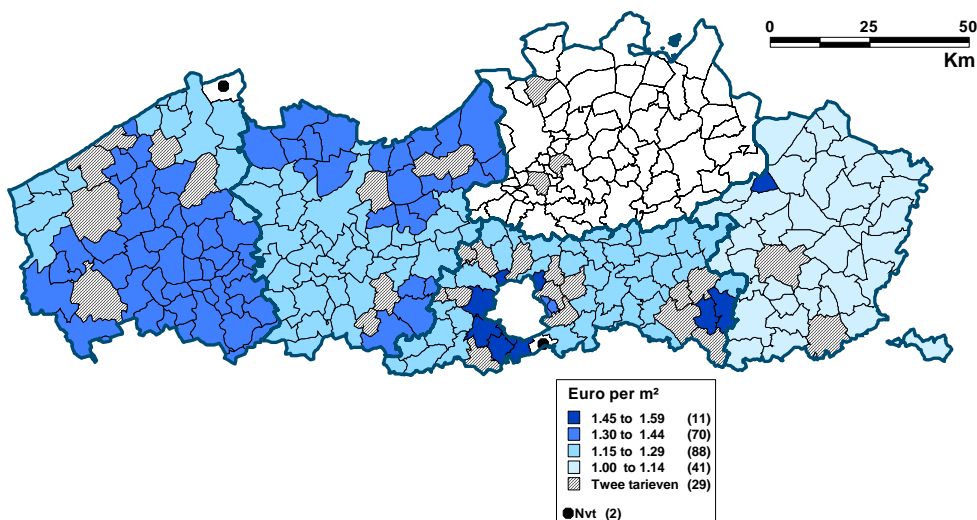
drinkwaterbedrijf	totaal vaste kosten	variabele kosten	totale kosten	aandeel vaste kost	prijs per m ³
AWW	<i>individuele contracten</i>				
ISWa Hoeilaart	<i>niet van toepassing</i>				
ISWa Ieper	525,78	32.950	33.476	1,57%	1,34
ISWa IWM	141,68	39.250	39.392	0,36%	1,58
ISWa Knokke Heist	<i>niet van toepassing</i>				
ISWa Sint-Niklaas	285,58	34.832	35.118	0,81%	1,40
ISWa Tongeren	254,00	28.080	28.334	0,90%	1,13
IWVA	259,87	31.050	31.310	0,83%	1,25
IWVB	120,51	37.539	37.659	0,32%	1,51
PIDPA	<i>individuele contracten</i>				
TMW	41,00	29.660	29.701	0,14%	1,19
VIVAQUA Kraainem	34,83	33.539	33.574	0,10%	1,34
VIVAQUA Linkebeek	17,35	38.301	38.318	0,05%	1,53
VIVAQUA Steenokkerzeel	211,70	31.320	31.532	0,67%	1,26
VIVAQUA Wezembeek-Oppem	34,71	33.400	33.435	0,10%	1,34
VMW Limburg	492,60	25.640	26.133	1,89%	1,05
VMW Oost & West Vlaanderen	492,60	33.260	33.753	1,46%	1,35
VMW Vlaams-Brabant	492,60	31.630	32.123	1,53%	1,28

²⁶ gedemineraliseerd water

Grafiek 6 : drinkwaterprijzen per m³ voor typebedrijf met waterverbruik van 25 000 m³

Figuur 9 : Vlaams gewest – drinkwaterprijzen per m³ bij verbruik van 25 000 m³

Algemene vaststellingen

- Veel drinkwaterbedrijven hanteren dezelfde tariefstructuur voor kleinverbruikers als voor grootverbruikers. Ze passen wel lagere tarieven toe op de hogere verbruiksschijven. VMW, de stedelijke waterdienst van Ieper, het Stedelijk Waterbedrijf van Sint-Niklaas en VIVAQUA (Steenokkerzeel) hanteren vanaf een verbruik van 3 000 m³ een andere schaal. PIDPA en AWW maken een onderscheid tussen huishoudelijk en industrieel verbruik en hanteren hiervoor verschillende tarieven²⁷. PIDPA past een (licht) progressief tarief toe, dat wel heel wat lager ligt dan het tarief voor huishoudelijke klanten.
- Alle drinkwaterbedrijven behalve PIDPA hanteren degressieve tarieven voor grootverbruikers.
- Zowel de indeling van de schijven als de toegepaste tarieven (vaste vergoeding volgens de diameter van de watermeter en variabele vergoeding per m³) verschillen sterk tussen de bedrijven onderling.
- PIDPA en TMVW bieden een *nachttarief* aan voor industriële verbruikers. De voorwaarde is dat het bedrijf beschikt over een speciale watermeter (datalogger). Bij PIDPA geldt het voordeliger tarief voor de waterafname tussen 22u en 6u. De korting gebeurt onder de vorm van een restorno. Dit restorno wordt gelijkmatig opgebouwd en wordt berekend op basis van het totale jaarverbruik per afnamepunt en de hoeveelheid die 's nachts wordt afgenomen. Het maximum kortingspercentage is 50 %. Nachttarief is volgens PIDPA pas interessant vanaf een verbruik van 5 000 m³. Bij TMVW krijgen professionele waterverbruikers een korting van 10 % voor het drinkwater dat ze afnemen tussen 22u en 5u. De investering van een speciale watermeter rendeert volgens TMVW pas vanaf een verbruik van 7 000 m³.

Waterverbruik van 1 000 m³

- Bedrijven met een watergebruik van 1 000 m³ betalen een hoger gemiddeld tarief dan de kleinverbruikers omdat er geen gratis waterverbruik wordt toegekend. Alleen bij PIDPA en AWW is het tarief voor 'kleine' grootverbruikers lager dan bij het typegezin omdat zij een aparte tariefschaal hebben voor niet-huishoudelijke klanten.
- Het aandeel van de vaste kosten is veel kleiner dan bij de huishoudelijke waterverbruikers en neemt bovendien af bij toenemend verbruik. Het varieert van een 0,3 % tot 6 % bij verbruikers van 1 000 m³ tot 0,05 % tot 1,89 % bij verbruikers van 25 000 m³.
- Voor klanten met een verbruik van 1 000 m³ is er een sterke variatie tussen het laagste en het hoogste tarief. Het tarief varieert tussen 0,87 en 2,60 euro per m³. Dit is deels te verklaren door het feit dat heel wat drinkwaterbedrijven pas een degressief tarief toepassen vanaf een verbruik van 3 000 m³. De niet-huishoudelijke klanten met een waterverbruik

²⁷ Klanten krijgen dit industrieel tarief als ze voldoen aan minstens één van volgende criteria (1) openbare instelling (2) rechtsvorm (3) btw-nummer of (4) waterverbruik duidelijk bestemd voor niet-huishoudelijke doeleinden.

van 1 000 m³ per jaar betalen derhalve hetzelfde tarief als de huishoudens, maar ze genieten geen gratis verbruik waardoor de prijs per m³ iets hoger is dan voor een typegezin.

- Het gemiddeld²⁸ drinkwatertarief bedraagt 1,57 euro per m³. Dit is hoger dan het gemiddeld tarief voor kleinverbruikers.
- In vergelijking met 2006 is het gemiddeld drinkwatertarief²⁹ voor dit type waterverbruikers toegenomen met 4 %. AWW, PIDPA, IWVA en VIVAQUA veranderden hun tarieven niet. VMW deed dit wel en - net zoals bij de kleinverbruikers - meer in Oost – en West – Vlaanderen (+ 8%) dan in Limburg (+ 3%) en Vlaams-Brabant(+ 6%). TMVW verhoogde haar tarief met 3 % en IWVB met 6%.

Waterverbruik van 10 000 m³

- Voor niet-huishoudelijke klanten met een drinkwaterverbruik van 10 000 m³ liggen de tarieven minder ver uit mekaar dan voor een drinkwaterverbruik van 1 000 m³. Het tarief varieert van 0,87 tot 1,61 euro per m³.
- Het gemiddeld drinkwatertarief ligt bij verbruik van 10 000 m³ op 1,24 euro per m³. Dit is lager dan het gemiddeld tarief voor de kleinverbruikers. De tarieven liggen op enkele uitzonderingen na (ISWa IWM, Knokke-Heist, Hoeilaart en Sint-Niklaas) lager dan het gemiddeld tarief voor een typegezin.
- In vergelijking met 2006 steeg het tarief gemiddeld met 3,5 %. Het tarief van TMVW nam voor dit type waterverbruikers toe met 3,5 %, dat van IWVB met 6%. Bij VMW namen de tarieven toe als volgt : Oost- en West Vlaanderen + 7 %, Limburg + 6% en Vlaams-Brabant + 7 %

Waterverbruik van 25 000 m³

- Voor een verbruik van 25 000 m³ per jaar hebben twee drinkwaterbedrijven geen specifieke tarieven voor een groot waterverbruik omdat ze geen klanten hebben die zoveel afnemen. AWW sluit vanaf een drinkwaterverbruik vanaf 18 000 m³ individuele contracten af. PIPDA doet dit voor een capaciteitsvergoeding van 80 Ø diameter. Bij de overige drinkwaterbedrijven varieert het tarief van minimum 1,05 tot maximum 1,58 euro per m³.
- Gemiddeld³⁰ bedraagt het tarief 1,26 euro per m³. Dit geeft enigszins een vertekend beeld omdat gegevens van AWW en PIDPA hier niet beschikbaar zijn en dus niet in het gemiddelde vervat zitten.
- In vergelijking met 2006 steeg het tarief gemiddeld met 4,25 %. Het tarief van TMVW nam voor dit type waterverbruiker toe met 3,5 %, dat van IWVB met 6%. Bij VMW namen de ta-

²⁸ Gedeeld door het aantal gemeenten.

²⁹ Gemiddelde berekend op basis van gegevens van alle drinkwaterbedrijven met uitzondering van de leden van ISWa. Dit komt overeen met 95 % van het drinkwaterverbruik.

³⁰ Om een correcte vergelijking te maken werd ook voor de andere types van waterverbruik een gemiddelde berekend exclusief PIDPA en AWW. Bij 1 000 m³ wordt dan een gemiddelde bekomen van 1,75 i.p.v. 1,57 euro per m³ en voor 10 000 m³ 1,34 in plaats van 1,24 euro per m³.

rieven toe als volgt : Oost- en West-Vlaanderen + 4 %, Limburg + 5% en Vlaams-Brabant + 6 %

5.2. Bovengemeentelijke saneringsbijdrage

De drinkwaterbedrijven rekenen aan de grootverbruikers een bovengemeentelijke saneringsbijdrage aan via de drinkwaterfactuur. Deze bijdrage geldt alleen voor de fractie van het afvalwater afkomstig van *drinkwater*. Het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt *individueel bepaald* in functie van de vervuilingsgraad zoals bepaald in de heffingsaanslag van het jaar voordien, die op zijn beurt gebaseerd is op het globale waterverbruik van het jaar daarvoor. De VMM levert deze gegevens aan de drinkwaterbedrijven.

Onderstaand voorbeeld illustreert de berekening van het individueel tarief met een voorbeeld.

VOORBEELD 1 – voedingsbedrijf

Drinkwaterverbruik van 11 500 m³ in 2008

Heffingsgegevens 2007 : 400 VE's, waterverbruik = 12 000 m³ (drinkwaterverbruik in 2006)
 ↳ **vuilvracht per m³ = 0, 0333** (400 VE's / 12 000m³)

Berekening van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage in 2008 gebeurt als volgt :
0, 0333 VE/m³ x 11 500 m³ (verbruik 2008) x 39,01 (tarief heffing 2008) = 14 954 euro
Het individueel tarief per m³ bedraagt dus : 1,33 euro per m³
 (= 14 954/11 500 m³)

Dit bedrag wordt in mindering gebracht van de heffing in het jaar 2009 (gebaseerd op het waterverbruik van het jaar 2008).

Voor een vervuilingsgraad vergelijkbaar met die van huishoudelijk afvalwater is het individueel tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage in 2008 gelijk aan 0,97525³¹. Dit is hoger dan het tarief dat aangerekend wordt voor gezinnen (0,8465 euro per m³).

Hoe kleiner de restheffing des te interessanter voor het betrokken bedrijf. De heffing is immers niet fiscaal aftrekbaar en de bijdrage wel.

In vergelijking met 2006 en 2007 gaat het om een *verhoging van respectievelijk 15 en 19 %*. Globaal genomen nam het tarief van de bijdrage per VE tussen 2006 en 2008 toe met 34 %. In

³¹ Bij de kleinverbruikers gebeurde in 2005 een correctie van het heffingstarief zodat de bijdrage inclusief 6 % btw niet hoger was dan de heffing. In 2005 en 2006 was het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage voor kleinverbruikers inclusief btw quasi gelijk aan het heffingstarief voor de grootverbruikers. Sinds 2006 is dat niet meer het geval, het heffingstarief steeg namelijk sterker dan het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Dit heeft tot gevolg dat grootverbruikers voor een zelfde vervuiling een iets hoger tarief betalen.

de veronderstelling van een gelijk waterverbruik (Q) en eenzelfde vervuillingsgraad (VE) kan deze toename doorgetrokken worden voor het individueel tarief. In de realiteit zal dit uiteraard afwijken omdat Q en VE (althans voor bedrijven waarvan de heffing op basis van een meetcampagne gebeurt) kunnen schommelen.

Niet heffingsplichtige bedrijven (in principe bedrijven met enkel huishoudelijk afvalwater zoals bijvoorbeeld financiële instellingen) betalen het tarief van de huishoudens, namelijk 0,8465 euro per m³.

5.3. Contracten voor zuivering bedrijfsafvalwater voor riool- lozers

Met de reorganisatie van de watersector werd de mogelijkheid gecreëerd voor bedrijven om contracten af te sluiten met Aquafin voor de zuivering van bedrijfsafvalwater in een RWZI. De contractaanpak is voorbehouden voor rioolozers en dit voor het gedeelte eigen waterwinning. De hoogte van de vergoeding wordt op basis van volgende elementen bepaald:

- als tarief geldt het tarief van de heffing voor rioolozers (van het jaar volgend op de lozing);
- de vuilvracht van het deel eigen waterwinning wordt bepaald analoog met de heffingsregeling;
- desgevallend wordt het bedrag verhoogd met specifieke exploitatie- of investeringskosten;
- desgevallend wordt een korting toegekend voor complementaire afvalwaters³².

Sinds 2006 ontving Aquafin 494 contractaanvragen. Dit resulteerde in 317 contracten die effectief werden afgesloten. Van deze contracten zijn er momenteel 6 afgelopen³³.

5.4. Financierende afvalwaterheffing voor rioolozers³⁴

Voor het heffingsjaar 2008 bedraagt het heffingstarief voor rioolozers 39,01 euro per vervuilingseenheid (VE). Als basis wordt het waterverbruik van het jaar voorafgaand aan dat van de heffing genomen.

De vaststelling van het aantal VE's gebeurt ofwel forfaitair via sectorale omzettingcoëfficiënten ofwel op basis van meetgegevens.

³² De korting wordt enkel toegepast op de fractie van het afvalwater afkomstig van een eigen waterwinning en niet op de fractie afkomstig van drinkwater. Bij de vaststelling van het individueel tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt geen korting toegekend voor complementaire afvalwaters. Op de bijdrage wordt evenmin een toeslag aangerekend voor specifieke exploitatie- of investeringskosten.

³³ Bron : Aquafin, dienst Onderzoek en Productontwikkeling.

³⁴ Oppervlaktewaterlozers betalen een regulerende heffing, zie deel 5.6.

De textiel- en de wasserijsector genieten om economische redenen een korting van 15 % op het heffingsbedrag. Concreet wordt het bedrag van de heffing vermenigvuldigd met de coëfficiënt 0,850. De ziekenhuizen en de onderwijsinstellingen genieten een korting van 28 % (hun heffingsbedrag wordt vermenigvuldigd met de coëfficiënt 0,720). Deze korting wordt door de VMM verrekend in het aantal VE's die zij overmaakt aan de drinkwaterbedrijven voor de bepaling van het individueel tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage.

Van de heffing worden zowel de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, betaald aan de drinkwaterbedrijven, als de bovengemeentelijke vergoeding, betaald aan Aquafin, in mindering gebracht. Als de heffing kleiner is dan de betaalde bijdrage meldt VMM dit aan het drinkwaterbedrijf dat het verschil moet terugbetalen aan betreffende klant.

5.5. Gemeentelijke saneringsbijdrage – en vergoeding

In bijlage wordt een overzicht gegeven van de gemeentelijke saneringsbijdragen die toegepast worden voor de grootverbruikers. De derdebetalersregeling (zie paragraaf 4.3.2) geldt ook voor grootverbruikers³⁵.

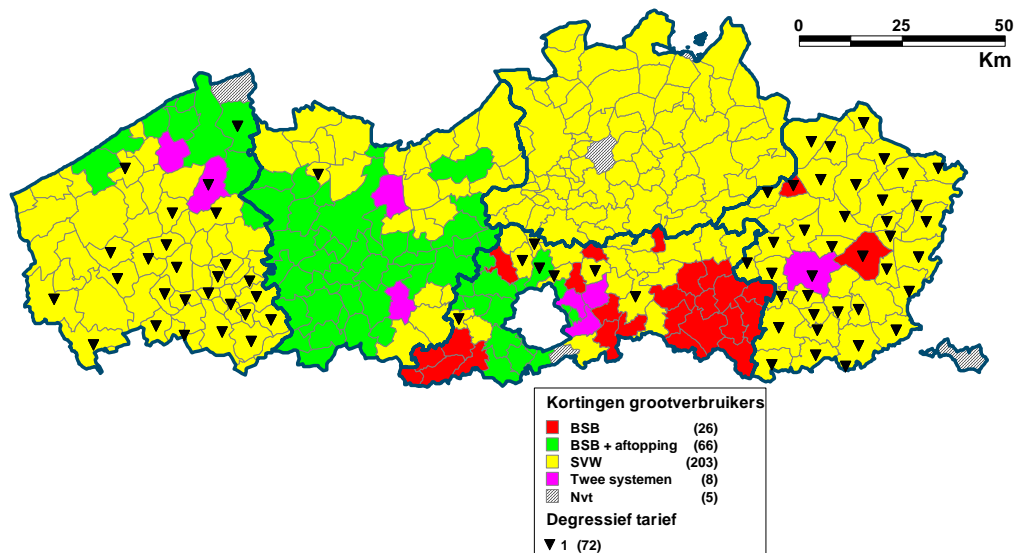
Grofweg worden er drie berekeningsystemen gebruikt (zie Figuur 10 en ook verder voor toelichting):

- Aanbeveling SVW : 203³⁶ gemeenten;
- Individueel tarief op basis van VE's : 26 gemeenten;
- Individueel tarief op basis van VE's afgetopt tot huishoudelijk tarief : 66 gemeenten.

³⁵ In Bijlage 3: tarieven voor grootverbruikers, Tabel 14 zijn deze gemeenten aangeduid op een grijze achtergrond.

³⁶ Zonder rekening te houden met de derdebetalersregeling.

Figuur 10 : Vlaams gewest – berekeningsmethodes gemeentelijke saneringsbijdrage grootverbruikers

Systeem 1: Aanbeveling SVW

Eind 2005 heeft SVW een aanbeveling opgesteld inzake de berekening van de gemeentelijke saneringsbijdrage voor grootverbruikers³⁷. Deze aanbeveling houdt in dat landbouwers altijd een “korting” krijgen en industriële bedrijven slechts uitzonderlijk op basis van gegevens aan de hand waarvan ze kunnen aantonen dat ze veel minder m³ water lozen dan ze opnemen. Het gaat hier om de bedrijven waarbij veel van het verbruikte drinkwater wordt opgenomen in het eindproduct en dus niet geloosd wordt. Hetzelfde kan gelden voor bedrijven die inspanningen leveren in het kader van rationeel waterverbruik zoals het sluiten kringlopen.

Deze aanbeveling van SVW wordt toegepast door AWW, PIDPA, IWVA. VMW past ze toe in 138 van de 172 gemeenten waar ze drinkwater bedeeft. Ook de stedelijke waterdienst van Ieper, het gemeentelijk Waterbedrijf Knokke-Heist en de waterregie Tongeren passen deze aanbeveling toe. Andere drinkwaterbedrijven passen een andere berekeningsmethode toe.

³⁷ Samenwerking Vlaams Water Aanbeveling over de vaststelling van de saneringsbijdrage voor grootverbruikers op gemeentelijk niveau. 29 november 2005

SVW-aanbeveling

Vaststelling van de saneringsbijdrage voor grootverbruikers op gemeentelijk niveau

(1) Voor de landbouwers wordt vastgesteld dat het grootste deel van het gebruikt water niet geloosd wordt in de riolering. Op basis hiervan wordt het redelijk geacht dat de bovengemeentelijke korting ook op gemeentelijk niveau kan toegekend worden.

(2) Voor de andere grootverbruikers wordt vastgesteld (op basis van de analyse van de VMM) dat het grootste deel van het gebruikt water terug geloosd wordt in de riolering.

Omwille van deze reden wordt voorgesteld dat als algemene regel de aanrekening van de gemeentelijke bijdrage op de volledig gebruikte m^3 wordt vastgesteld. Wanneer er toch een groot verschil tussen gebruikt en geloosd water kan worden aangetoond op basis van een door de VMM goedgekeurde waterbalans, kan op basis van de geloosde m^3 aangerekend worden.

VOORBEELD 2 – Rundveebedrijf

- *Jaarlijks waterverbruik = 4 500 m^3 (het waterverbruik van het landbouwgezin buiten beschouwing gelaten)*
- *Aantal VE's op basis van heffingsgegevens 2007 = 12,5 (op basis van omzettingsscoëfficiënten → 5 000 m^3 (drinkwaterverbruik 2006) x 0,025/10 = 12,5 of 0,0025 per m^3)*
↳ *individueel tarief bovengemeentelijk = 0,097525 euro per m^3 (39,01 x 0,0025/ m^3)*
- *Tarief gemeentelijke saneringsbijdrage kleinverbruikers = 1,1851 euro per m^3*
↳ *voor de bepaling van het individueel gemeentelijk tarief wordt de verhouding tussen gemeentelijk en bovengemeentelijk voor huishoudens (dit is 1,1851/0,8465) vermenigvuldigd met 0,097525 (het bovengemeentelijk tarief op basis van VE's). Het individueel gemeentelijk tarief wordt dan **0,1365 euro per m^3***

Systemeem 2: Individueel tarief op basis van VE

In dit systeem wordt een individueel tarief berekend op basis van het drinkwaterverbruik en het aantal VE's zoals aangeleverd door de VMM. In feite wordt de berekening die SVW aanbeveelt voor landbouwers doorgetrokken naar industriële verbruikers. Het verschil is wel dat voor de landbouwers het individueel tarief sowieso lager is dan het huishoudelijk tarief omdat de omzettingsscoëfficiënten in de heffingsregeling rekening houden met het feit dat slechts een deel van het opgenomen water effectief geloosd wordt. Bij de industrie kan het tarief zowel hoger als lager zijn dan dat van de huishoudens. Deze berekening wordt geïllustreerd aan de hand van een voorbeeld uit de horeca (voorbeeld 3 in kaderstuk).

Deze methode wordt toegepast door IWM, IWVB en VMW (enkel in een aantal gemeenten in Limburg en Vlaams Brabant) en door VIVAQUA in Steenokkerzeel .

Stysteem 3: Individueel tarief op basis van VE, afgetopt tot niveau van tarief kleinverbruikers

Deze methode is dezelfde als voorgaande, maar met aftopping van het individueel tarief tot het niveau van de kleinverbruikers. TMVW, VIVAQUA, IWVB (enkele gemeenten) en VMW (in Oost- en West Vlaanderen en enkele gemeenten in Vlaams Brabant) en het stedelijk waterbedrijf van Sint-Niklaas passen deze methode toe.

VOORBEELD 3 – Horeca-bedrijf

- *Jaarlijks waterverbruik = 1 000 m³ drinkwater (geen eigen waterwinning)*
- *Aantal VE's = 30 (op basis van omzettingcoëfficiënten → 1 000 x 0,030 = 30)
 ↳ heffingsbedrag = 1 170,30 euro (30 VE's x 39,01) of 1,1703 euro per m³*
- *Tarief gemeentelijke saneringsbijdrage kleinverbruikers = 1,1300 euro per m³
 ↳ voor de bepaling van het individueel gemeentelijk tarief wordt de verhouding tussen gemeentelijk en bovengemeentelijk voor huishoudens (dit is 1,1300/0,8465) vermenigvuldigd met 1,1703 (het bovengemeentelijk tarief op basis van VE's). Het individueel gemeentelijk tarief wordt dan **1,56 euro per m³***

Ingeval van aftopping tot tarief huishoudelijk wordt het tarief 1,13 i.p.v. 1,56 per m³.

Andere systemen: degressieve tarieven

72 gemeenten hanteren een degressief tarief. Eén gemeente legt de bovengrens van de eerste schijf op 1 000 m³ en van de tweede schijf op 5 000 m³. In de 71 andere gemeenten wordt het huishoudelijk tarief toegepast op de eerste schijf tot 6 000 m³. De tweede schijf gaat van 6 000 tot 60 000 m³ en de derde schijf begint vanaf 60 000 m³ per jaar. De tweede schijf bedraagt steeds 50 % en de derde schijf 25 % van het huishoudelijk tarief.

In 2006 waren er 49 gemeenten die een degressief tariefsysteem toepasten. Er is dus een toename van het aantal gemeenten die een degressief systeem toepassen.

Niet alle drinkwaterbedrijven passen het degressief tarief op dezelfde manier toe.

- Bij TMVW wordt het degressief tarief toegepast als het gunstiger is dan het individueel tarief op basis van VE's.
- IWM past enkel het degressief tarief toe indien er geen gegevens zijn over het aantal VE's. In de praktijk is dit eerder uitzonderlijk volgens IWM.

- VMW combineert de individuele tarifiering op basis van VE's met het degressief tarief. De tarieven van de hogere schijven worden dan ook vermenigvuldigd met de coëfficiënt die de verhouding bovengemeentelijk / gemeentelijk voor de huishoudens weerspiegelt³⁸.

De impact van een degressief tarief verschilt in functie van de verhouding drinkwater / eigenwaterwinning. Nu gebeurt de berekening via aparte facturen. De drinkwaterbedrijven factureren de gemeentelijke saneringsbijdrage via de waterfactuur op het drinkwaterverbruik. De vergoeding voor de gemeentelijke sanering van de fractie watergebruik afkomstig uit een eigen waterwinning gebeurt via een aparte factuur. De som van de saneringsvergoeding en de saneringsbijdrage zal verschillen in functie van de verhouding van de waterbronnen. Zie voorbeeld 4 in onderstaand kaderstuk.

VOORBEELD 4 – Textielbedrijf

- Jaarlijks waterverbruik = 120 000 m³
 50 000 m³ grondwater → gemeentelijke saneringsvergoeding
 70 000 m³ drinkwater → gemeentelijke saneringsbijdrage
- Tarief gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding is degressief :
 1,1300 euro/m³ tot 6 000 m³
 0,5650 euro/m³ van 6 000 tot 60 000 m³
 0,2825 euro/m³ boven de 60 000 m³

↳ Bij **aparte** berekening (huidige praktijk) :
 Bijdrage : 1,13 x 6 000 + 0,5650 x 54 000 + 0,2825 x 10 000 = 40 115
 Vergoeding : 1,13 x 6 000 + 0,565 x 44 000 = 31 640
 TOTAAL = **71 755 euro** per jaar (excl. btw)

↳ Indien **globale** berekening :
 1,13 x 6 000 + 0,5650 x 54 000 + 0,2825 x 60 000 = **54 240** (excl. btw) wat dan verdeeld zou kunnen worden pro rato van aantal m³ drinkwater / grondwater met respectievelijk 6 en 21 % btw.

Andere systemen: economische correcties

Twee drinkwaterbedrijven maken melding van een specifieke korting om economische redenen.

- Het Stedelijk Waterbedrijf van *Sint-Niklaas* gebruikt de volgende regeling: aftopping van gemeentelijke saneringsbijdrage + gemeentelijke saneringsvergoeding (exclusief btw) op 30 000 euro. Grootverbruikers die meer dan 40 000 m³ water per jaar verbruiken hebben hier baat bij.
- TMVW past een gelijkaardige "korting" toe in *Aalst*. Het maximumbedrag ligt daar op 27 035 euro. Grootverbruikers met een verbruik groter dan 32 000 m³ hebben hier voordeel

³⁸ In voorbeeld 3 zou dit worden : 1,1703 te vermenigvuldigen met respectievelijk :

- eerste schijf tot 6 000 m³ : 1,1300 → 1,5622
- tweede schijf tot 60 000 m³ : 0,5650 → 0,7742
- derde schijf vanaf 60 000 m³ : 0,2825 → 0,3871 euro/m³

bij. TMVW meldt dat de gemeente *Ronse* beslist heeft om niets aan te rekenen voor de inzameling van afvalwater afkomstig van een eigen waterwinning. In de praktijk betekent dit dat er geen gemeentelijke saneringsvergoeding wordt aangerekend. De gemeente wil op die manier bedrijven met een grote eigenwaterwinning niet te veel belasten.

- De kortingen die voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage gelden voor de textiel en de wasserijsector gelden ook voor de gemeentelijke saneringsbijdrage vermits de VE's die VMM overmaakt aan de drinkwaterbedrijven voor de bepaling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage gecorrigeerd zijn voor betrokken sectoren.

Vaststellingen

- Voor de berekening van het individueel tarief voor de gemeentelijke saneringsbijdrage worden drie verschillende berekeningsmethodes gebruikt.
- Alleen voor de landbouwers levert dit een zelfde resultaat op.
- Voor de industrie kunnen deze berekeningsmethodes aanleiding geven tot aanzienlijke verschillen.
- In 72 gemeenten is het tarief van de gemeentelijke saneringsbijdrage voor de grootverbruikers bovendien degressief. Het valt op dat vooral gemeenten in West-Vlaanderen en Limburg een degressief tarief toepassen. Niet alle drinkwaterbedrijven hanteren deze degressieve tarieven op dezelfde manier. VMW trekt de berekening voor de individuele tarieven door op de hogere schijven. TMVW doet dit niet maar maakt wel een afweging of de toepassing ervan al dan niet interessant is voor het bedrijf. IWM past het alleen toe in geval gegevens over de VE's ontbreken.
- In 8 van de 39 gemeenten, waar twee drinkwaterbedrijven actief zijn, hanteren de drinkwaterbedrijven onderling een verschillend systeem. Dit is niet te wijten aan de gemeentelijke autonomie. Het zijn dan de drinkwaterbedrijven die elk "hun" methode toepassen.
- Voor een typebedrijf met een **verbruik van 1 000 m³ en lozing van 25 VE** bedraagt de minimale gemeentelijke saneringsbijdrage minimaal 0 (in gemeenten met derdebetalers of zonder overeenkomst) en maximaal 1,3019 euro per m³ (in Hasselt en Leopoldsburg). Het gemiddeld over heel Vlaanderen bedraagt 0,91 euro per m³.
- Voor een typebedrijf met een **verbruik van 10 000 m³ en lozing van 250 VE** bedraagt de gemeentelijke saneringsbijdrage eveneens minimaal 0 en maximaal 1,3019 euro per m³ (in Hasselt en Leopoldsburg³⁹). Het gemiddelde over heel Vlaanderen ligt wel iets lager namelijk 0,86 euro per m³. Hier speelt het effect van de degressieve tarieven.
- Voor een typebedrijf met een **verbruik van 25 000 m³ en lozing van 625 VE** bedraagt de gemeentelijke saneringsbijdrage eveneens minimaal 0 en maximaal 1,3019 euro per m³. Het gemiddelde over heel Vlaanderen ligt wel lager namelijk 0,82 euro per m³. Het effect van de degressieve tarieven is hier groter.

³⁹ In de veronderstelling dat de VE's bekend zijn, zoniet wordt er wel het degressief systeem toegepast en ligt het tarief lager.

5.6. Regulerende afvalwaterheffing voor oppervlaktewaterlozers, grondwaterheffing, heffing op watervang en koelwaterheffing

Bedrijven die lozen in oppervlaktewater betalen een – in de toekomst regulerend bedoelde – *afvalwaterheffing*. Het eenheidstarief bedraagt 29,1 euro per VE. De berekeningswijze voor de vervuilingseenheden is (voorlopig nog) dezelfde als voor de heffing voor rioollozers, alleen het tarief per VE verschilt.

Voor grondwaterwinningen van meer dan 500 m³ per jaar moet een *grondwaterheffing* betaald worden aan de VMM. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen waterwinningen voor drinkwaterproductie en voor andere toepassingen.

Voor captatie van oppervlaktewater moet een *heffing op watervang* betaald worden aan de beheerders van bevaarbare waterlopen.

Volledigheidshalve dient ook vermeld dat voor de lozing van koelwater een *koelwaterheffing* moet betaald worden.

Voor meer uitleg wordt verwezen naar de bijlage bij de SERV-aanbeveling “Kostenterugwinning van waterdiensten : beleidsvragen voor de Vlaamse watersector⁴⁰.”

5.7. Integrale waterprijs

Gelet op de uiteenlopende prijzen, tariefstructuren en modaliteiten voor grootverbruikers afhankelijk van het type watergebruiker, de sector en het lozingsprofiel, is het niet mogelijk om naar analogie met de kleinverbruikers een algemeen beeld te geven van de gemiddelde integrale waterprijs voor de grootverbruikers. Grootverbruikers zijn bovendien ook nog heffingsplichtig en moeten ook grondwaterheffing betalen voor hun grondwaterverbruik.

Toch werd onder een reeks hypothesen (zie kader) een doorberekening gedaan voor grootverbruikers met een jaarlijks watergebruik van 1 000 resp. 10 000 m³. Voor een verbruik van 25 000 m³ is dat niet mogelijk omdat hier te veel gegevens ontbreken⁴¹.

De gehanteerde *hypothesen* zijn de volgende:

- Het bedrijf gebruikt uitsluitend drinkwater en loost op riool. Door deze veronderstelling wordt de situatie sterk vereenvoudigd en bestaat de totale waterprijs in de praktijk uit dezelfde drie componenten als bij de kleinverbruikers: de drinkwaterprijs, de bovengemeentelijke saneringsbijdrage en de gemeentelijke saneringsbijdrage. Doordat er uitsluitend drinkwater wordt gebruikt is er geen grondwaterheffing en doordat er enkel wordt geloosd op riool is er geen (regulerende) afvalwater-

⁴⁰ SERV, 12.09.2007, *Aanbeveling Kostenterugwinning van waterdiensten: beleidsvragen voor de Vlaamse watersector*.

⁴¹ Voor deze groep kan geen adequaat beeld gegeven worden over de gemiddelde drinkwaterprijs gelet op het ontbreken van gegevens van PIDPA en AWW.

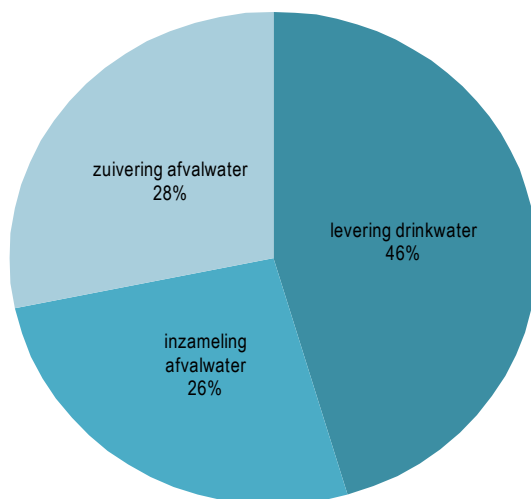
heffing. We maken omwille van de eenvoud ook abstractie van de heffing door te veronderstellen dat die even hoog is als de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. De restheffing is dus nul.

- Het aantal vervuilingseenheden (VE) komt overeen met een vuilvracht *per m³* vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater. Dit is voor de meeste sectoren een fictief voorbeeld omdat de samenstelling van het afvalwater verschilt van huishoudelijk afvalwater, maar het maakt een vergelijking mogelijk met de tarieven die de gezinnen betalen voor de lozing en de zuivering van hun afvalwater.
- De berekende prijzen zijn gemiddelden op basis van 302 gemeenten (d.w.z. van alle 308 gemeenten behalve die van ISWa⁴²).
- Voor de berekening van de gemeentelijke saneringsbijdrage 2006 en 2007 wordt verondersteld dat de drinkwaterbedrijven dezelfde berekeningsmethode toepasten als ze in 2008 rapporteerden.
- Gemeenten die in 2006 en 2007 geen overeenkomst hadden met een drinkwaterbedrijf, worden verondersteld geen gemeentelijke saneringsbijdrage te hebben doorgerekend. Dit is dezelfde veronderstelling als bij de kleinverbruikers.

Naar analogie met de kleinverbruikers wordt hierna een beeld geschetst op basis van gemiddelden over de verschillende componenten van de integrale waterprijs en de evolutie tussen 2006 en 2008.

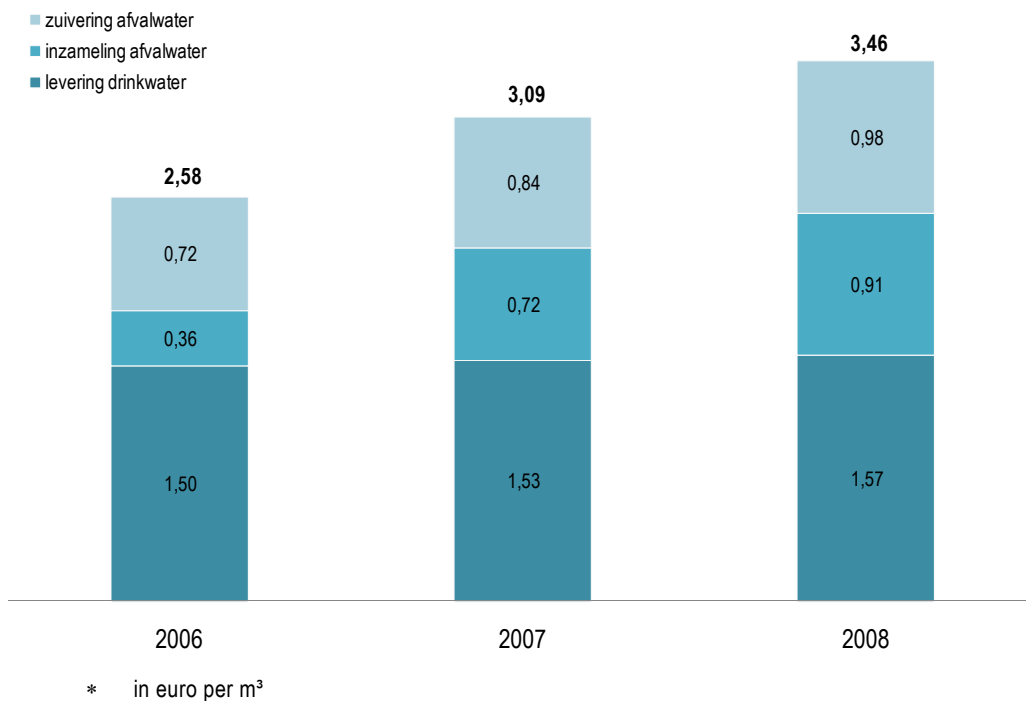
Grafiek 7 en Grafiek 9 bevatten - onder de geschetste hypothesen - het relatieve aandeel van de drie prijscomponenten voor een jaarlijks watergebruik van 1 000 resp. 10 000 m³. Grafiek 8 en Grafiek 10 tonen de evolutie van de integrale waterprijs tussen 2006 en 2008 voor een jaarlijks watergebruik van 1 000 resp. 10 000 m³.

Grafiek 7 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een bedrijf met een waterverbruik van 1000 m³ en een vuilvracht per m³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater

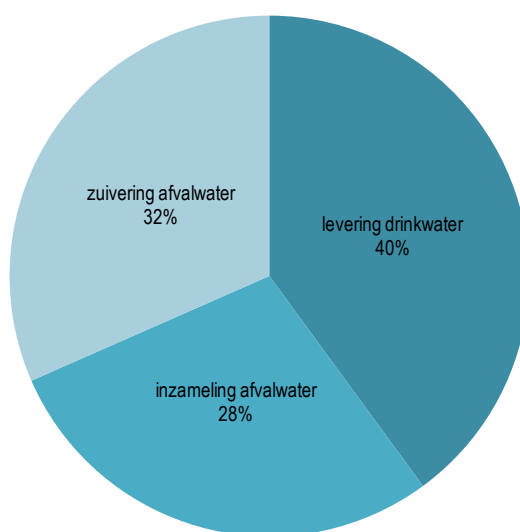

⁴² De reden hiervoor is dat hier de gegevens inzake drinkwaterprijzen voor de grootverbruikers voor 2006 ontbreken.

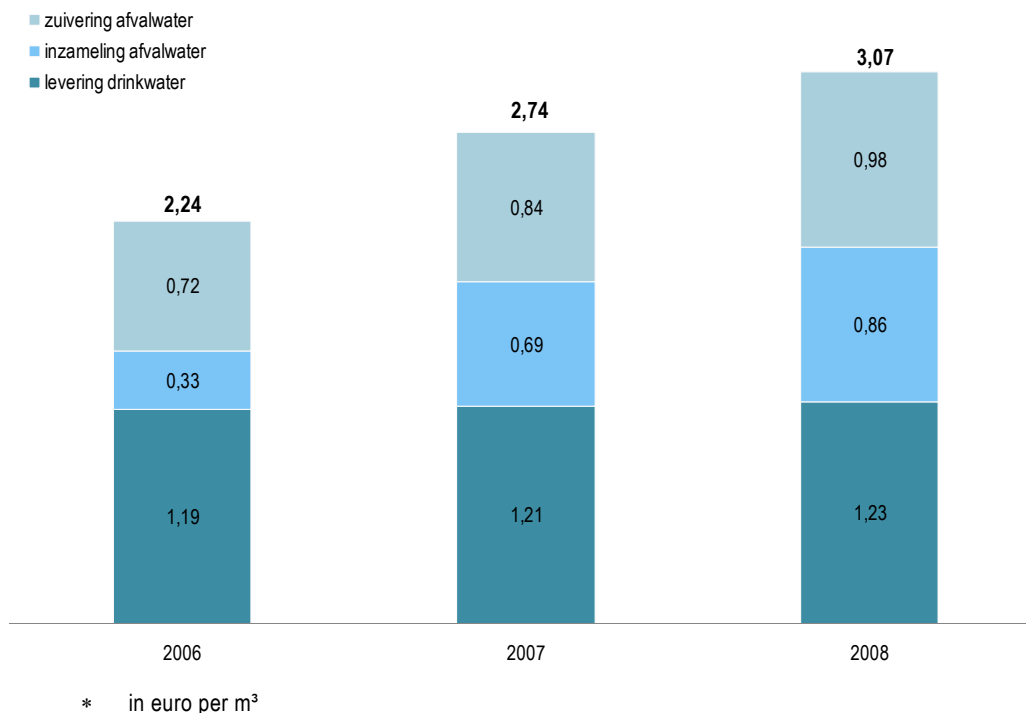
Grafiek 8 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een bedrijf met een waterverbruik van 1000 m³ en een vuilvracht per m³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater

Grafiek 9 : gemiddeld relatief aandeel componenten integrale waterprijs voor een bedrijf met een waterverbruik van 10 000 m³ en een vuilvracht per m³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater

Grafiek 10 : evolutie gemiddelde integrale waterprijs 2006 – 2008 voor een bedrijf met een waterverbruik van 10 000 m³ en een vuilvracht per m³ vergelijkbaar met huishoudelijk afvalwater

Vaststellingen

- Uit de cijfers kan worden vastgesteld dat in 2008 de totale waterprijs *per m³* bij een verbruik van 1 000 m³ en bij een vergelijkbare samenstelling van het afvalwater hoger ligt voor een bedrijf dan voor een typegezin (3,46 euro per m³ tegenover 3,23). Het verschil is ten eerste te wijten aan hogere tarieven per m³ voor drinkwater doordat bedrijven niet in aanmerking komen voor de gratis minimumhoeveelheid zoals bij gezinnen. Ten tweede betalen bedrijven - bij een vergelijkbare samenstelling van het afvalwater - per m³ merkbaar meer dan de gezinnen voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage⁴³. Voor de gemeentelijke saneringsbijdrage liggen de tarieven per m³ dicht bij elkaar. Bij een verbruik van 10 000 m³ is de totale waterprijs per m³ lager dan voor gezinnen (3,07 euro per m³)⁴⁴.
- Zowel bij een verbruik van 1 000 m³ als bij een verbruik van 10 000 m³ blijft de bovengemeentelijke saneringsbijdrage per m³ hoger dan de gemeentelijke saneringsbijdrage terwijl dit bij de gezinnen omgekeerd is. Dat komt omdat de gemeentelijke saneringsbijdrage voor grootverbruikers in veel gevallen wordt afgetopt tot het “lagere” tarief van de klein-

⁴³ De bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt wel verrekend via de heffing het jaar daarop.

⁴⁴ De totale waterprijs *per m³* neemt verder af bij een verbruik van 25 000 m³.

verbruikers en in een aantal gemeenten bovendien een degressief systeem wordt toepast voor hogere verbruiken.

- Het aandeel van de prijs van drinkwater in de totale waterfactuur ligt op 46% bij een verbruik van 1 000 m³. Het aandeel neemt af naarmate het verbruik toeneemt (40% bij een verbruik van 10 000 m³). Dat komt omdat de drinkwaterprijs per m³ en de gemiddelde gemeentelijke saneringsbijdrage per m³ dalen (tengevolge van degressieve tarieven), terwijl de bovengemeentelijke saneringsbijdrage lineair is met het verbruik.
- Het aandeel van de drinkwaterprijs in de totale waterprijs neemt ook af naarmate een bedrijf meer vervuilingseenheden per m³ loost. Dat komt omdat vooral het aandeel van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage dan toeneemt. Dit is immers een vast tarief per VE. Hoe meer VE's per m³, des te hoger het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage.
- Het aandeel van de drinkwaterprijs in de totale waterprijs bedraagt bij landbouwers vaak meer dan 90 %. In vergelijking met andere sectoren is hun aandeel in de zuivering en de inzameling zeer klein. Dit is niet onlogisch gelet op het feit dat ze veel minder afvalwater lozen dan het volume water dat ze aankopen. Dit wordt in rekening gebracht bij de bepaling van de bovengemeentelijke en de gemeentelijke saneringsbijdrage (verschillend volgens de subsector zoals akkerbouw, rundveehouderij, varkenshouderij, ...).
- De toename van de totale waterprijs voor grootverbruikers tussen 2006 en 2008 blijkt hoger te zijn dan voor de kleinverbruikers: +34 % bij een verbruik van 1 000 m³ en +37 % bij een verbruik van 10 000 m³ tegenover +31% voor de kleinverbruikers.
- De grootste toename ligt ook hier bij de gemeentelijke saneringsbijdrage (+155 %; +162 %), en in mindere mate bij de bovengemeentelijke saneringsbijdrage (+34 %). De stijging van de drinkwatertarieven was ook hier beperkt (+3,5 tot 4 %).

5.8. Samenvattend overzicht

Voor grootverbruikers is de situatie complexer dan voor kleinverbruikers. Grootverbruikers betalen aan de drinkwaterbedrijven eveneens een eengemaakte waterfactuur die bestaat uit drie componenten: (1) een drinkwaterprijs voor het geleverde drinkwater, (2) een bovengemeentelijke saneringsbijdrage en (3) een gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding. Daarnaast betalen zij ook nog (4) een afvalwaterheffing aan de Vlaamse Milieumaatschappij en in sommige gevallen een vergoeding aan Aquafin. Verder is er nog (5) de regulerende afvalwaterheffing voor bedrijven die lozen in oppervlaktewater, (6) de grondwaterheffing voor grondwaterwinningen van meer dan 500 m³ per jaar, (7) de heffing op de captatie van oppervlaktewater en (8) de koelwaterheffing. Voor de grootverbruikers zijn er bovendien uiteenlopende formules, afhankelijk van de sector, het verbruiksprofiel en het lozingsprofiel. Toch werd geprobeerd om aan de hand van enkele typeprofielen en voorbeelden de situatie in kaart te brengen. Dit samenvattend overzicht beperkt zich tot de drie eerstgenoemde componenten.

Uit de analyse blijkt dat - onder de in deel 5.7 geschetste hypothesen –voor de grootverbruikers de **integrale waterprijs** tussen 2006 en 2008 iets sterker is toegenomen dan voor de kleinverbruikers: + 34 % bij een verbruik van 1 000 m³ en + 37 % bij een verbruik van 10 000 m³ tegenover + 31% voor de kleinverbruikers. Deze stijging is ook hier vooral te verklaren door de sterke toename van de gemeentelijke saneringsbijdrage. Gemiddeld nam die toe met 155-162%.

Het verschil in toename ten opzichte van de kleinverbruikers wordt vooral bepaald door de grotere stijging van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage (+34 % t.o.v. +25 % voor de kleinverbruikers). Dit komt omdat het heffingstarief dat als basis dient voor de bepaling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage van de grootverbruikers de laatste twee jaar iets meer is toegenomen dan het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage voor kleinverbruikers.

De integrale waterprijs *per m³* ligt in 2008 bij een verbruik van 1 000 m³ en bij een vergelijkbare samenstelling van het afvalwater hoger voor een bedrijf dan voor een typegezin (3,46 euro per m³ tegenover 3,23 euro per m³). Het verschil is – naast een hoger tarief voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage - te wijten aan hogere drinkwatertarieven per m³ doordat bedrijven niet in aanmerking komen voor een gratis minimumhoeveelheid. Bij een verbruik van 10 000 m³ is de integrale waterprijs per m³ lager dan voor gezinnen (3,07 euro per m³) en neemt verder af bij stijgend verbruik door de degressiviteit bij de drinkwaterprijzen en (in sommige gemeenten) van de gemeentelijke saneringsbijdrage.

Zoals blijkt uit de onderstaande tabellen, gaan achter deze gemiddelden grote verschillen schuil, zowel op niveau van de drinkwaterprijs als van de gemeentelijke saneringsbijdrage.

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een type 1 - bedrijf***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,46 euro	1,57 euro	0,98 euro	0,91 euro
Aandeel	100%	46 %	28 %	26 %
Spreiding prijs per m ³	1,85 – 4,41 euro	0,87 – 2,60 euro	Geen	0 - 1,30 euro
Totale factuur	3 460 euro	1 570 euro	980 euro	910 euro
Spreiding totale factuur	1850 - 4410 euro	870 – 2600 euro	Geen	0 – 1 319 euro
Stijging tov 2006 ****	34%	4%	34%	155%

* De basis voor het gemiddelde is het aantal gemeenten.

** Alle tarieven en bedragen zijn excl. btw

*** Een type 1 – bedrijf heeft een jaarlijks waterverbruik van 1 000 m³ en 25 VE's, gebruikt uitsluitend drinkwater en loost op riool.

**** Berekend op basis van 302 gemeenten

Gemiddelde* tarieven** en facturen voor een type 2 - bedrijf***	totale waterprijs	drinkwaterprijs	bovengemeentelijke saneringsbijdrage	gemeentelijke saneringsbijdrage
Prijs per m ³	3,07 euro	1,24 euro	0,98 euro	0,86 euro
Aandeel	100%	40 %	32 %	28 %
Spreiding prijs per m ³	1,84 – 3,60 euro	0,87 – 1,61 euro	Geen	0 – 1,30 euro
Totale factuur	30 900 euro	12 400 euro	9 800 euro	8 600 euro
Spreiding totale factuur	18 400 – 36 000 euro	8 700 – 16 100 euro	Geen	0 – 13 000 euro
Stijging tov 2006****	37%	3,5%	34%	162%

* De basis voor het gemiddelde is excl. btw

** Alle tarieven en bedragen zijn exclusief btw

*** Een type 2 – bedrijf heeft jaarlijks waterverbruik van 10 000 m³ en 250 VE's, gebruikt uitsluitend drinkwater en loost op riool

**** Berekend op basis van 302 gemeenten

Voor de **drinkwaterprijs** hanteren de meeste drinkwaterbedrijven dezelfde tariefstructuur voor kleinverbruikers als voor grootverbruikers, weliswaar met lagere degressieve (behalve PIDPA) tarieven op de hogere verbruiksschijven, d.w.z. vanaf een verbruik van 3 000 m³ of vanaf een andere, hogere schijf. Tussen de drinkwaterbedrijven onderling verschillen de toegepaste tarieven en tariefformules sterk. Gemiddeld betalen bedrijven met een watergebruik van 1 000 m³ een hoger tarief per m³ dan de kleinverbruikers omdat er geen gratis waterverbruik wordt toegekend. Alleen bij PIDPA en AWW is het tarief voor 'kleine' grootverbruikers lager dan bij het typegezin omdat zij een aparte tariefschaal hebben voor niet-huishoudelijke klanten. Het gemiddeld drinkwatertarief bij verbruik van 10 000 m³ is lager dan het gemiddeld tarief voor de kleinverbruikers. AWW, PIDPA, IWVA en VIVAQUA veranderden hun tarieven niet, andere drinkwaterbedrijven wel. In vergelijking met 2006 is het gemiddeld drinkwatertarief toegenomen met ongeveer 4 %.

Het tarief van de **bovengemeentelijke saneringsbijdrage** wordt voor grootverbruikers *individueel bepaald* in functie van de vervuilingsgraad zoals bepaald in de heffingsaanslag van het jaar voordien, die op zijn beurt gebaseerd is op het waterverbruik van het jaar daarvoor. Voor een vervuilingsgraad vergelijkbaar met die van huishoudelijk afvalwater is het individueel tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage in 2008 gelijk aan 0,97525 euro per m³). In vergelijking met 2006 bedraagt de verhoging van de bijdrage per vervuilingseenheid 34 %. Bedrijven die niet heffingsplichtig zijn (in principe bedrijven met enkel huishoudelijk afvalwater zoals bijvoorbeeld financiële instellingen) betalen het tarief van de kleinverbruikers, namelijk 0,8465 euro per m³. Er zijn specifieke kortingen voor de textielsector en de wasserijsector.

De **gemeentelijke saneringsbijdrage** is ook voor grootverbruikers in 2008 beperkt tot 1,4 keer het tarief van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage. Maar doordat de bovengemeentelijke saneringsbijdrage hoger ligt dan bij de kleinverbruikers, kan het tarief per m³ van de gemeentelijke saneringsbijdrage in principe hoger zijn dan bij de kleinverbruikers. In de prak-

tijk wordt dat (gemiddeld genomen) gecompenseerd door de specifieke berekeningsystemen die de drinkwaterbedrijven gebruiken. Voor een typebedrijf met een verbruik van 1 000 m³ (resp. 10 000 m³) en lozing van 25 VE bedraagt de gemeentelijke saneringsbijdrage gemiddeld 0,91 euro per m³ (resp. 0,86 euro per m³), met een spreiding van 0 (gemeenten met derdebetalersregeling of zonder overeenkomst) tot 1,3019 euro per m³ (in Hasselt en Leopoldsburg). De grote spreiding is te wijten aan de vele verschillende systemen die eVoor landbouwbedrijven gebeurt steeds een correctie omdat ze aanzienlijk minder water lozen dan dat ze opnemen. Voor de industrie is het beeld minder eenduidig. In 203 gemeenten wordt gewoon het tarief van de kleinverbruikers aangerekend. In 92 gemeenten wordt een individueel tarief berekend op basis van het drinkwaterverbruik en het aantal VE's zoals aangeleverd door de VMM. In 66 van deze 92 gemeenten wordt het individueel tarief afgetopt op het niveau van de kleinverbruikers. In 72 gemeenten wordt bovendien een degressief tarief gehanteerd, hoewel dit niet overaal op dezelfde manier wordt toegepast. Tot slot maken de drinkwaterbedrijven ook melding van specifieke kortingen/vrijstellingen om economische redenen, dit gebeurt in drie gemeenten (Aalst, Sint-Niklaas en Ronse).

6. Conclusies en beleidsaanbevelingen

De SERV vindt **transparante informatie** over waterprijzen noodzakelijk om de sociale en economische effecten van de stijgende waterprijzen te bewaken en te zoeken naar mechanismen om die toename en de gevolgen ervan onder controle te houden. Daarom heeft de SERV opnieuw het initiatief genomen om de evolutie van de waterprijs en de componenten ervan in kaart te brengen. Zulke monitoring op zich is niet de taak van de SERV als overleg- en adviesorgaan. Deze taak zou moeten worden opgenomen door andere instanties zoals de toekomstige regulator voor de watersector of SVW (samenwerking Vlaams Water, de koepel van de drinkwaterbedrijven)⁴⁵.

6.1. Conclusies

Uit de analyse van de waterprijzen kunnen volgens de SERV een zestal belangrijke **conclusies** worden getrokken:

1. De waterprijzen zijn tussen 2006 en 2008 *sterk toegenomen*, voor de kleinverbruikers met gemiddeld 31%. De stijging is terug te vinden in alle componenten van de integrale waterfactuur, maar vooral in de bijdragen voor waterzuivering en riolering: de drinkwatertarieven stegen gemiddeld met 3,5 %, de bovengemeentelijke saneringsbijdrage met 25% en de gemeentelijke saneringsbijdrage met 157 %. Hierdoor vertegenwoordigt de component drinkwater voor het eerst gemiddeld minder dan de helft van de integrale waterprijs. Ook voor grootverbruikers namen de waterprijzen gemiddeld genomen toe, vooral door de toename van de gemeentelijke saneringsvergoeding, en zelfs iets meer dan voor de kleinverbruikers doordat grootverbruikers een hoger tarief betalen voor de bovengemeentelijke saneringsbijdrage.
2. De toename van de globale waterprijs is al enige tijd aan de gang, en *zal zich wellicht ook in de toekomst doorzetten*. In uitvoering van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater moeten immers nog veel investeringen gebeuren in rioleringen, collectoren, waterzuiveringsinstallaties en kleinschalige afvalwaterbehandelingsinstallaties om de zuiveringsgraad in Vlaanderen verder te verhogen. Bovendien zijn er heel wat al bestaande rioleringen die moeten worden onderhouden, hersteld of gescheiden van de opvang van hemelwater. De Europese Kaderrichtlijn Water vraagt dat alle watergebruikers tegen eind 2010 een redelijke bijdrage leveren in deze kosten voor drinkwatervoorziening, afvalwaterinzameling en afvalwaterzuivering, in verhouding tot de door hen gebruikte waterdiensten.

⁴⁵ Zeer recent, op 30 mei 2008, publiceerde de VMM als economisch toezichthouder voor de eerste keer gegevens over de integrale waterfactuur van de gezinnen in 2008 (zie <http://www.vmm.be/water/drinkwaterfactuur>).

3. Op dit moment is het niet mogelijk om ramingen te maken van de toekomstige integrale waterprijs. Daarvoor zijn er *te veel onzekerheden in de wijze waarop het beleid de komende jaren zal evolueren*. Beslissingen worden nog steeds jaarlijks per programmadecreet genomen, zonder veel voorspelbaarheid en ruimte voor maatschappelijk debat.
4. Achter de gemiddelde prijzen gaan *grote verschillen* schuil. Dat geldt niet enkel voor de tarieven en tariefstructuren, maar ook voor de berekeningswijze en modaliteiten van de drinkwaterprijzen en vooral van de *gemeentelijke saneringsbijdrage*: er bestaan veel verschillende regelingen voor sociale, ecologische of economische correcties op de gemeentelijke saneringsbijdrage, voor grootverbruikers worden meerdere berekeningsmethodes naast mekaar gebruikt (soms zelfs binnen één gemeente), enz. Die uiteenlopende tarieven en modaliteiten kunnen aanleiding geven tot zeer grote verschillen in de waterfactuur.
5. Door die verschillen en door de ingewikkelde regelgeving is de situatie in de watersector *complex en ondoorzichtig* en is het risico op fouten reëel. Ook de beweegredenen achter de tarieven, prijsstructuren en modaliteiten zijn niet steeds even transparant. Dit creëert vooral op niveau van de gemeentelijke saneringsbijdrage *risico's* op ad hoc beleid en formules 'à la tête du client' en (gezien de marktstructuur in de drie deelmarkten) op monopolistisch gedrag: door informatieasymmetrieën en beperkte prikkels om klantgericht, efficiënt en innovatief te produceren is er in dergelijke situatie dikwijls sprake van te hoge prijzen, risico op kruissubsidiëring en andere vormen van discriminerend gedrag.
6. Het is niet duidelijk in hoeverre deze praktijken zich voordoen. Wel duidelijk is dat de typische randvoorwaarden of omgevingsfactoren daarvoor aanwezig zijn, vooral omdat er op dit moment *nauwelijks markttoezicht* is⁴⁶. De Vlaamse Milieumaatschappij werd pas vrij recent aangeduid als economisch toezichthouder voor de afvalwatersector. Maar de betrokken dienst functioneert nog niet op volle kracht. Voor de drinkwatersector was de oprichting van een reguleringsinstantie voorzien binnen het jaar na de inwerkingtreding van het drinkwaterdecreet (d.w.z. uiterlijk op 23 juli 2003), maar dit is niet gebeurd. Volgens een recent ontwerpdecreet zou deze reguleringsinstantie nu worden opgericht als subentiteit binnen de Vlaamse Milieumaatschappij. In elk geval verloopt de controle op bijvoorbeeld de doorrekening van de kosten verbonden aan de saneringsverplichting en de contracten tussen de drinkwaterbedrijven en de gemeenten gebrekkig. Zo is vandaag het verband tussen de hoogte van de gemeentelijke saneringsbijdrage en de kosten die een gemeente op dat vlak heeft niet transparant en is het onduidelijk welke taken, werkings-

⁴⁶ Voor de deelmarkt van de drinkwatervoorziening moet dit enigszins worden genuanceerd. Op federaal niveau is er binnen de *Algemene Directie Regulering en Organisatie van de Markt* van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie een *Prijzendienst* operationeel. Die is bevoegd om prijzenaanvragen en prijsverhogingsaanvragen in economische sectoren die onderworpen aan de prijscontrole te behandelen, waaronder de waterdistributie. Voor die sectoren voorziet de wet betreffende de economische reglementering en de prijzen dat de Minister van Economie kan tussenkomen in de prijsbepaling van goederen en diensten, via het afsluiten van programmaovereenkomsten, het vaststellen van maximumprijzen en -marges en de prijsverhogingsaanvraag en de kennisgeving van de prijsverhoging.

kosten, investeringskosten, administratieve kosten en belastingen en subsidies precies worden doorgerekend via de integrale waterfactuur. Sommige waterfacturen zijn overigens weinig transparant en laten niet toe om de correctheid van de aangerekende bedragen, kortingen en terugbetalingen te controleren.

6.2. Beleidsaanbevelingen

Deze conclusies bevestigen dat de aanbevelingen die de SERV in 2007 formuleerde⁴⁷ nog steeds actueel zijn. Naar aanleiding van het voorliggende rapport formuleert de SERV in het bijzonder twee groepen **beleidsaanbevelingen**.

Ten eerste is er volgens de SERV dringend nood aan een **overheidsvisie op de financiering van het waterbeleid en de kostenterugwinning van waterdiensten**. Die visie zou moeten worden vertaald in een actieplan om de komende jaren verdere invulling te geven aan de eerdere suggesties van de SERV. Dit betekent dat

- Er op basis van de economische analyses die de Europese Kaderrichtlijn Water verplicht, antwoorden moeten worden gegeven op vragen zoals: in welke mate en binnen welke termijn moet er een collectieve zuiveringsinfrastructuur⁴⁸ worden opgebouwd of moet integendeel zelfzuivering door bedrijven, kleinschalige zuivering door particulieren of ingrijpen aan de bron (bv. productbeleid) worden gerealiseerd? Aan welke normen moet het oppervlaktewater voldoen om een 'goede watertoestand' te bereiken tegen 2015? ... zodat wordt vermeden dat overmatige kosten te wijten aan inefficiënt overheidsbeleid moeten worden doorgerekend;
- Er meer duidelijkheid moet komen over het gewenste niveau van kostenterugwinning op de gebruikers, rekening houdend met het feit dat een volledige doorrekening van de kosten inzake inzameling en zuivering van afvalwater tegen 2010 of zelfs tegen 2015 niet haalbaar is. Dit veronderstelt een planmatige, doordachte en transparante fasering van eventuele tariefverhogingen (anders dan bijvoorbeeld via jaarlijkse ad hoc aanpassingen in programmadecreten), met bijzondere aandacht voor de sociale en economische implicaties ervan. In die context is de SERV op dit moment voorstander voor het behoud van een begrenzing van de gemeentelijke saneringsbijdrage die de gemeenten kunnen aanrekenen.
- Er transparantie moet komen over de kosten die mogen of kunnen worden doorgerekend in de prijzen, hetgeen o.a. een opsplitsing impliceert van de kosten per waterdienst en van de kosten verbonden aan decretale opdrachten (bv. de publieke waterzuivering door

⁴⁷ Zie SERV, 12.09.07, Aanbeveling Kostenterugwinning van waterdiensten: beleidsvragen voor de Vlaamse watersector.

⁴⁸ Hiertoe werden zoneringsplannen per gemeente opgemaakt. De uitvoeringsplannen hiervan zijn volop in voorbereiding, zij bevatten nadere informatie over budgettaire impact en fasering van uitvoering.

Aquafin) ten opzichte van commerciële activiteiten (bv. concessies of deeltaken in het kader van rioolbeheer) alsook duidelijke afspraken met de gemeenten over de aard van de werken en investeringen die kunnen worden verhaald via de gemeentelijke saneringsbijdrage;

- Er nagedacht moet worden over de gepaste financieringswijze van de noodzakelijke investeringen en de verrekening van de financieringskosten (bv. de te hanteren afschrijvingstermijnen);
- Er adequate prikkels worden ingebouwd (via tariefregulering, benchmarking...) om de klant- en resultaatsgerichtheid, kostenefficiëntie en innovatiegerichtheid te verzekeren. Door quasi monopoliesituaties⁴⁹ is er geen concurrentie en door gebrek aan transparantie is er weinig openbare informatie die toelaat om de kosten en prestaties van de bedrijven te vergelijken. De ervaring in andere sectoren leert dat er daardoor dikwijls weinig externe stimulansen zijn om de kosten te drukken en de efficiëntie te verbeteren⁵⁰;
- Er werk moet worden gemaakt van de verdere hervorming van de manier waarop de kosten worden teruggewonnen op de vervuilers/gebruikers zodat de kostenallocatie in overeenstemming is met het principe 'de vervuiler betaalt' en met de principes van de Kaderrichtlijn Water (o.a. vermijden van kruissubsidies tussen doelgroepen, voorzien van adequate prikkels in het waterprijsbeleid om de watervoorraden efficiënt te benutten, vormgeving van uitzonderingen en afwijkingen op de kostenterugwinning). Dit houdt in dat de doorgevoerde hervorming moet worden gezien als een overgangsregeling. De huidige "restheffing" die wordt betaald door de rioollozers is een laatste restant van de vroegere algemene financieringsheffing, en wordt in een correct systeem van kostenterugwinning overbodig voor de lozingen afkomstig van drinkwater⁵¹.
- Dat de huidige, zeer complexe situatie op het vlak van de integrale waterprijzen wordt vereenvoudigd. De uiteenlopende tariefstructuren, prijszettingmethoden, schaalniveaus waarop de kostentoerekening gebeurt alsook de sociale, economische en ecologische correcties zouden moeten worden geëvalueerd en indien wenselijk worden geharmoniseerd via regelgeving of richtlijnen. Het gaat dan onder meer maar lang niet

⁴⁹ Feitelijke monopolies zijn er in Vlaanderen voor drinkwaterdistributie (één watermaatschappij per werkingsgebied) en voor publieke waterzuivering (één bedrijf voor heel Vlaanderen, namelijk Aquafin). In randgebieden is wel concurrentie mogelijk in die zin dat gemeenten kunnen beslissen om van de ene drinkwaterleverancier over te stappen naar een andere. Wat de inzameling van afvalwater betreft is wel concurrentie mogelijk. Gemeenten kunnen sinds de reorganisatie van de watersector het rioolbeheer overdragen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband, een intercommunale of aan derden. In dat laatste geval is marktbevraging wettelijk verplicht.

⁵⁰ Zie terzake bv. de presentatie van Elbert Dijkgraaf tijdens de SERV-workshop over de watersector op http://www.serv.be/dispatcher.aspx?page_ID=01-00-02-ix-004.

⁵¹ De restheffing dient immers om ervoor te zorgen dat er na de reorganisatie evenveel heffingen (bijdragen + contractvergoedingen + restheffing) worden betaald als voor de reorganisatie (heffing, die dus geen correcte weerspiegeling vormde van de werkelijke zuiveringskosten).

alleen over de vraag naar een veralgemeende toepassing van degressieve systemen voor de gemeentelijke saneringsbijdrage.

De SERV vraagt dat van de noodzakelijke overheidsvisie en gevraagde evaluaties op korte termijn werk wordt gemaakt. In afwachting daarvan meent de SERV dat het logisch en aangegeven is om de tarieven voor de bovengemeentelijke en gemeentelijke saneringsvergoeding *voorlopig niet verder te verhogen*.

Ten tweede beveelt de SERV aan om dringend werk te maken van **een performante regulator/toezichthouder voor de watersector**. Net zoals in andere netwerksectoren met een nuts-karakter, hecht de SERV immers in de watersector groot belang aan de kwaliteit van de dienstverlening en de beheersing van de kosten. Tegelijk zijn er in zulke sectoren typisch belangrijke *publieke belangen*, die goed moeten worden bewaakt. In de watersector gaat het bijvoorbeeld om veiligheid en kwaliteit van het drinkwater, leveringszekerheid en betrouwbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van water voor iedereen, bescherming van consumenten tegen mogelijke marktmacht en ecologische prestaties.

Daarom is volgens de SERV ook voor de watersector *marktordening* met toezicht door een regulator noodzakelijk, onder andere door prijscontrole, verspreiding van publieke informatie over de tarifieringspolitiek en de wijze waarop publieke belangen worden behartigd, regulering via benchmarking of maatstafconcurrentie, specifieke technische regulering, regulering van de informatie die moet worden verstrekt op de integrale waterfactuur, enz.

Met de aanduiding van de Vlaamse Milieumaatschappij als economisch toezichthouder voor de afvalwatersector en de reguleringsinstantie voor de drinkwatersector die er nu toch zou komen (eveneens binnen de Vlaamse Milieumaatschappij), zijn al enkele initiatieven genomen. Maar de randvoorwaarden voor een goed markttoezicht lijken nog onvoldoende aanwezig.

In dat verband vroeg de SERV in een recent advies alvast om de opties voor operationalisering van de reguleringsinstantie voor de watersector grondiger te onderzoeken⁵². Hoe de reguleringsinstantie wordt opgericht - als subentiteit in de Vlaamse Milieumaatschappij, als een aparte instelling van openbaar nut of als onderdeel van de VREG (de reguleringsinstantie voor de energiesector), in alle gevallen is er volgens de SERV nood aan effectief toezicht.

Effectief toezicht veronderstelt⁵³:

⁵² SERV, 07.05.2008, Advies over het voorontwerp van decreet houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu, energie, openbare werken en landbouw.

⁵³ Op basis van beste praktijken zoals geïnventariseerd door de SERV op basis van publicaties van de Wereldbank, de OESO, BRTF, INTOSAI, het UK Parlement, en Nederlandse Algemene Rekenkamer. Zie de SERV-nota 'Markregulering: overzicht van concepten en instrumenten'.

- een duidelijk normenkader met duidelijke criteria die door de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement worden aangereikt (cf. de bovenstaande vraag naar een overheidsvisie op de financiering van het waterbeleid: bijvoorbeeld welke kosten zijn aanvaardbaar en mogen worden doorberekend? Op welke manier?...);
- wettelijke waarborgen én waarborgen op niveau van de regulator/toezichthouder zelf voor de goede werking van de regulator/toezichthouder, en specifiek voor:
 - de informatievoorziening vanuit alle actoren in de sector naar de toezichthouder en de behandeling van vertrouwelijke gegevens;
 - de aanwezigheid van een grote deskundigheid bij de regulator (d.w.z. specifieke en specialistische juridische, economische en technologische kennis en informatie en gesofistikeerde economische technieken en modellen);
 - de beschikbaarheid van instrumenten om de naleving van de regels te kunnen handhaven;
 - de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de regulator en de regeling van onverenigbaarheden in de taken of functies van het personeel alsook een grote mate van structurele functionele, financiële en organisatorische autonomie;
 - de publieke verantwoording ten aanzien van het Vlaams Parlement ('accountability') en de volledige transparantie van de regulator over zijn activiteiten, de situatie in de watersector en de marktregulering.

Bijlagen

Bijlage 1: integrale waterprijzen per gemeente voor een typegezin

Tabel 11 : integrale waterprijzen per gemeente voor typegezin

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Aalst	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Aalter	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Aarschot	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Aartselaar	PIDPA	RI-ANT	1,34	0,98		0,98	BSB	3,17	17%
Affligem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Alken	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Alveringem	IWVA	IWVA	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
Antwerpen	AWW	RI-ANT	1,41	0,50		0,50	BSB	2,76	18%
Anzegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	14%
Ardoole	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Arendonk	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,44		0,44	BSB	2,63	7%
As	VMW	eigen beheer	1,28	0,50	10 m ³ gratis	0,37	BSB	2,49	29%
Asse	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Assenede	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	28%
Avelgem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Baarle-Hertog	PIDPA	geen overeenkomst	1,34			-	nvt	2,19	8%
Balen *	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Beernem	TMVW	eigen beheer	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	60%
Beerse	PIDPA	INFRAX	1,34	0,40	100%	-	BSB	2,19	8%
Beersel	IWVB	AQUARIO	1,85	0,85		0,85	BSB	3,55	16%
Begijnendijk	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Bekkevoort	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Beringen	VMW	eigen beheer	1,28	0,30		0,30	BSB	2,42	14%
Berlaar	PIDPA	eigen beheer	1,34	1,19		1,19	BSB	3,37	67%
Berlare	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Bertem	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	52%
Bever	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Beveren	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Bierbeek	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Bilzen	VMW	eigen beheer	1,28	0,83	15 m ³ gratis	0,50	BSB	2,62	36%
Blankenberge	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Bocholt	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Boechout	AWW	RI-ANT	1,41	1,06		1,06	BSB	3,32	37%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Boechout	PIDPA	RI-ANT	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	38%
Bonheiden	PIDPA	eigen beheer	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	61%
Boom	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,26	100%	-	BSB	2,19	8%
Boortmeerbeek	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Borgloon	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Bornem	PIDPA	AQUAFIN	1,34	0,80		0,80	BSB	2,99	48%
Borsbeek	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Boutersem	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Brakel	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Brasschaat	PIDPA	RI-ANT	1,34	0,80		0,80	BSB	2,99	19%
Brecht	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,71		0,71	BSB	2,90	6%
Bredene	VMW	eigen beheer	1,54	1,01		1,01	BSB	3,40	59%
Bree	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Brugge	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Buggenhout	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Damme	TMVW	AQUARIO	1,69	0,95		0,95	BSB	3,48	50%
De Haan	TMVW	AQUARIO	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	25%
De Panne	IWVA	IWVA	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
De Pinte	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Deerlijk	VMW	eigen beheer	1,54	0,75		0,75	BSB	3,14	47%

De prijs van water 2008: analyse en aanbevelingen

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Deinze	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Denderleeuw	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Dendermonde	TMVW	eigen beheer	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	20%
Dentergem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Dessel	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,45		0,45	BSB	2,64	30%
Destelbergen	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Diepenbeek	VMW	eigen beheer	1,28	0,85		0,85	BSB	2,97	54%
Diest	VMW	eigen beheer	1,45	1,19		1,19	BSB	3,48	68%
Diksmuide	IWVA	eigen beheer	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
Diksmuide	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Dilbeek	IWVB	AQUARIO	1,85	0,85		0,85	BSB	3,55	16%
Dilsen-Stokkem	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Drogenbos	IWVB	VIVAQUA	1,85	0,66		0,66	BSB	3,36	10%
Duffel	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,55		0,55	BSB	2,74	24%
Edegem	AWW	RI-ANT	1,41	0,98		0,98	BSB	3,24	55%
Eeklo	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	16%
Erpe-Mere	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Essen	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	41%
Evergem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Galmaarden	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Gavere	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Geel	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	41%
Geetbets	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Genk	VMW	eigen beheer	1,28	1,08	15 m ³ gratis	0,65	BSB - 50%	2,78	11%
Gent	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Geraardsbergen	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	38%
Gingelom	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Gistel	VMW	eigen beheer	1,54	0,99	100%	-	BSB	2,39	12%
Glabbek	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Glabbek	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Gook	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Grimbergen	IWVB	eigen beheer	1,85	0,69		0,69	BSB	3,39	6%
Grimbergen	VMW	eigen beheer	1,45	0,69		0,69	BSB	2,99	11%
Grobbendonk	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,99		0,99	BSB	3,18	9%
Haacht	VMW	AQUAFIN	1,45	0,80		0,80	BSB	3,10	13%
Haaltert	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Halen	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Halle	IWVB	AQUARIO	1,85	0,85		0,85	BSB	3,55	16%
Halle	VMW	AQUARIO	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Ham	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Hamme	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Hamont-Achel	VMW	eigen beheer	1,28	0,60		0,60	BSB	2,72	41%
Hareibeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Hasselt	IWM	INFRAX	1,50	1,13		1,13	BSB - 25%	3,47	32%
Hasselt	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Hechtel-Eiksel	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Heers	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Heist-op-den-Berg	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Hemiksem	PIDPA	RI-ANT	1,34	0,99		0,99	BSB	3,18	18%
Herent	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Herentals	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	41%
Herenthout	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Herk-de-Stad	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Herne	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Herselt	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Herstappe	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Herzele	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Herzele	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Heusden-Zolder	VMW	eigen beheer	1,28	1,08		1,08	BSB - 25%	3,20	66%
Heuvelland	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Hoegaarden	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Hoeilaart	Waterdienst	eigen beheer	1,22	0,85		0,85	BSB	2,92	59%
Hoeselt	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	26%
Holsbeek	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Hooglede	VMW	INFRAX	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Hoogstraten	PIDPA	HIDROSAN	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Horebeke	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Houthalen-Heilichteren	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Houthulst	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Hove	AWW	RI-ANT	1,41	0,99		0,99	BSB	3,25	5%
Huidenberg	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Hulshout	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Ichtegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
leper	Stedelijke Waterdienst	eigen beheer	1,51	1,19		1,19	BSB	3,54	68%
leper	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Ingelmunster	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	30%
Izegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Jabbeke	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85	100%	-	BSB	2,53	9%
Jabbeke	VMW	eigen beheer	1,54	0,85	100%	-	BSB	2,39	12%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Kalmthout	PIDPA	RI-ANT	1,34	0,76		0,76	BSB	2,95	46%
Kampenhout	VMW	AQUAFIN	1,45	1,19		1,19	BSB	3,48	28%
Kapellen	AWW	RI-ANT	1,41	0,66		0,66	BSB	2,92	6%
Kapellen	PIDPA	RI-ANT	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	6%
Kapelle-op-den-Bos	VMW	eigen beheer	1,45	0,78		0,78	BSB	3,08	49%
Kaprijke	VMW	RIO-ACT	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	28%
Kasterlee	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,60		0,60	BSB	2,79	38%
Keerbergen	VMW	eigen beheer	1,45	0,22		0,22	BSB	2,52	10%
Kinrooi	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Kluisbergen	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Knesselare	TMVW	AQUARIO	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	25%
Knokke-Heist	Gemeentelijk Waterbedrijf	eigen beheer	1,25	0,76		0,76	BSB vrijstelling 30 m ³	2,85	9%
Koekelare	VMW	eigen beheer	1,54	1,06		1,06	BSB	3,45	62%
Koksijde	IWVA	eigen beheer	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
Kontich	AWW	RI-ANT	1,41	1,06		1,06	BSB	3,32	21%
Kontich	PIDPA	RI-ANT	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	21%
Kortemark	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	27%
Kortenaeken	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Kortenaeken	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%

De prijs van water 2008: analyse en aanbevelingen

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Kortenber	IWVB	AQUAFIN	1,45	0,66		0,66	BSB	2,96	8%
Kortenber	VMW	AQUAFIN	1,45	0,66		0,66	BSB	2,96	8%
Kortessem	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Kortrijk	VMW	eigen beheer	1,54	0,60		0,60	BSB	2,99	9%
Kraainem	VIVAQUA	VIVAQUA	1,42	1,06		1,06	BSB	3,33	21%
Kruitbeke	VMW	eigen beheer	1,54	0,85	100%	-	BSB	2,39	12%
Kruishoutem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Kuurne	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Laakdal	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Laarne	VMW	RIO-ACT	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Lanaken	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Landen	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Landen	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Langemark- Poelkapelle	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Lebbeke	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Lede	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Ledelegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Lendeledede	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Lennik	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Leopoldsburg	IWM	INFRAX	1,50	1,13		1,13	BSB - 25%	3,47	32%

De prijs van water 2008: analyse en aanbevelingen

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Leuven	VMW	eigen beheer	1,45	1,06		1,06	BSB	3,36	23%
Lichtervelde	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Liedekerke	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	13%
Liedekerke	VMW	AQUARIO	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Lier	PIDPA	eigen beheer	1,34	1,19		1,19	BSB	3,37	26%
Lierde	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Lierde	VMW	AQUARIO	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	16%
Lille	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,60		0,60	BSB	2,79	38%
Linkebeek	VIVAQUA	VIVAQUA	1,47	0,66		0,66	BSB	2,97	6%
Lint	PIDPA	HIDROSAN	1,34	0,68		0,68	BSB	2,87	42%
Lintor	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Lochristi	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Lochristi	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Lokeren	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Lommel	VMW	eigen beheer	1,28	0,57	15 m ³ gratis	0,34	BSB - 50%	2,47	9%
Londerzeel	VMW	AQUAFIN	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Lo-Reninge	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Lovendegem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Lubbeek	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Lummen	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Maarkedal	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Maaseik	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Maasmechelen	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Machelen	IWVB	AQUARIO	1,82	0,85		0,85	BSB	3,51	15%
Maldegem	VMW	RIO-ACT	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	28%
Malle	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Mechelen	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,99		0,99	BSB	3,18	38%
Meerhout	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,75		0,75	BSB	2,94	45%
Meeuwen-Gruitrode	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Meise	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Melle	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Menen	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Merchtem	IWVB	RIOBRA	1,85	0,85		0,85	BSB - 25%	3,54	15%
Merchtem	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Merelbeke	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Merksplas	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Mesen	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Meulebeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Middelkerke	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Middelkerke	VMW	AQUARIO	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	16%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Moerbeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Mol	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	41%
Moorstede	VMW	eigen beheer	1,54	1,06		1,06	BSB	3,45	62%
Mortsel	AWW	RI-ANT	1,41	0,30		0,30	BSB eco	2,56	7%
Nazareth	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Neerpelt	VMW	eigen beheer	1,28	0,35		0,35	BSB	2,47	19%
Nevele	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Niel	PIDPA	HIDROSAN	1,34	1,00		1,00	BSB	3,19	58%
Nieuwerkerken	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Nieuwpoort	IWVA	IWVA	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
Nijlen	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,78		0,78	BSB	2,97	47%
Ninove	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Olen	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	41%
Oostende	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Oostende	VMW	AQUARIO	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Oosterzele	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Oostkamp	TMVW	AQUAFIN	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	60%
Oostkamp	VMW	AQUAFIN	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Oostrozebeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Opglabbeek	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Opwijk	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Opwijk	VMW	AQUARIO	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Oudenaarde	TMVW	eigen beheer	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Oudenburg	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Oud-Heverlee	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Oud-Turnhout	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,63	100%	-	BSB	2,19	8%
Overijse	VMW	AQUAFIN	1,45	0,66		0,66	BSB	2,96	43%
Overpelt	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Peer	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Pepingen	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Pittem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Poperinge	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	27%
Putte	PIDPA	eigen beheer	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	61%
Puurs	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Ranst	PIDPA	geen overeenkomst	1,34			-	nvt	2,19	57%
Ravels	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,57		0,57	BSB	2,75	20%
Retie	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,50	100%	-	BSB	2,19	8%
Riemst	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	69%
Rijkevorsel	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Rooselare	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Ronse	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Roosdaal	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Rotselaar	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Ruiselede	TMVW	AQUARIO	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	60%
Rumst	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	29%
Schelle	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,78		0,78	BSB	2,97	10%
Scherpenheuvel- Zichem	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Schildre	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,66		0,66	BSB	2,85	6%
Schoten	PIDPA	RI-ANT	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	21%
Sint-Amands	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Sint-Genesius-Rode	IWVB	eigen beheer	1,85	0,76	100%	-	BSB	2,70	12%
Sint-Gillis-Waas	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Sint-Katelijne-Waver	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	13%
Sint-Laureins	VMW	RIO-ACT	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	28%
Sint-Lievens-Houtem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Sint-Martens-Latem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Sint-Niklaas	Stedelijk Waterbedrijf	eigen beheer	1,47	0,76		0,76	BSB	3,07	45%
Sint-Niklaas	VMW	eigen beheer	1,54	0,76		0,76	BSB	3,15	48%
Sint-Pieters-Leeuw	IWVB	VIVAQUA	1,85	0,66		0,66	BSB	3,36	10%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Sint-Truiden	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Spiere-Helkijn	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	30%
Stabroek	PIDPA	eigen beheer	1,34	1,06		1,06	BSB	3,25	20%
Staden	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Steenokkerzeel	VIVAQUA	RIOBRA	1,42	0,85		0,85	BSB - 25%	3,11	12%
Steenokkerzeel	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Stekene	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Temse	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	16%
Temat	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Temat	VMW	AQUARIO	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	15%
Tervuren	IWVB	eigen beheer	1,85	0,90		0,90	BSB	3,60	50%
Tervuren	VMW	eigen beheer	1,45	0,90		0,90	BSB	3,20	55%
Tessenderlo	VMW	eigen beheer	1,28	0,25	100%	-	BSB	2,12	10%
Tielt	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,23	52%
Tielt-Winge	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Tienen	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Tienen	VMW	RIOBRA	1,45	0,85		0,85	BSB - 25%	3,15	14%
Tongeren	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	28%
Tongeren	Waterregie	INFRAX	1,21	1,13		1,13	BSB - 25%	3,18	22%
Torhout	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Tremelo	VMW	eigen beheer	1,45	0,85		0,85	BSB	3,15	52%
Turnhout	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,76		0,76	BSB	2,95	46%
Veurne	IWVA	eigen beheer	1,33	1,19		1,19	BSB	3,36	67%
Vilvoorde	VMW	AQUAFIN	1,45	1,19		1,19	BSB	3,48	28%
Vleteren	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Voeren	VMW	geen overeenkomst	1,28			-	nvt	2,12	10%
Vorselaar	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,72		0,72	BSB	2,91	44%
Vosselaar	PIDPA	INFRAX	1,34	0,75		0,75	BSB	2,94	45%
Waaarschoot	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	28%
Waasmunster	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	68%
Wachtebeke	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Waregem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Wellen	VMW	eigen beheer	1,28	0,74	100%	-	BSB	2,12	10%
Wemmel	IWVB	eigen beheer	1,85	0,85		0,85	BSB	3,54	16%
Wervik	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Westerlo	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,39	100%	-	BSB	2,19	8%
Wetteren	TMVW	AQUAFIN	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Wevelegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,06		1,06	BSB	3,45	62%
Wezembeek-Oppem	VIVAQUA	VIVAQUA	1,57	0,99		0,99	BSB	3,41	17%
Wichelen	TMVW	AQUARIO	1,69	0,90		0,90	BSB	3,43	15%

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Wilsbeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Wijnegem	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Willebroek	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Wingene	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,23	52%
Wommelgem	PIDPA	eigen beheer	1,34	0,80		0,80	BSB	2,99	48%
Wortegem-Petegem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Wuustwezel ⁵⁴	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	50%
Zandhoven	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Zaventem	IWVB	VIVAQUA	1,85	1,06		1,06	BSB	3,76	23%
Zaventem	VMW	VIVAQUA	1,45	1,06		1,06	BSB	3,36	23%
Zedelgem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Zele	VMW	eigen beheer	1,54	0,85		0,85	BSB	3,24	52%
Zelzate	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Zemst	VMW	eigen beheer	1,45	1,19		1,19	BSB	3,48	28%
Zingem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Zoersel	PIDPA	HIDRORIO	1,34	0,85		0,85	BSB	3,04	12%
Zomergem	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	14%
Zonhoven	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%

⁵⁴ Overeenkomst vanaf 1 februari 2008

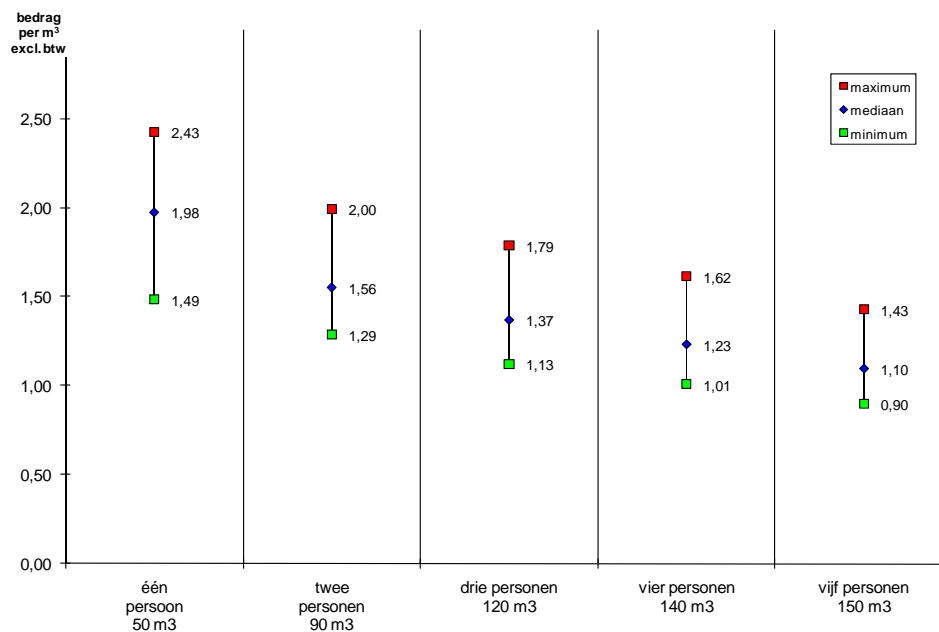
De prijs van water 2008: analyse en aanbevelingen

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	tarief drinkwater € per m ³	gemeentelijke sanerings- bijdrage € per m ³	derde betaler of andere tus- senkomst	GSB effectief te betalen € per m ³	vrijstellingen klein- verbruikers	integrale waterprijs incl. BSB € per m ³	% toename 2006- 2008
Zonnebeke	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	67%
Zottegem ⁵⁵	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Zoutleeuw	IWM	RIOBRA	1,50	0,85		0,85	BSB - 25%	3,19	18%
Zuienkerke	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Zulte	TMVW	AQUARIO	1,69	0,85		0,85	BSB	3,38	46%
Zutendaal	VMW	INFRAX	1,28	1,13		1,13	BSB - 25%	3,25	22%
Zwalm	TMVW	AQUARIO	1,69	1,19		1,19	BSB	3,72	25%
Zwevegem	VMW	eigen beheer	1,54	1,19		1,19	BSB	3,57	30%
Zwijndrecht	AWW	eigen beheer	1,41	1,06		1,06	BSB	3,32	59%

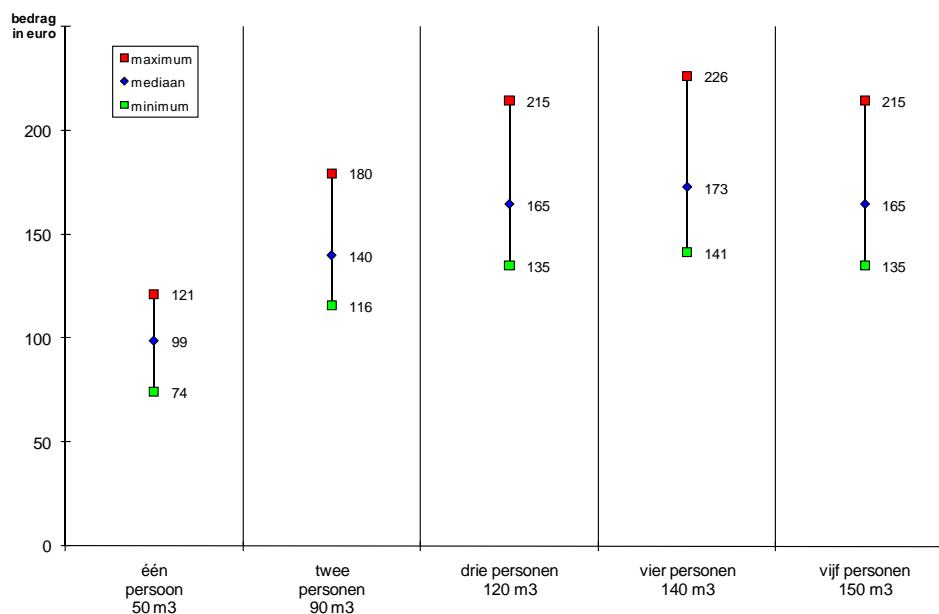
⁵⁵ Overeenkomst vanaf 1 mei 2008

Bijlage 2: integrale waterprijzen in functie van de gezinsgrootte

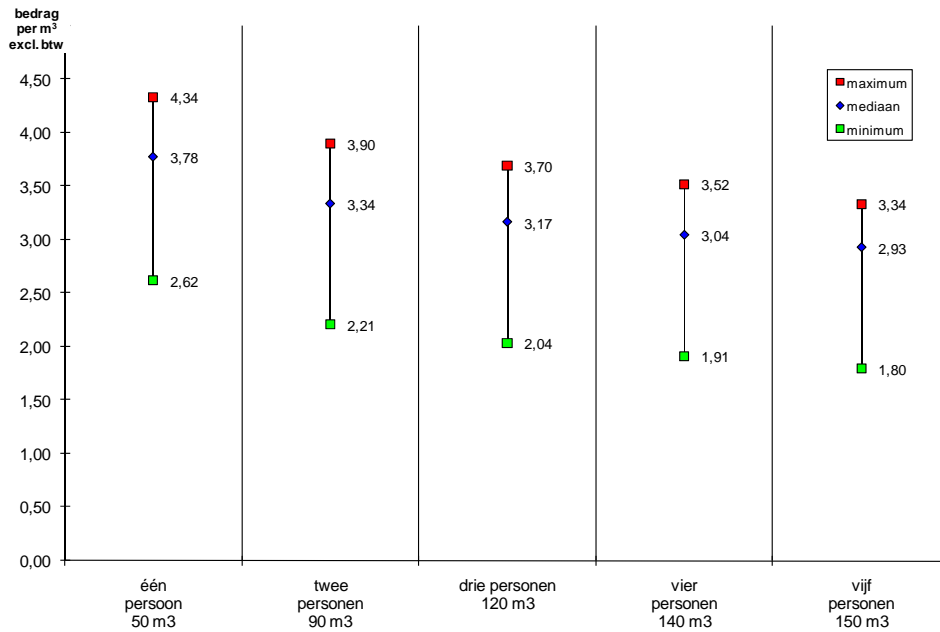
Grafiek 11 : drinkwaterprijzen volgens gezinsgrootte

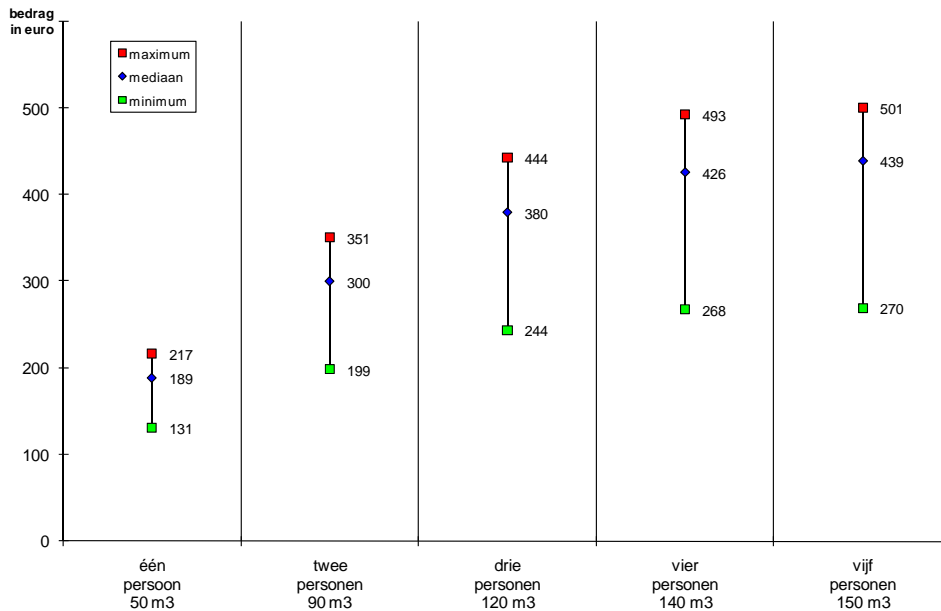
Grafiek 12 : drinkwaterfactuur volgens gezinsgrootte

Grafiek 13 : integrale waterprijs volgens gezinsgrootte

Grafiek 14 : integrale waterfactuur volgens gezinsgrootte

Tabel 12 : integrale waterfactuur⁵⁶ per gemeente volgens gezinsgrootte

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Aalst	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Aalter	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Aarschot	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Aartselaar	PIDPA	3,77	188,64	3,25	292,20	3,04	365,29	2,91	407,92	2,80	420,09
Affligem	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Alken	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Alveringem	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
Antwerpen	AWW	3,39	169,47	2,84	255,33	2,62	314,92	2,49	348,25	2,37	355,32
Anzegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Ardoorie	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Arendonk	PIDPA	3,23	161,64	2,71	243,60	2,50	300,49	2,37	332,32	2,26	339,09
As	VMW	3,02	151,14	2,60	233,75	2,41	289,39	2,27	318,07	2,13	319,79
Asse	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Assenede	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Avelgem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Baarle-Hertog	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Balen	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59

⁵⁶ Deze tarieven kunnen verschillen van de tarieven die worden gebruikt op de facturen aangezien de opname van de meterstanden zelden op 31/12 gebeurt. De toegepaste tarieven worden dan pro rata temporis berekend met de tarieven voor 2007 en 2008 in functie van het aantal maanden in 2007 resp. 2008 waarop het waterverbruik op de factuur betrekking heeft.

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Beernem	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Beerse	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Beersel	IWVB	4,13	206,30	3,69	332,41	3,49	418,25	3,31	463,83	3,13	469,15
Begijnendijk	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Bekkevoort	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Beringen	VMW	2,92	146,14	2,51	225,75	2,34	280,39	2,21	310,07	2,10	314,79
Berlaar	PIDPA	3,98	198,89	3,45	310,65	3,25	389,90	3,12	436,63	3,01	450,85
Berlare	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Bertem	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Bever	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Beveren	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Bierbeek	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Bilzen	VMW	3,20	160,01	2,76	248,25	2,55	306,27	2,39	334,07	2,21	331,66
Blankenberge	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Bocholt	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Boechout	AWW	3,95	197,53	3,40	305,83	3,19	382,26	3,05	426,82	2,93	439,50
Boechout	PIDPA	3,85	192,70	3,33	299,50	3,13	375,03	2,99	419,29	2,88	432,27
Bonheiden	PIDPA	3,85	192,64	3,33	299,40	3,12	374,89	2,99	419,12	2,88	432,09
Boom	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Boortmeerbeek	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Borgloon	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Bornem	PIDPA	3,59	179,64	3,07	276,00	2,86	343,69	2,73	382,72	2,62	393,09
Borsbeek	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Boutersem	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Brakel	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Brasschaat	PIDPA	3,59	179,64	3,07	276,00	2,86	343,69	2,73	382,72	2,62	393,09
Brecht	PIDPA	3,50	175,01	2,97	267,67	2,77	332,59	2,64	369,77	2,53	379,21
Bredene	VMW	3,94	197,04	3,51	316,05	3,32	398,59	3,18	444,67	3,03	454,29
Bree	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Brugge	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Buggenhout	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Darmme	TMVV	4,04	202,23	3,64	327,29	3,41	409,58	3,26	455,71	3,09	463,48
De Haan	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
De Panne	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
De Pinte	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Deerlijk	VMW	3,68	184,04	3,25	292,65	3,06	367,39	2,92	408,27	2,77	415,29
Deinze	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Denderleeuw	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Dendermonde	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Dentergem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Dessel	PIDPA	3,24	161,95	2,71	244,16	2,51	301,25	2,38	333,20	2,27	340,03
Destelbergen	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Diepenbeek	VMW	3,47	173,64	3,06	275,25	2,89	346,39	2,76	387,07	2,65	397,29
Diest	VMW	4,01	200,54	3,59	322,80	3,40	408,35	3,27	457,18	3,13	469,30
Diksmuide	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
Diksmuide	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Dilbeek	IWVB	4,13	206,30	3,69	332,41	3,49	418,25	3,31	463,83	3,13	469,15
Dilsen-Stokkem	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Drogenbos	IWVB	3,94	196,82	3,50	315,35	3,30	395,51	3,12	437,30	2,94	440,72
Duffel	PIDPA	3,34	167,14	2,82	253,50	2,61	313,69	2,48	347,72	2,37	355,59
Edegem	AWW	3,87	193,47	3,32	298,53	3,10	372,52	2,97	415,45	2,85	427,32
Eeklo	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Erpe-Mere	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Essen	PIDPA	3,45	172,66	2,93	263,44	2,72	326,95	2,59	363,19	2,48	372,16
Evergem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Galmaarden	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Gavere	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Geel	PIDPA	3,45	172,64	2,93	263,40	2,72	326,89	2,59	363,12	2,48	372,09
Geetbets	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Genk	VMW	3,38	168,94	2,93	263,55	2,71	325,39	2,53	354,47	2,34	350,79
Gent	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Geraardsbergen	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Gingelom	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Gistel	VMW	2,93	146,54	2,50	225,15	2,31	277,39	2,17	303,27	2,02	302,79
Glabbeek	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70
Glabbeek	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Gooik	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Grimbergen	IWVB	3,96	198,19	3,53	317,81	3,32	398,79	3,15	441,12	2,97	444,82
Grimbergen	VMW	3,51	175,68	3,09	278,05	2,91	348,68	2,77	387,56	2,63	394,71
Grobbendonk	PIDPA	3,78	189,17	3,26	293,16	3,05	366,57	2,92	409,42	2,81	421,69
Haacht	VMW	3,62	181,11	3,20	287,83	3,01	361,72	2,88	402,78	2,74	411,01
Haaltert	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Halen	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Halle	IWVB	4,13	206,30	3,69	332,41	3,49	418,25	3,31	463,83	3,13	469,15
Halle	VMW	3,68	183,79	3,25	292,65	3,07	368,14	2,93	410,27	2,79	419,04
Ham	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Hamme	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Hamont-Achel	VMW	3,22	161,14	2,81	252,75	2,64	316,39	2,51	352,07	2,40	359,79
Harelbeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Hasselt	IWM	4,03	201,58	3,58	321,89	3,38	405,93	3,24	453,71	3,10	465,23
Hasselt	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Hechtel-Eksel	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Heers	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Heist-op-den-Berg	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Hermiksem	PIDPA	3,78	189,14	3,26	293,10	3,05	366,49	2,92	409,32	2,81	421,59
Herent	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Herentals	PIDPA	3,45	172,64	2,93	263,40	2,72	326,89	2,59	363,12	2,48	372,09
Herenthout	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Herk-de-Stad	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Herne	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Herselt	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Herstappe	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Herzele	TMVW	3,94	197,05	3,53	317,97	3,31	397,16	3,15	441,22	2,99	447,95
Herzele	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Heusden-Zolder	VMW	3,70	185,14	3,29	295,95	3,12	373,99	2,99	419,27	2,88	431,79
Heuvelland	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Hoegaarden	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Hoellaart	Waterdienst	3,33	166,50	3,01	271,22	2,87	343,91	2,75	384,57	2,62	393,20
Hoeselt	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Holsbeek	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Hooglede	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Hoogstraten	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Horebeke	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Houthalen-Heilicheren	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Houthulst	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Hove	AWW	3,88	194,01	3,33	299,50	3,12	373,82	2,98	416,96	2,86	428,94
Huidenberg	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Hulshout	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Ichtegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Ieper	Waterdienst	4,08	203,80	3,65	328,78	3,47	415,97	3,32	465,34	3,18	476,92
Ieper	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Ingelmunster	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Izegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Jabbeke	TMVVW	3,09	154,73	2,69	241,79	2,46	295,58	2,31	322,71	2,14	320,98
Jabbeke	VMW	2,93	146,54	2,50	225,15	2,31	277,39	2,17	303,27	2,02	302,79
Kalmthout	PIDPA	3,55	177,54	3,02	272,22	2,82	338,65	2,69	376,84	2,58	386,79
Kampenhout	VMW	3,01	150,54	2,59	232,80	2,40	288,35	2,27	317,18	2,13	319,30
Kapellen	AWW	3,55	177,49	3,00	269,77	2,78	334,18	2,65	370,72	2,53	379,39
Kapellen	PIDPA	3,45	172,66	2,93	263,44	2,72	326,95	2,59	363,19	2,48	372,16
Kapelle-op-den-Bos	VMW	3,61	180,52	3,19	286,77	3,00	360,30	2,87	401,13	2,73	409,24
Kaprijke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Kasterlee	PIDPA	3,39	169,64	2,87	258,00	2,66	319,69	2,53	354,72	2,42	363,09
Keerbergen	VMW	3,05	152,29	2,62	235,95	2,44	292,54	2,30	322,07	2,16	324,54
Kinrooi	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Kluisbergen	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Knesselare	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Knokke-Heist	Waterbedrijf	3,09	154,61	2,97	267,29	2,87	344,52	2,76	386,31	2,62	392,66
Koekelare	VMW	3,99	199,60	3,56	320,65	3,37	404,73	3,23	451,84	3,08	461,97
Koksijde	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
Kontich	AWW	3,95	197,53	3,40	305,83	3,19	382,26	3,05	426,82	2,93	439,50
Kontich	PIDPA	3,85	192,70	3,33	299,50	3,13	375,03	2,99	419,29	2,88	432,27
Kortemark	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Kortenaken	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70
Kortenaken	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Kortenbergh	VMW	3,49	174,31	3,06	275,59	2,88	345,40	2,74	383,74	2,60	390,61
Kortenbergh	VMW	3,49	174,31	3,06	275,59	2,88	345,40	2,74	383,74	2,60	390,61
Kortesseem	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Kortrijk	VMW	3,53	176,54	3,10	279,15	2,91	349,39	2,77	387,27	2,62	392,79
Kraainem	VIVAQUA	3,80	190,08	3,44	309,15	3,27	392,04	3,13	438,75	3,00	449,27
Kruibeke	VMW	2,93	146,54	2,50	225,15	2,31	277,39	2,17	303,27	2,02	302,79
Kruishoutem	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Kuurne	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Laakdal	PIDPA	3,64	181,96	3,11	280,18	2,91	349,27	2,78	389,23	2,67	400,06
Laarne	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Lanaken	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Landen	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Landen	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Langemark-Poelkapelle	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Lebbeke	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Lede	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Ledegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Lendelede	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Lennik	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Leopoldsburg	IWM	4,03	201,58	3,58	321,89	3,38	405,93	3,24	453,71	3,10	465,23
Leuven	VMW	3,89	194,35	3,46	311,65	3,28	393,48	3,14	439,84	3,00	450,72
Lichtervelde	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Liedekerke	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Liedekerke	VMW	3,68	183,79	3,25	292,65	3,07	368,14	2,93	410,27	2,79	419,04
Lier	PIDPA	3,98	198,89	3,45	310,65	3,25	389,90	3,12	436,63	3,01	450,85
Lierde	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Lierde	VMW	3,78	189,04	3,35	301,65	3,16	379,39	3,02	422,27	2,87	430,29
Lille	PIDPA	3,39	169,64	2,87	258,00	2,66	319,69	2,53	354,72	2,42	363,09
Linkebeek	VIVAQUA	3,33	166,45	3,10	279,41	2,97	356,22	2,83	396,90	2,68	401,43
Lint	PIDPA	3,47	173,63	2,95	265,18	2,74	329,27	2,61	365,89	2,50	375,06
Linter	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70
Lochristi	TMVW	3,94	197,05	3,53	317,97	3,31	397,16	3,15	441,22	2,99	447,95
Lochristi	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Lokeren	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Lommel	VMW	3,02	150,95	2,59	232,71	2,39	286,84	2,24	313,35	2,08	312,24
Londerzeel	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Lo-Reninge	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Lovendegem	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Lubbeek	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Lummen	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Maarkedal	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Maaseik	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Maasmechelen	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Machelen	IWVB	4,06	203,10	3,66	329,21	3,46	415,05	3,29	460,63	3,11	465,95
Maldegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Malle	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Mechelen	PIDPA	3,78	189,14	3,26	293,10	3,05	366,49	2,92	409,32	2,81	421,59
Meerhout	PIDPA	3,54	177,14	3,02	271,50	2,81	337,69	2,68	375,72	2,57	385,59
Meeuwen-Gruitrode	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Meise	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Melle	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Menen	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Merchtem	IWVB	4,12	206,12	3,69	332,09	3,48	417,63	3,31	463,34	3,12	468,62
Merchtem	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Merebeke	TMVV	3,94	197,05	3,53	317,97	3,31	397,16	3,15	441,22	2,99	447,95
Merkplas	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Mesen	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Meulebeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Middelkerke	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Middelkerke	VMW	3,78	189,04	3,35	301,65	3,16	379,39	3,02	422,27	2,87	430,29
Moerbeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Mol	PIDPA	3,45	172,66	2,93	263,44	2,72	326,95	2,59	363,19	2,48	372,16
Moorslede	VMW	3,99	199,54	3,56	320,55	3,37	404,59	3,23	451,67	3,08	461,79
Mortsel	AWW	3,19	159,47	2,64	237,33	2,42	290,92	2,29	320,25	2,17	325,32
Nazareth	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Neerpelt	VMW	2,97	148,64	2,56	230,25	2,39	286,39	2,26	317,07	2,15	322,29
Nevele	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Niel	PIDPA	3,79	189,64	3,27	294,00	3,06	367,69	2,93	410,72	2,82	423,09
Nieuwerkerken	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Nieuwpoort	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
Nijlen	PIDPA	3,57	178,64	3,05	274,20	2,84	341,29	2,71	379,92	2,60	390,09
Ninove	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Olen	PIDPA	3,45	172,66	2,93	263,44	2,72	326,95	2,59	363,19	2,48	372,16
Oostende	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Oostende	VMW	3,78	189,04	3,35	301,65	3,16	379,39	3,02	422,27	2,87	430,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Oosterzele	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Oostkamp	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Oostkamp	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Oostrozebeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Oplabbeek	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Opwijk	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Opwijk	VMW	3,68	183,79	3,25	292,65	3,07	368,14	2,93	410,27	2,79	419,04
Oudenaarde	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Oudenburg	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Oud-Heverlee	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Oud-Turnhout	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Overijse	VMW	3,49	174,29	3,06	275,55	2,88	345,34	2,74	383,67	2,60	390,54
Overpelt	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Peer	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Pepingen	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Pittem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Poperinge	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Putte	PIDPA	3,85	192,70	3,33	299,50	3,13	375,03	2,99	419,29	2,88	432,27
Puurs	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Ranst	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Ravels	PIDPA	3,36	167,94	2,83	254,94	2,63	315,61	2,50	349,96	2,39	357,99

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Retie	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Riemst	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Rijkevorsel	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Roeselare	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Ronse	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Roosdaal	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Rotseelaar	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Ruiselede	TMVV	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Rumst	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Schelle	PIDPA	3,57	178,64	3,05	274,20	2,84	341,29	2,71	379,92	2,60	390,09
Scherpenheuvel-Zichem	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Schildre	PIDPA	3,45	172,66	2,93	263,44	2,72	326,95	2,59	363,19	2,48	372,16
Schoten	PIDPA	3,85	192,64	3,33	299,40	3,12	374,89	2,99	419,12	2,88	432,09
Sint-Amands	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Sint-Genesius-Rode	IWVB	3,28	163,80	2,84	255,91	2,64	316,25	2,46	344,83	2,28	341,65
Sint-Gillis-Waas	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Sint-Katelijne-Waver	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Sint-Laureins	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Sint-Lievens-Houtem	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Sint-Martens-Latem	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Sint-Niklaas	Waterbedrijf	3,56	177,88	3,18	286,31	3,01	360,99	2,87	401,93	2,73	409,13

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Sint-Niklaas	VMW	3,69	184,44	3,26	293,37	3,07	368,35	2,92	409,39	2,78	416,49
Sint-Pieters-Leeuw	IWVB	3,94	196,82	3,50	315,35	3,30	395,51	3,12	437,30	2,94	440,72
Sint-Truiden	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Spiere-Helkijn	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Stabroek	PIDPA	3,85	192,54	3,32	299,23	3,12	374,67	2,99	418,86	2,88	431,80
Staden	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Steenokkerzeel	VIVAQUA	3,63	181,65	3,22	289,37	3,03	364,16	2,90	406,02	2,77	414,95
Steenokkerzeel	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Stekene	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Temse	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Terat	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Terat	VMW	3,68	183,79	3,25	292,65	3,07	368,14	2,93	410,27	2,79	419,04
Tervuren	IWVB	4,18	208,80	3,74	336,91	3,54	424,25	3,36	470,83	3,18	476,65
Tervuren	VMW	3,73	186,29	3,30	297,15	3,12	374,14	2,98	417,27	2,84	426,54
Tessenderlo	VMW	2,62	131,14	2,21	198,75	2,04	244,39	1,91	268,07	1,80	269,79
Tielt	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Tielt-Winge	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Tienen	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70
Tienen	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Tongeren	Waterregie	3,65	182,63	3,26	293,69	3,10	372,18	2,99	418,11	2,88	431,48
Tongeren	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Torhout	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Tremelo	VMW	3,67	183,61	3,25	292,33	3,06	367,72	2,93	409,78	2,79	418,51
Turnhout	PIDPA	3,55	177,64	3,03	272,40	2,82	338,89	2,69	377,12	2,58	387,09
Veurne	IWVA	3,85	192,38	3,45	310,64	3,28	393,79	3,16	441,82	3,03	454,74
Vilvoorde	VMW	4,01	200,54	3,59	322,80	3,40	408,35	3,27	457,18	3,13	469,30
Vleteren	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Voeren	VMW	2,62	131,14	2,21	198,75	2,04	244,39	1,91	268,07	1,80	269,79
Vorselaar	PIDPA	3,51	175,64	2,99	268,80	2,78	334,09	2,65	371,52	2,54	381,09
Vosseelaar	PIDPA	3,54	177,14	3,02	271,50	2,81	337,69	2,68	375,72	2,57	385,59
Waarschoot	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Waasmunster	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Wachtebeke	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Waregem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Wellen	VMW	2,62	131,14	2,21	198,75	2,04	244,39	1,91	268,07	1,80	269,79
Wemmel	IWVB	4,12	206,12	3,69	332,09	3,48	417,83	3,31	463,34	3,12	468,62
Wervik	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Westerlo	PIDPA	2,79	139,64	2,27	204,00	2,06	247,69	1,93	270,72	1,82	273,09
Wetteren	TMVV	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Wevelgem	VMW	3,99	199,60	3,56	320,65	3,37	404,73	3,23	451,84	3,08	461,97
Wezembeek-Oppeem	VIVAQUA	3,91	195,28	3,53	317,86	3,35	402,44	3,21	449,03	3,05	457,62
Wichelen	TMVV	3,99	199,73	3,59	322,79	3,36	403,58	3,21	448,71	3,04	455,98

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Wielsbeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Wijnegem	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Willebroek	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Wingene	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Wommelgem	PIDPA	3,59	179,64	3,07	276,00	2,86	343,69	2,73	382,72	2,62	393,09
Wortegem-Petegem	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Wuustwezel	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Zandhoven	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Zaventem	IWVB	4,34	216,86	3,90	351,41	3,70	443,59	3,52	493,40	3,34	500,83
Zaventem	VMW	3,89	194,35	3,46	311,65	3,28	393,48	3,14	439,84	3,00	450,72
Zedelgem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Zele	VMW	3,78	188,86	3,35	301,33	3,16	378,97	3,01	421,78	2,87	429,76
Zelzate	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zemst	VMW	4,01	200,54	3,59	322,80	3,40	408,35	3,27	457,18	3,13	469,30
Zingem	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zoersel	PIDPA	3,64	182,14	3,12	280,50	2,91	349,69	2,78	389,72	2,67	400,59
Zomergem	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zonhoven	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Zonnebeke	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Zottegem	TMVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zoutleeuw	IWM	3,75	187,40	3,29	296,37	3,10	371,91	2,96	414,02	2,82	422,70

gemeente	drinkwater- bedrijf	één persoon 50 m ³		twee personen 90 m ³		drie personen 120 m ³		vier personen 140 m ³		vijf personen 150 m ³	
		prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal	prijs / m ³	totaal
Zuienkerke	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zulte	TMVVW	3,94	197,23	3,54	318,29	3,31	397,58	3,16	441,71	2,99	448,48
Zutendaal	VMW	3,75	187,64	3,34	300,45	3,17	379,99	3,04	426,27	2,93	439,29
Zwalm	TMVVW	4,28	213,98	3,87	348,44	3,65	437,79	3,49	488,62	3,32	498,74
Zwevegem	VMW	4,12	205,79	3,69	331,80	3,50	419,60	3,35	469,18	3,20	480,55
Zwijndrecht	AWW	3,95	197,53	3,40	305,83	3,19	382,26	3,05	426,82	2,93	439,50

Bijlage 3: tarieven voor grootverbruikers

Tabel 13 : overzicht drinkwatertarieven grootverbruikers

drinkwaterbedrijf	abon- nement	huur meter (Ø = 20)	huur meter (Ø = 40)	huur meter (Ø = 80)	bovengrens 1ste schijf	tarief 1ste schijf	bovengrens 2de schijf	tarief 2de schijf	bovengrens 3de schijf	tarief 3de schijf	bovengrens 4de schijf	tarief 4de schijf
AWW	-	57,34	338,30	761,93	2.000	1,28	9.000	1,19	18.000	1,12	∞	contract
ISWa Hoeilaart	29,75	-	-	-	15	1,46	∞	1,51				
ISWa leper (- 3000)	41,00				3.000	1,75						
ISWa leper (vanaf 3000)	211,70	-	91,72	314,08	6.000	1,47	60.000	1,27	∞	1,16		
ISWa IWM	45,00	-	26,03	96,68	5.000	1,65	∞	1,55				
ISWa Sint-Niklaas (- 3000)	35,70				3.000	1,77						
ISWa Sint-Niklaas (vanaf 3000)	35,70	49,08	111,55	249,88	1.200	1,77	6.000	1,51	60.000	1,34	∞	1,29
ISWa Tongeren	39,00	-	90,00	215,00	1.000	1,28	5.000	1,20	∞	1,10		
ISWa Knokke Heist	-	6,48	45,36	162,00	1.000	1,94	∞	1,56				
IWVA	39,00	-	39,27	220,87	1.200	1,48	60.000	1,23	∞	1,04		
IWVB	-	39,92	102,97	120,51	1.000	2,33	∞	1,47				
PIDPA	-	54,00	228,00	contract	2.000	0,82	∞	0,85				
TMVW	41,00	41,00	41,00	41,00	500	2,48	50.000	1,16	100.000	1,11	∞	1,00

drinkwaterbedrijf	abon- nement	huur meter (Ø = 20)	huur meter (Ø = 40)	huur meter (Ø = 80)	bovengrens 1ste schijf	tarief 1ste schijf	bovengrens 2de schijf	tarief 2de schijf	bovengrens 3de schijf	tarief 3de schijf	bovengrens 4de schijf	tarief 4de schijf
VIVAQUA Kraainem	34,83	-	-	-	1.000	1,71	∞	1,33				
VIVAQUA Linkebeek	17,35	-	-	-	1.000	2,60	∞	1,33				
VIVAQUA Steenkerzeel (-3000)	41,00				3.000	1,60						
VIVAQUA Steenkerzeel (vanaf 3000)	211,70	-	-	-	6.000	1,42	60.000	1,20	∞	1,12		
VIVAQUA Wezembeek-Oppem	34,71	-	-	-	1.000	1,96	∞	1,31				
VMW Limburg (- 3000)	41,56				3.000	1,35						
VMW Limburg (vanaf 3000)	214,60		119,00	278,00	6.000	1,17	60.000	0,98	∞	0,96		
VMW Oost & West VL (- 3000)	41,56				3.000	1,79						
VMW Oost & West VL (vanaf 3000)	214,60		119,00	278,00	6.000	1,49	60.000	1,28	∞	1,17		
VMW Vlaams-Brabant (- 3000)	41,56				3.000	1,64						
VMW Vlaams-Brabant (vanaf 3000)	214,60		119,00	278,00	6.000	1,44	60.000	1,21	∞	1,13		

Tabel 14 : tarieven en modaliteiten gemeentelijke saneringsbijdragen voor grootverbruikers

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer riolerings	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekennings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Aalst	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Aalter	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Aarschot	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Aartselaar	PIDPA	RI-ANT		0,98	∞					SVW
Affligem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Alken	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Alveringem	IWVA	IWVA		1,19	∞					SVW
Antwerpen	AWW	RI-ANT		0,50	∞					SVW
Anzegem	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,15	60.000	0,08	∞	SVW
Ardoole	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Arendonk	PIDPA	eigen beheer		0,44	∞					SVW
As	VMW	eigen beheer		0,50	6.000	0,25	60.000	0,13	∞	SVW
Asse	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Assenede	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Avelgem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Baarle-Hertog	PIDPA	geen overeenkomst	nvt	-	∞					nvt
Balen *	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Beernem	TMVW	eigen beheer		1,19	∞					BSB + aftopping
Beerse	PIDPA	INFRAX	100%	0,40	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Beersel	IWVB	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Begijnendijk	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Bekkevoort	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Beringen	VMW	eigen beheer		0,30	∞					SVW
Berlaar	PIDPA	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Berlare	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Bertem	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Bever	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Beveren	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Bierbeek	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Blizen	VMW	eigen beheer		0,83	∞					SVW
Blankenberge	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Bocholt	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Boeichout	AWW	RI-ANT		1,06	∞					SVW
Boeichout	PIDPA	RI-ANT		1,06	∞					SVW
Bonheiden	PIDPA	eigen beheer		1,06	∞					SVW
Boom	PIDPA	eigen beheer	100%	0,26	∞					SVW
Boortmeerbeek	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Borgloon	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Bornem	PIDPA	AQUAFIN		0,80	∞					SVW
Borsbeek	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Boutersem	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Brakel	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Brasschaat	PIDPA	RI-ANT		0,80	∞					SVW
Brecht	PIDPA	eigen beheer		0,71	∞					SVW
Bredene	VMW	eigen beheer		1,01	∞					SVW
Bree	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Brugge	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Buggenhout	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Damme	TMVW	AQUARIO		0,95	6.000	0,50	60.000	0,30	∞	BSB + aftopping
De Haan	TMVW	AQUARIO		1,19	∞					BSB + aftopping
De Panne	IWVA	IWVA		1,19	∞					SVW
De Pinte	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Deerlijk	VMW	eigen beheer		0,75	1.000	0,25	5.000	0,08	∞	SVW
Deinze	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Denderleeuw	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Dendermonde	TMVW	eigen beheer		1,19	∞					BSB + aftopping
Dentergem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Dessel	PIDPA	eigen beheer		0,45	∞					SVW
Destelbergen	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Diepenbeek	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Diest	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Diksmuide	IWVA	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Diksmuide	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Dilbeek	IWVB	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Dilsen-Stokkem	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Drogenbos	IWVB	VIVAQUA		0,66	∞					BSB + aftopping
Duffel	PIDPA	eigen beheer		0,55	∞					SVW
Edegem	AWW	RI-ANT		0,98	∞					SVW
Eeklo	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Erpe-Mere	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Essen	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Evergem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Galmaarden	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Gavere	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Geel	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Geetbets	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Genk	VMW	eigen beheer		1,08	6.000	0,54	60.000	0,27	∞	BSB
Gent	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Geraardsbergen	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Gingelom	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Gistel	VMW	eigen beheer	100%	0,99	6.000	0,49	60.000	0,25	∞	SVW
Glabbeek	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Glabbeek	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Gooik	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Grimbergen	IWVB	eigen beheer		0,69	6.000	0,34	60.000	0,17	∞	BSB + affopping
Grimbergen	VMW	eigen beheer		0,69	6.000	0,34	60.000	0,17	∞	BSB + affopping
Grobbendonk	PIDPA	eigen beheer		0,99	∞					SVW
Haacht	VMW	AQUAFIN		0,80	∞					SVW
Haaltert	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Halen	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Halle	IWVB	AQUARIO		0,85	∞					BSB + affopping
Halle	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + affopping
Ham	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Hamme	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + affopping
Hamont-Achel	VMW	eigen beheer		0,60	6.000	0,30	60.000	0,15	∞	SVW
Harelbeke	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Hasselt	IWM	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	BSB
Hasselt	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Hechtel-Eksel	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Heers	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Heist-op-den-Berg	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Hemiksem	PIDPA	RI-ANT		0,99	∞					SVW
Herent	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekennings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Herentals	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Herenthout	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Herk-de-Stad	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Herne	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Herselt	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Herstappe	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Herzele	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Herzele	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Heusden-Zolder	VMW	eigen beheer		1,08	6.000	0,54	60.000	0,27	∞	SVW
Heuveland	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Hoegaarden	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Hoelaart	Waterdienst	eigen beheer		0,85	∞					nvt
Hoeselt	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Holsbeek	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Hooglede	VMW	INFRAX		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Hoogstraten	PIDPA	HIDROSAN		0,85	∞					SVW
Horebeke	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Houthalen-Helchteren	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Houthulst	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Hove	AWW	RI-ANT		0,99	∞					SVW
Huidenberg	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Hulshout	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Ichtegem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
leper	Stedelijke Waterdienst	eigen beheer		1,19	∞					SVW
leper	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Ingelmunster	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Izegem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Jabbeke	TMVW	eigen beheer	100%	0,85	∞					BSB + aftopping
Jabbeke	VMW	eigen beheer	100%	0,85	∞					SVW
Kalmthout	PIDPA	RI-ANT		0,76	∞					SVW
Kampenhout	VMW	AQUAFIN		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Kapellen	AWW	RI-ANT		0,66	∞					SVW
Kapellen	PIDPA	RI-ANT		0,66	∞					SVW
Kapelle-op-den-Bos	VMW	eigen beheer		0,78	6.000	0,39	60.000	0,20	∞	SVW
Kaprijke	VMW	RIO-ACT		1,19	∞					SVW
Kasterlee	PIDPA	eigen beheer		0,60	∞					SVW
Keerbergen	VMW	eigen beheer		0,22	∞					SVW
Kinrooi	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Kluisbergen	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Knesselare	TMVW	AQUARIO		1,19	∞					BSB + aftopping

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Knokke-Heist	Gemeentelijk Waterbedrijf	eigen beheer		0,76	∞					nvt
Koekelare	VMW	eigen beheer		1,06	∞					SVW
Koksijde	IWVA	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Kontich	AWW	RI-ANT		1,06	∞					SVW
Kontich	PIDPA	RI-ANT		1,06	∞					SVW
Kortemark	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Kortenaken	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Kortenaken	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Kortenbergh	IWVB	AQUAFIN		0,66	∞					BSB + aftopping
Kortenbergh	VMW	AQUAFIN		0,66	∞					?
Kortesseem	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Kortrijk	VMW	eigen beheer		0,60	6.000	0,33	60.000	0,17	∞	SVW
Kraainem	VIVAQUA	VIVAQUA		1,06	∞					BSB + aftopping
Kruibeke	VMW	eigen beheer	100%	0,85	∞					SVW
Kruishoutem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Kuurne	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Laakdal	PIDPA	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Laarne	VMW	RIO-ACT		1,19	∞					SVW
Lanaken	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Landen	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Landen	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Langemark-Poelkapelle	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Lebbeke	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Lede	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Ledegem	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Lendelede	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Lennik	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Leopoldsburg	IWM	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	BSB
Leuven	VMW	eigen beheer		1,06	6.000	0,53	60.000	0,27	∞	SVW
Lichtervelde	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Liedekerke	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Liedekerke	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Lier	PIDPA	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Lierde	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Lierde	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Lille	PIDPA	eigen beheer		0,60	∞					SVW
Linkebeek	VIVAQUA	VIVAQUA		0,66	∞					BSB + aftopping
Lint	PIDPA	HIDROSAN		0,68	∞					SVW
Linter	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Lochristi	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Lochristi	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Lokeren	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Lommel	VMW	eigen beheer		0,57	6.000	0,28	60.000	0,14	∞	SVW
Londerzeel	VMW	AQUAFIN		0,85	∞					SVW
Lo-Reninge	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Lovendegem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Lubbeek	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Lummen	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Maarkedal	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Maaseik	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Maasmechelen	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Machelen	IWVB	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Maldegem	VMW	RIO-ACT		1,19	∞					SVW
Malle	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Mechelen	PIDPA	eigen beheer		0,99	∞					SVW
Meerhout	PIDPA	eigen beheer		0,75	∞					SVW
Meeuwen-Gruitrode	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Meise	VMW	eigen beheer		0,85	6.000	0,42	60.000	0,21	∞	SVW
Melle	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Menen	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,59	∞	SVW
Merchtem	IWVB	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Merchtem	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Merelbeke	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Merkspias	PIDPA	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Mesen	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Meulebeke	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Middelkerke	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Middelkerke	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Moerbeke	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Mol	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Moorslede	VMW	eigen beheer		1,06	6.000	0,53	60.000	0,27	∞	SVW
Mortsel	AWW	RI-ANT		0,30	∞					SVW
Nazareth	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Neerpelt	VMW	eigen beheer		0,35	∞					SVW
Nevele	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Niel	PIDPA	HIDROSAN		1,00	∞					SVW
Nieuwerkerken	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Nieuwpoort	IWVA	IWVA		1,19	∞					SVW
Nijlen	PIDPA	eigen beheer		0,78	∞					SVW
Ninove	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Olen	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Oostende	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Oostende	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Oosterzele	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Oostkamp	TMVW	AQUAFIN		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	BSB + aftopping
Oostkamp	VMW	AQUAFIN		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Oostrozebeke	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Opglabbeek	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Opwijk	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Opwijk	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Oudenaarde	TMVW	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Oudenburg	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Oud-Heverlee	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Oud-Turnhout	PIDPA	eigen beheer	100%	0,63	∞					SVW
Overijse	VMW	AQUAFIN		0,66	∞					SVW
Overpelt	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Peer	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Pepingen	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Pittem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Poperinge	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Putte	PIDPA	eigen beheer		1,06	∞					SVW
Puurs	PIDPA	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Ranst	PIDPA	geen overeenkomst	nvt	-	∞					nvt
Ravels	PIDPA	eigen beheer		0,57	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Rette	PIDPA	eigen beheer	100%	0,50	∞					SVW
Riemst	VMW	INFRA		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Rijkersvel	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Roeselare	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,85	60.000	0,42	∞	SVW
Ronse	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Roosdaal	VMW	eigen beheer		0,85	6.000	0,42	60.000	0,22	∞	SVW
Roiselaar	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Ruiselede	TMVW	AQUARIO		1,19	∞					BSB + aftopping
Rumst	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Schelle	PIDPA	eigen beheer		0,78	∞					SVW
Scherpenheuvel-Zichem	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Schilde	PIDPA	eigen beheer		0,66	∞					SVW
Schoten	PIDPA	RI-ANT		1,06	∞					SVW
Sint-Amands	PIDPA	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Sint-Genesius-Rode	IWVB	eigen beheer	100%	0,76	∞					BSB + aftopping
Sint-Gillis-Waas	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Sint-Katelijne-Waver	PIDPA	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Sint-Laureins	VMW	RIO-ACT		1,19	∞					SVW
Sint-Lievens-Houtem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Sint-Martens-Latem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Sint-Niklaas	Stedelijk Waterbedrijf	eigen beheer		0,76	∞					BSB + aftopping
Sint-Niklaas	VMW	eigen beheer		0,76	∞					BSB + aftopping
Sint-Pieters-Leeuw	IWVB	VIVAQUA		0,66	∞					BSB + aftopping
Sint-Truiden	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Spiere-Helkijn	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Stabroek	PIDPA	eigen beheer		1,06	∞					SVW
Staden	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Steenokkerzeel	VIVAQUA	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Steenokkerzeel	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Stekene	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Temse	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Ternat	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Ternat	VMW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Tervuren	IWVB	eigen beheer		0,90	∞					BSB + aftopping
Tervuren	VMW	eigen beheer		0,90	∞					SVW
Tessenderlo	VMW	eigen beheer	100%	0,25	∞					SVW
Tielt	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Tielt-Winge	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Tienen	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Tienen	VMW	RIOBRA		0,85	∞					BSB

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekennings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Tongeren	VMW	INFRA X		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Tongeren	Waterregie	INFRA X		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Torhout	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Tremelo	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Turnhout	PIDPA	eigen beheer		0,76	∞					SVW
Veurne	IWVA	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Vilvoorde	VMW	AQUAFIN		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Vlieteren	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Voeren	VMW	geen overeenkomst	nvt	-	∞					nvt
Vorselaar	PIDPA	eigen beheer		0,72	∞					SVW
Vosselaar	PIDPA	INFRA X		0,75	∞					SVW
Waarschoot	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,59	∞	SVW
Waasmunster	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Wachtebeke	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Waregem	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Wellen	VMW	eigen beheer	100%	0,74	6.000	0,37	60.000	0,18	∞	SVW
Wommel	IWVB	eigen beheer		0,85	∞					BSB + aftopping
Wervik	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,59	∞	SVW
Westerlo	PIDPA	eigen beheer	100%	0,39	∞					SVW
Wetteren	TMVW	AQUAFIN		0,85	∞					BSB + aftopping
Wevelgem	VMW	eigen beheer		1,06	∞					SVW

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Wezembeek-Oppeem	VIVAQUA	VIVAQUA		0,99	∞					BSB + aftopping
Wichelen	TMVW	AQUARIO		0,90	∞					BSB + aftopping
Wielsbeke	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,89	60.000	0,59	∞	SVW
Wijnegem	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Willebroek	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Wingene	VMW	eigen beheer		0,85	6.000	0,42	60.000	0,21	∞	SVW
Wommelgem	PIDPA	eigen beheer		0,80	∞					SVW
Wortegem-Petegem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Wuustwezel ⁵⁷	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Zandhoven	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Zaventem	IWVB	VIVAQUA		1,06	∞					BSB + aftopping
Zaventem	VMW	VIVAQUA		1,06	∞					SVW
Zedelgem	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Zele	VMW	eigen beheer		0,85	∞					SVW
Zelzate	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Zemst	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Zingem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Zoersel	PIDPA	HIDRORIO		0,85	∞					SVW
Zomergem	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping

⁵⁷ overeenkomst vanaf 1 februari 2008

gemeente	drinkwater- bedrijf	beheer rioleringen	derde betaler	1 ste schijf		2 ste schijf		3 ste schijf		berekenings- methode grootverbruikers
				GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	GSB € per m ³	boven- grens in m ³	
Zonhoven	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Zonnebeke	VMW	eigen beheer		1,19	∞					SVW
Zottegem ⁵⁸	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Zoutleeuw	IWM	RIOBRA		0,85	∞					BSB
Zuienkerke	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Zulte	TMVW	AQUARIO		0,85	∞					BSB + aftopping
Zutendaal	VMW	INFRAX		1,13	6.000	0,56	60.000	0,28	∞	SVW
Zwalm	TMVW	AQUARIO		1,19	∞					BSB + aftopping
Zwevegem	VMW	eigen beheer		1,19	6.000	0,59	60.000	0,30	∞	SVW
Zwijndrecht	AWW	eigen beheer		1,06	∞					SVW

⁵⁸ overeenkomst vanaf 1 mei 2008

Bijlage 4: gemeentelijke rioolbelastingen

Tabel 15 : gemeentelijke belastingen voor de financiering van rioolbeheer 2004-2006

gemeentelijke belastingen voor rioolbeheer	2004		2005		2006	
	opbrengst in euro	aantal gemeenten	opbrengst in euro	aantal gemeenten	opbrengst in euro	aantal gemeenten
belasting op (totaal)	14.949.711	120 *	14.608.287	118 *	11.202.478	91 *
- het leggen van riolen	1.127.063	41	1.714.965	41	734.786	34
- de aansluiting op riolen	1.453.633	56	1.303.295	54	984.541	43
- de op het rioolnet aangesloten of aansluitbare gebouwen	11.561.402	43	11.133.419	42	9.108.980	32
- het onderhoud van het rioolnet	807.614	4	456.606	3	374.169	3
milieubelasting	36.968.692	68	32.209.240	68	32.012.867	59

* dit aantal is niet gelijk aan de som van vier opgesomde rioolbelastingen omdat sommige gemeenten meerdere belastingen toepassen. Dit impliceert wel dat in 2004 188 gemeenten geen enkele vorm van rioolbelasting hadden, in 2005 waren dat 190 gemeenten en in 2006 217 gemeenten.

Bron : Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, departement Financiën en Begroting, gemeenterekeningen 2004, 2005 en 2006.